

POLSKA GOSPODARCZA TYGODNIK

1 9 3 0

Mikhael Gokhonomowitsch - Pol. Wpisy - 1930

**POLSKIE
KOPALNIE SKARBOWE**

NA GÓRNYM ŚLĄSKU

SPÓŁKA DZIERŻAWNA
SOCIÉTÉ FERMIERE DES MINES
FISCALES DE L'ÉTAT POLONAIS
EN HAUTE-SILÉSIE.

KRÓLEWSKA HUTA G. ŚL.

RYNEK, L. 9-15.

TELEFONY: KRÓLHUTA 636-640 I KATOWICE 972.

SPRZEDAŻ

WĘGLA, KOKSU, BRYKIETÓW I SIARCZAMONU

Z KOPALNÍ KRÓL' BIELSZOWICE, KNURÓW.

ADR. TELEGR. **SKARBOFERME** KRÓL. HUTA.

POLSKA GOSPODARCZA

DAWNIEJ

PRZEMYSŁ I HANDEL

TYGODNIK WYDAWANY PRZEZ MINISTERSTWO PRZEMYSŁU I HANDLU
PRZY WSPÓŁDZIAŁE MINISTERSTW: SKARBU, ROLNICTWA ORAZ KOMUNIKACJI

WYCHODZI W SOBOTY

TREŚĆ ZESZYTU

	STR.		STR.
POŁOŻENIE PRZEMYSŁU CYNKOWEGO — DR. M. ALBERG	2251	NOWE SPÓŁKI AKCYJNE	2273
SPRAWY KOMIWOJAŻERÓW W POLSKICH TRAKTACH HANDLOWYCH — M. POGORZELSKI	2253	TERMINY OGÓLNYCH ZEBRAŃ W SPÓŁKACH AKCYJNYCH	2273
		SPRAWY SAMORZĄDOWE	2273
ŻYCIE GOSPODARCZE:		SKARBOWOŚĆ I FINANSE:	
GÓRNICtwo I PRZEMYSŁ:		SPRAWY BUDŻETOWE	2274
GÓRNICtwo WĘGLOWE	2257	PODATKI I OPLATY	2277
ROLNICTWO	2262	RYNEK DEWIZ I PAPIERÓW PROCENTOWYCH	2278
W sprawie podrożenia przewozu zwierząt — J. Butler		PRZEGLĄD ZAGRANICZNY:	
O program pracy nad podniesieniem spółdzielczego przemysłu mleczarskiego — E. W.		ZAGADNIENIE PREFERENCJI W EUROPIE — Dr. T. ŁYCHOWSKI	2279
HANDEL:		KRONIKA ZAGRANICZNA:	
OKAZJE DO HANDLU Z ZAGRANICĄ	2264	OGÓLNE	2283
HANDEL WEWNĘTRZNY	2265	FRANCJA	2284
W sprawie normalizacji cen — M. Szyszkowski		NIEMCY	2285
KRAJOWE RYNKI TOWAROWE	2266	WŁOCHY	2286
RYNEK AKCYJNY	2269	CZECHOSŁOWACJA	2287
KOMUNIKACJA I TRANSPORT	2270	SZWAJCARJA	2287
POCZTA I TELEGRAF	2270	ESTONJA	2287
Przesyłki listowe w latach 1923 — 1929 — J. P.		EGIPT	2287
PRAWO I SĄD W ŻYCIU GOSPODARCZYM:		SPRAWY CELNE ORAZ REGLAMENTACJA HANDLU ZEWNĘTRZNEGO W PAŃSTWACH ZAGRANICZNYCH	2288
ORZECZNICTWO SĄDOWE	2272	Z RYNKÓW ZAGRANICZNYCH	2288
KRONIKA BIEŻĄCA:		BIBLIOGRAFJA	2290
PRZEGLĄD USTAW I ROZPORZĄDZEŃ	2273		

DO ZESZYTU NINIEJSZEGO DOŁĄCZONY JEST Nr. 24 „WIADOMOŚCI STATYSTYCZNYCH GŁ. URZ. STATYST.”

POŁOŻENIE PRZEMYSŁU CYNKOWEGO

PRZESILENIE międzynarodowe najjaskrawiej może uwypukliło się w dziale metali. Splot zainteresowań gospodarczych w tej dziedzinie porównać można tylko z rozgałęzieniem przemysłu naftowego, którego wytwórczość w wielkich ilościach przepływa oceanami, aby dotrzeć do środowisk konsumpcji. Rudy metalowe, tak samo jak produkty naftowe, płyną z jednego kontynentu na drugi. Przerabiane na metale półszlachetne lub wyroby metalowe odbywają często drogę tę samą w odwrotnym kierunku, aby dotrzeć do konsumenta. Ten międzynarodowy charakter go-

spodarki metalowej przyczynia się również do wystąpienia skutków kryzysu w niemal wszystkich państwach. I Polska też nie została pominięta w tem ogólnościowym przesileniu. Bardzo dotkliwie we znaki dał się odczuć kryzys światowy naszemu krajowemu przemysłowi metali półszlachetnych, t. j. przemysłowi cynkowemu i ołowianemu.

Niebywały i nie dający się powstrzymać spadek cen metali doszedł do rozmiarów iście katastrofalnych. Poziom cen, osiągnięty w pojedynczych wypadkach, znajduje się poniżej znanych i kiedykol-

wiek notowanych. Aby zobrazować rozwój cen podajemy tabelkę przeciętnych średnich notowań giełdy londyńskiej za czas od 1914 r. (w £ za 1 t):

	Cynk	Ołów
1918	52. 3.11 ^{3/4}	30. 2. 8 ^{1/3}
1919	42. 5. 2 ^{1/2}	28. 3.11
1920	45. 4. 5 ^{2/3}	38. 4. 6 ^{5/6}
1921	26. 4. - ^{1/4}	22.14. 6 ^{1/3}
1922	29.14. 1 ^{11/12}	23.14.10 ^{1/3}
1923	32.18. 6	26.16. 4 ^{3/8}
1924	33.12. - ^{1/4}	33.13.11
1925	36. 3. 4 ^{3/8}	35.17. 3 ^{3/4}
1926	34. 2. 8 ^{1/4}	31. 2. 2 ^{11/20}
1927	28. 9.10 ^{31/32}	24 8. - ^{2/3}
1928	25. 5. 4 ^{11/16}	21. 3. 3 ^{7/13}
1929	24.17. 7 ^{21/23}	23. 4.10 ^{31/32}
1930 styczeń	19.18. 9	21.11. 2
" maj	16.19. 8	17.16. 7
" wrzesień	15.18. 6	17.17.
" październik	14.13.10	15.14. 3

Tak wymowne są liczby, podane w zestawieniu, że komentarz wydaje się zbytecznym.

Spadek ten tłumaczą przy każdym poszczególnym metalu innemi powodami. Zasadniczo jednak spadek ten wypływa z dysproporcji między popytem a podażą. Z jednej strony wzrastająca z postępem techniki produkcja, z drugiej zaś nie mogąca utrzymać tempa konsumpcja — powodują stały wzrost zasobów. Zapasy ciążą na rynku i powodują baissę. Rozmiary zasobów cynku i ich stałe zwiększanie uwypukla następująca tabela (w tonnach):

Anglja	Stany Zjedn. Am.
Koniec 1927 760	Styczeń 1929 45.887
" 1928 1.968	Wrzesień " 53.856
" 1929 4.973	Grudzień " 75.430
Maj 1930 8.925	Styczeń 1930 86.277
Sierpień 1930 14.727	Sierpień " 122.635

Zapasów kontynentu europejskiego nie podajemy, ponieważ nie zostały one od szeregu miesięcy opublikowane.

Dążenia producentów celem złagodzenia kryzysu nie odniosły właściwie żadnego skutku. Kartele częściowo nie dały się wogóle zorganizować, częściowo zaś zostały zorganizowane, ale zawiodły. Pęd życia gospodarczego okazał się silniejszy od porozumień między producentami. Postęp techniki przyczynił się do wzrostu wytwórczości, do zużycia rud ubogich, przy poprzednich systemach produkcji nie dających się zużytkować. Kilka powźniejszych zakładów metalurgicznych, zwłaszcza zamorskich, przerabia rudy złożone, dotychczas nie dające się redukować. Przy przerobce tych rud odpadający cynk jest produktem ubocznym, cena więc jego dla zakładu wytwarzającego jest poniekąd obojętna.

Nastawieni na zracj nalizowanie produkcji i zmniejszenie kosztów własnych technicy doszli w dziedzinie metalurgii do wielkiego postępu.

W niektórych krajach zamorskich, produkujących tylko rudę, wybudowano w pobliżu kopalń huty. W hutach tych wyprodukowane metale szukają rynków zbytu i konkurują z europejskimi zakładami, które dotychczas przerabiały rudę, służącą do wyrobu tychże metali.

Jakie jest położenie Polski w światowej gospodarce metalami? Kryzys światowy dał się we znaki bardzo dotkliwie nie tylko samym przedsiębiorstwom cynkowo-ołowianym, lecz pośrednio i całemu gospodarstwu. Przedsiębiorstwa cierpią z powodu znacznie zmniejszonych dochodów, a gospodarka narodowa —

z powodu topniejącej od pewnego czasu ważnej pozycji naszego wywozu — metali półszlachetnych.

Ile wyn si niedobór z roku na rok — obliczyć można łatwo na podstawie podanego powyżej zestawienia. Zapobiec złemu nie jesteśmy w stanie, bo ceny za towar nasz dyktuje nam giełda londyńska, a wpływy nasze tam są nieomal żadne.

Giełda londyńska koncentruje podaż i popyt rynku angielskiego, jednego z największych konsumentów europejskich, i pośrednio dyktuje ceny na cynk całej półkuli. Ameryka również zależna jest od giełdy londyńskiej co do ilości, zbywanych poza kontynentem amerykańskim. Towar, przez kanadyjskich i amerykańskich producentów ustawicznie w Londynie oferowany, ciąży na giełdzie, spycha notowania i utrzymuje je na poziomie niskim. Podaż Stanów Zjednoczonych w Londynie jest obecnie minimalna.

W ciągu ostatniego dziesięciolecia powstały nowe zakłady wytwórcze w Kanadzie i w Meksyku, które, mając drogę zamkniętą do Stanów Zjednoczonych z powodu wysokiego cła, zmuszone są sprzedawać swój cynk na giełdzie londyńskiej.

Kanada z 16.800 t produkcji w 1920 r. doszła w 1925 r. do 34.900 t i w 1929 r. do 78.100 t. Meksyk z 1.300 t w 1926 r. podniósł produkcję do 15.000 t w 1929 r. Australia z 1.700 t w 1921 r. zwiększyła wytwórczość do 41.800 t w 1923 r. i do 53.000 t w 1929 r.

Ogólnoświatowa produkcja wzrosła z 1 miljn. w 1924 r. do 1.463.000 t w 1929 r., czyli prawie o 50%. Tak olbrzymi wzrost produkcji światowej świadczy o wielkim postępie techniki i o poważnym wzmożeniu zużycia. Dzięki tempu rozrostu produkcji, większemu od tempa rozwoju konsumpcji, stwarzają się siłą faktu ogromne zapasy. Ponieważ żaden producent zasobów nie chce nagromadzać, powstaje nacisk na giełdę metalową. Nacisk ten odzwierciedla się w stale spadających kursach.

O nierentowności produkcji przy dzisiejszym poziomie cen nie potrzeba zapewne nikogo przekonywać. Minimalna cena, konieczna do pokrycia kosztów, została już naogół przekroczona, nawet i u tych przedsiębiorstw, które korzystają ze specjalnie dogodnych warunków produkcji, jak np. zaopatrzenie we własną rudę, bliskość kopalń od hut, tanie zaopatrzenie w węgiel i t. d. Uboczne wyroby, jak np. kwas siarkowy i kadm, nie zostały pominięte kryzysem. Zbyt kwasu siarkowego spadł znacznie w związku z kryzysem rolniczym i zmniejszonym zapotrzebowaniem nawozów. Ceny nie dały się utrzymać na odpowiednim poziomie. Produkcja nasza kadmu, jednego z metali rzadkich, wzmogła się ostatnio znacznie dzięki puszczeniu w ruch nowego zakładu. Ceny jednak spadły z sh 4.9 w listopadzie 1926 r. na sh 2.1 za 1 lbs w październiku 1930 r.

Lecz zagadnienie podniesienia rentowności zeszło na plan drugi, zagadnieniem dnia jest utrzymanie zakładów w ruchu i zabezpieczenie ciągłości pracy ich pracownikom. Dalszy rozwój wypadków wskaże nam, do jakich środków uciekać się będziemy musieli, aby przynajmniej te drugie zagadnienie rozwiązać.

Wiemy, że w Niemczech, w kraju skazanym na dowóz metalu, dwie huty cynkowe zostały już zamknięte. Kopalnie niemieckie zmniejszają częściowo eksploatację. Redukcja płac nastąpiła prawie we wszystkich dziedzinach niemieckiego przemysłu metalowego, a niemiecki przemysł cynkowy przedsięwziął kroki,

które mogą być dla nas nader niebezpieczne; producenci rudy i przedsiębiorstwa hutnicze starają się mianowicie o wprowadzenie cła na cynk, importowany do Niemiec. Ponieważ nasz sąsiad zachodni nabywa lwią część naszej wytwórczości tego metalu półszlachetnego, obciążenie eksportu polskiego cłem niemieckim byłoby w swych skutkach wydarzeniem nader doniosłym.

Jesteśmy nastawieni na konsumenta niemieckiego jako na naszego naturalnego odbiorcę. Ocięcie nas od rynku niemieckiego lub utrudnienie zbywania metalu dotychczasową drogą zmusiłoby nas do zmiany polityki zbytu.

Kierunek eksportu naszej produkcji cynku ilustruje następujące zestawienie:

	1 9 2 7	1 9 2 8	1 9 2 9			
	tonn	%	tonn	%	tonn	%
Niemcy	69.586	46.28	76.110	47.00	74.148	41.91
Z. S. R. K.	17.378	11.56	14.874	9.18	19.875	11.23
Czechosłowacja	13.101	8.71	13.334	8.23	11.213	6.31
Anglja	5.946	3.95	7.306	4.51	9.644	5.45
Austrja	3.000	2.00	3.545	2.19	4.614	2.61
Szwecja	3.631	2.41	4.220	2.60	6.494	3.67
Inne kraje	7.339	4.88	5.545	3.42	5.674	3.21

Sprzedazy do Anglii nie należy uważać za interes pożądaną. Przy mniej więcej średnim ożywieniu rynku niemieckiego, przechodzącego ciężki kryzys, przy polepszeniu sytuacji gospodarczej w Austrii i Czechosłowacji i przy uregulowaniu i ustabilizowaniu zapotrzebowania Rosji — eksport do Anglii nie będzie wogóle wchodził w rachubę. Tylko te ilości cynku wysyłamy z konieczności do Anglii, które nie znajdują zbytu na naszych naturalnych rynkach zbytu.

Coraz większa zależność nasza od rud importowanych — z powodu wyczerpywania się pokładów własnych — nie wzmacnia stanowiska naszego w międzynarodowym gronie producentów. Dziś wyrabiamy przeszło 11% światowej i około 24% europejskiej produkcji cynku. Trudności w zaopatrzeniu w rudę mogą z łatwością stosunek ten zmienić. Dłuższy czas trwająca depresja cen metali może spowodować zamknięcie kopalń, a zamknięcie kopalń — to brak rudy, brak zaś rudy — to zamknięcie hut, na kupno obcej rudy skazanych.

W tych samych mniej więcej barwach możnaby przedstawić położenie przemysłu ołowianego, z tą jednak różnicą że jest on w większej mierze od importu rud zależny. Cała nasza wytwórczość ołowiu wynosi około 1½% produkcji światowej. Znaczenie jej międzynarodowe jest minimalne, a rola w naszym bilansie handlowym bardzo nieznaczna.

Dla ścisłości wspomnieć wypada również o srebrze, które, nawiasem mówiąc, przestało niemal być me-

talem szlachetnym, skoro tak bardzo spadło w cenie. Podczas gwałtu w 1926 r. 1 kg srebra kosztował jeszcze zł 166.24, dziś wartość handlowa srebra wynosi za ledwie zł 97.24. Około 10 000 kg srebra, w kraju wytwarzanego, przedstawia wartość około zł 1 miljn., czyli sumę bardzo nieznaczną w ogólnym obrocie handlowym kraju.

Dłuższy czas na niskim poziomie utrzymywane ceny mogą przyczynić się do wyeliminowania szeregu producentów, zwłaszcza zakładów koparnianych, nie posiadających własnych hut. Objaw ten wprawdzie już daje się tu i ówdzie zaobserwować — jednakże nie w takich rozmiarach, aby spowodować znaczny spadek wytwórczości i w konsekwencji odbić się korzystnie na cenie.

Rudę cynkową kupuje się bowiem na podstawie formułki, w której główną rolę gra każdorazowa cena metalu w Londynie. Z ceny metalu odciąga się pewien procent na straty przy fabrykacji i określoną sumę na koszty przeróbki. Spadek notowań odeży więc b. dotkliwie przedsiębiorstwa kopalniane. Równowartość za rudę, otrzymywana przy dzisiejszych notowaniach, ma znajdować się poniżej kosztów własnych. Z tego też powodu sprzedawcy rudy oferują swój towar na podstawie kursu zł 20, czyli o około zł 6 ponad kurs rzeczywisty.

Przemysł, eksportujący około 80% swej wytwórczości, jest tem samem tak dalece zależny od sytuacji na rynku międzynarodowym, że nie można dopomóc mu w ramach gospodarki narodowej. W znacznie lepszej sytuacji znajduje się np. przemysł naftowy, wywożący tylko około 35% swej produkcji. Konsumcja krajowa stanowi dla przemysłu naftowego poważną podporę i uniezależnia go w pewnej mierze od sytuacji międzynarodowej.

Tylko porozumienie międzynarodowe może przyczynić się do ułożenia stosunków. Jak długo tego porozumienia nie ma, ustabilizowanie cen na poziomie mniej więcej rentownym pozostaje niemożliwe.

Doprowadzenie produkcji do poziomu rzeczywistej konsumpcji przy wielkiej ilości zainteresowanych zakładów jest niewątpliwie zagadnieniem skomplikowanym i trudnym. Wobec tego, że jest to jednocześnie zagadnienie międzynarodowe, nie pozostaje nam nic innego jak uzbrojenie się w cierpliwość i czekanie na poprawę conjunktury. Przytem musimy mieć nadzieję, że nasze przedsiębiorstwa zdołają przetrwać obecne ciężkie przesilenie, i że w zawiei kryzysu międzynarodowego nie stracimy naszego potężnego stanowiska — jako trzeci z rzędu światowy i drugi z rzędu w Europie producent cynku.

Dr. M. Alberg

SPRAWY KOMIWOJAŻERÓW W POLSKICH TRAKTATACH HANDLOWYCH

SPRAWĘ komiwojażerów zagranicznych, działających na obszarze celnym Rzeczypospolitej Polskiej, regulują nie autonomiczne, wewnętrzne normy prawne, ale traktaty handlowe. Niema również norm prawnych, któreby normowały sprawy komiwojażerów polskich, pracujących zagranicą, aczkolwiek ci ostatni podlegają ogólnym przepisom o komiwojażerach krajowych, przepisom, wynikającym z ustawy przemysłowej oraz rozporządzenia z dn. 28 listopada

1927 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr. 111/1927, poz. 944) o komiwojażerach krajowych. Zapewne jest to luką w naszym ustawodawstwie, którą możnaby ew. wypełnić przez wydanie odnośnych rozporządzeń, opartych na rozporządzeniu Prezydenta Rzplitej o prawie przemysłowem z dn. 7 czerwca 1927 r. Tymczasem jednak miarodajne są wyłącznie postanowienia traktatów handlowych, które są niejednokrotnie różne i ulegają zmianom w związku z wygasaniem jednych

traktatów i zawieraniem nowych. Ze względu na różnolite traktowanie sprawy komiwojażerów w poszczególnych traktatach handlowych istnieje pewna trudność w znalezieniu obowiązujących ogólnych norm w tej materji. Jest to dopiero możliwe po zestawieniu drobiazgowem wszystkich traktatów, obowiązujących w danym momencie, w połączeniu z klauzulą największego uprzywilejowania, która w odnośnych artykułach o komiwojażerach w większości wypadków *expressis verbis* nie jest wymieniona, ale wynika z innych ogólnych postanowień traktatowych, traktujących sprawy obywateli wogóle. Nie wszystkie nasze traktaty handlowe zawierają artykuły, omawiające sprawę komiwojażerów. Traktaty, zawierające postanowienia odnośnie komiwojażerów, są następujące: z Austrią z dn. 25/IX 1922 (art. 11), z Belgią i W. Ks. Luksemburskiem z dn. 30/XI 1922 (art. I), z Bułgarią z dn. 29/IV 1925 (art. VIII), z Czechosłowacją z dn. 23/IV 1925 (art. 24), z Danją z dn. 22/III 1924 (art. XXI), z Finlandją z dn. 10/XI 1923 (art. 7), z Francją z dn. 9/XII 1924 (art. XXVII), z Holandją z dn. 30/V 1924 (art. VIII), z Japonją z dn. 7/XII 1922 (art. 10), z Jugosławją z dn. 23/X 1922 (art. 13), z Norwegią z dn. 22/XII 1926 (art. IX), ze Szwecją z dn. 2/XII 1924 (art. XI), ze Szwajcarią z dn. 27/VI 1922 (art. 11), z Węgrami z dn. 26/III 1925 (art. XI), z Włochami z dn. 12/V 1922 (art. 11).

Umowy handlowe z Anglią, Islandją, ze Stanami Zjednoczonymi oraz z Persją nie zawierają przepisów o komiwojażerach. Nie są tu wymienione umowy jeszcze nieratyfikowane, gdyż postanowienia odnośnie komiwojażerów prawnie nie obowiązują, oraz wymówione traktaty: z Turcją z dn. 23/VII 1923 r. (art. 3) i z Grecją, w którym nie było mowy o komiwojażerach (dawne *modus vivendi*).

W stosunku do tych państw, z którymi traktaty handlowe nie zawierają postanowień specjalnych o komiwojażerach, stosuje się ogólna klauzula największego uprzywilejowania, jednakże z braku postanowień formalnych (karty legitymacyjne) klauzula ta mogłaby stać się iluzoryczną, gdyby u nas istniały ściślejsze przepisy o traktowaniu komiwojażerów obcych.

Podmiotami prawa w zrozumieniu traktatów handlowych są: kupcy, przemysłowcy, fabrykanci, inni wytwórcy, działający osobiście lub przez komiwojażerów, będących w ich służbie.

Traktaty handlowe naogół nie rozróżniają kwestji obywatelstwa tych przedsiębiorców, korzystających z praw komiwojażerskich. Raczej wnioskować należy, że chodzi w traktatach o siedzibę, miejsce wykonywania zawodu, które znajdować się winno na terytorjum danego państwa traktatowego, przyczem obojętną byłoby rzeczą, czy dany przedsiębiorca (komiwojażer) posiada obywatelstwo tego państwa, czy nie. Zasadniczo sprawa ta pozostawiona jest do uznania państwa, które wysyła zagranicę komiwojażera, czy dany komiwojażer może być uważany z punktu widzenia istniejących w tem państwie przepisów prawnych za przedsiębiorcę danego państwa. Jedyne tylko traktat handlowy z Japonją wyraźnie rozróżnia przedsiębiorców — obywateli obu stron umawiających się, oraz przedsiębiorców — zamieszkałych na terytorjum stron. W ten sposób traktat japoński wprowadzałby następujące wypadki odnośnie traktowania komiwojażerów: 1) obywateli państwa traktatowego, mających siedzibę na terytorjum państwa traktatowego — w tym wypadku korzystaliby oni z pełni przysługujących im praw; 2) obywa-

teli państwa nietraktatowego, mających siedzibę na terytorjum państwa traktatowego — w myśl traktatu japońskiego korzystają oni również z praw komiwojażerskich, jednak mogą być traktowani odrębnie pod względem innych przepisów (np. paszportowych, osiedleńczych i t. p.); 3) obywateli państwa traktatowego, mających siedzibę na terytorjum państwa nietraktatowego — w myśl traktatu japońskiego mieliby oni prawo do korzystania z przywilejów komiwojażerskich, gdyby nie względy natury formalnej (wystawienie karty legitymacyjnej przez nieuznaną władzę kraju nietraktatowego); 4) obywateli państwa nietraktatowego, mających siedzibę w kraju nietraktatowym, którzyby naturalnie z żadnych przywilejów korzystać nie mogli.

Redakcja artykułu o komiwojażerach przyjęta w traktacie polsko-japońskim, różniąc się zasadniczo od innych traktatów przez wprowadzenie momentu obywatelstwa, wywołuje w praktyce pewne trudności, które nie powstają, gdy jest mowa tylko o siedzibie przedsiębiorcy. Odnośnie siedziby przedsiębiorcy rozróżnić jeszcze możnaby, czy chodzi o siedzibę głównego przedsiębiorstwa, czy też o filję. Jednak i tę kwestję załatwia zasadniczo normalna redakcja traktatów, nie wnikając w nią i pozostawiając ją do rozstrzygnięcia państwu, wysyłającemu komiwojażera. Jeśli więc państwo uznaje filję przedsiębiorstwa, mającego siedzibę w innym kraju, nawet nietraktatowym, za własną firmę, to państwo przyjmujące nie ma powodu do robienia trudności.

Kupcy, przemysłowcy lub ich komiwojażerowie, którzy mogą skorzystać z praw traktatowych, winni posiadać 2 zasadnicze cechy: wykonywać zawodowo swoje czynności oraz opłacać ustawowe podatki.

Pojęcie zawodowego wykonywania handlu lub przemysłu określone jest według ustawodawstwa kraju, wysyłającego zagranicę danego komiwojażera, przyczem zawodowe wykonywanie przemysłu i handlu odnosi się do samych przedsiębiorców, wysyłani zaś przez nich komiwojażerowie, będący w ich służbie, mogą być uważani za takich, o ile wysyłający ich przedsiębiorca wykonuje czynności swe zawodowo, przyczem ponosi odpowiedzialność za wysyłanych przez siebie komiwojażerów.

Jeśli chodzi o ustawodawstwo polskie w tej materji, to wchodzić o mogą pod uwagę osoby fizyczne lub prawne, określone w prawie przemysłowem

Z dokumentu, wydawanego komiwojażerom, (karty legitymacyjnej) wynika, że zawodowe wykonywanie handlu lub przemysłu pokrywałoby się z pojęciem posiadania firmy.

Również opłacanie podatków stosuje się do ustaw, jakie w tej materji stosuje kraj, wysyłający komiwojażera. Nie wszystkie traktaty handlowe, zawarte przez Polskę, posiadają jednak klauzulę opłacania przez komiwojażerów ustawowych podatków w swym kraju. Mianowicie, traktaty z Japonją, Holandją i Bułgarią nie posiadają tej klauzuli, ale we wzorach kart legitymacyjnych przy traktatach: holenderskim i bułgarskim zawarta jest rubryka o płaceniu podatków ustawowych. Traktat japoński nie zawiera wzoru karty, gdyż w Japonji karty legitymacyjne ani nie są stosowane, ani wymagane od komiwojażerów zagranicznych.

W Polsce komiwojażerowie opłacać muszą świadectwo przemysłowe oraz inne podatki ustawowe.

Ustalając zasadnicze cechy komiwojażerów w odniesieniu do przepisów kraju wysyłającego, traktaty handlowe wymieniają następnie przywileje komiwoja-

żerów w kraju, do którego się oni udają. Do przywilejów tych należy:

1) czynienie zakupów w kraju drugiej układającej się strony,

2) zbieranie zamówień w kraju drugiej strony,

3) posiadanie ze sobą próbek i wzorów,

4) zwolnienie od podatków i opłat w kraju drugiej układającej się strony.

Ad 1. — Dokonywanie zakupów przez obcych przedsiębiorców uważane być może za popieranie eksportu z punktu widzenia kraju, na którego terytorjum są one przeprowadzane. Eksport ten jednak odbywa się za obcym pośrednictwem, a więc poniekąd umniejsza działalność kupiectwa krajowego. Z tego względu czynienie zakupów ograniczone jest do kupców, przemysłowców i publicznych lokali sprzedaży. Dwa traktaty: włoski i jugosłowiański — sprawę czynienia zakupów łączą z dokonywaniem zamówień, a traktat belgijski ogólnikowo mówi o czynieniu zakupów, nie wprowadzając ograniczeń odnośnie miejsca dokonywania tych zakupów.

Ad 2. — Odnośnie zbierania zamówień znajdujemy w traktatach 2 kryteria: 1) że zamówienia zbierać można u firm, które potrzebują dla swych celów zawodowych danych towarów, albo też 2) za podstawę przyjęte są próbki, które odpowiadać winny potrzebom kupców lub przemysłowców. Oba te ograniczenia mają jeden cel, t. j. aby komiwojażerowie zagraniczni nie docierali wprost do konsumentów, lecz szukali zamówień u firm przemysłowych i handlowych i do tego takiej branży, w jakiej dany komiwojażer pracuje.

Ad 3. — Sprawę próbek i wzorów omawiają traktaty bardzo szczegółowo odnośnie traktowanie próbek pod względem celnym i tu korzystają one z szeregu ułatwień, co jednak wymaga specjalnego omówienia. W każdym razie traktaty wyraźnie zastrzegają, że komiwojażerowie nie mogą wozić ze sobą towarów, a to celem uniemożliwienia im bezpośredniej sprzedaży.

Ad 4. — Zwolnienie od podatków i opłat jest jednym z najważniejszych przywilejów traktatowych komiwojażerów zagranicznych, niestety, w traktatach naszych ujęty jest on w sposób najrozmaitszy. Zwolnienie od podatków i opłat w kraju wykonywania czynności komiwojażerskich zagranicą ma na celu usunięcie podwójnego opodatkowania, co jednak stosowane jest nie we wszystkich krajach, wobec czego jest bardzo na miejscu ostrożność w stosowaniu klauzuli największego uprzywilejowania odnośnie tego kompleksu zagadnień. I tak, w Danji, Szwecji, Norwegii, Finlandji i Estonji stosowane są specjalne opłaty przy wjeździe komiwojażerów w granice kraju. W niektórych krajach pozaeuropejskich (Indje Wsch.) komiwojażerowie podlegają opłatom lokalnym. W naszych traktatach mamy natomiast szereg wyraźnych ograniczeń, które doprowadziły do zupełnego zniesienia opodatkowania komiwojażerów. Opłatę patentową mamy zniesioną w traktatach: holenderskim, jugosłowiańskim, bułgarskim i węgierskim, czyli opłatę, którą nasze ustawodawstwo podatkowe przewiduje. Nasz traktat z Finlandją przewiduje wajemność w stosowaniu opłat patentowych. Szereg innych traktatów zakazuje definiowania opłat specjalnych. Trudną jest jednak definicja opłat specjalnych i sądzić należałoby, że chodzi tu o opłaty, pobierane tylko od komiwojażerów. W Polsce specjalne opłaty dla komiwojażerów nie są znane. Odnośnie podatku dochodowego traktat z Danją wprowadza klauzulę największego uprzywilejowania,

traktat zaś z Belgią zapewnia zwolnienie od podatku dochodowego pod warunkiem wzajemności i przy zastosowaniu klauzuli największego uprzywilejowania. Ogólną klauzulę największego uprzywilejowania w stosunku do spraw opodatkowania komiwojażerów przewiduje traktat japoński.

Przy powyższych czterech prerogatywach traktatowych dla komiwojażerów istnieje ważne ograniczenie, mianowicie wykluczony jest handel domokrajny, kolportaż i zbieranie zamówień u osób, nie trudniących się handlem lub przemysłem. Odnośnie tych typów działalności układające się strony zastrzegają sobie swobodne uznanie w traktowaniu. Nie we wszystkich układach handlowych zastrzeżenie to jest wyraźnie wymienione. Traktaty z Włochami i Bułgarią wymieniają tylko kolportaż, który może być dozwolony za specjalnem pozwoleniem. Traktat turecki nie zawiera żadnych zastrzeżeń, lecz wymaga, by transakcje zawierane były tylko dla firm, wymienionych w karcie legitymacyjnej. Traktaty: duński, turecki i rumuński — posiadają klauzulę największego uprzywilejowania odnośnie formalności dla komiwojażerów.

Dokumentem, stwierdzającym uprawnienie do nabywania przywilejów traktatowych dla komiwojażerów, jest karta legitymacyjna dla komiwojażerów, której wzór dołączony jest do traktatów wzgl. ustalony osobno. Tylko traktat japoński, omawiając sprawy komiwojażerów, nie podaje karty legitymacyjnej.

Prawie każdy z naszych traktatów handlowych zawiera odmienny wzór karty legitymacyjnej. Utrudnia to jej wystawianie w kraju oraz mogłoby być poważną trudnością formalną dla komiwojażerów obcych, tem bardziej, że zagranicą istnieje jednolity wzór karty legitymacyjnej, ustalony w genewskiej konwencji o uproszczeniu formalności celnych z 1923 r. (Polska konwencji genewskiej nie ratyfikowała). Wobec ogłoszenia wzorów kart legitymacyjnych w traktatach niema obecnie w Polsce możliwości zmiany tych wzorów poza drogą ustawodawczą. Przytem wzór genewski posiada braki, gdyż nie posiada rubryki na podpis i pieczęć władzy wystawiającej, mimo że w tytule wymieniona jest nazwa państwa i nazwa władzy wystawiającej.

Nie posiadają wzorów karty legitymacyjnej traktaty: z Węgrami, ze Szwecją, z Japonją (poza traktatami, które nie zawierają artykułów o komiwojażerach). Z Węgrami i ze Szwecją traktaty przewidują późniejsze porozumienie odnośnie wzorów kart legitymacyjnych.

Wzory dołączone do pozostałych traktatów dają się ująć w 6 szematów:

1) wzór w pierwszych polskich traktatach (Włochy, Turcja, Szwajcaria) jest krótki, bez fotografii; karta jest ważna na jeden rok bieżący do końca roku;

2) wzór podobny do poprzedniego, lecz podpis władzy wystawiającej umieszczony jest na górze; tekst jest obfitszy, podpis tylko okaziciela karty; karta ważna jest do końca roku kalendarzowego;

3) wzór genewski;

4) wzór genewski poprawiony (z podpisem i pieczęcią władzy wystawiającej);

5) wzór genewski z rubryką „poświadczony podpis kierownika firmy”, ale bez miejsca na legalizację podpisu i na podpis władzy wystawiającej;

6) wzór genewski poprawiony (jak poz. 4), ale z rubryką „poświadczony podpis kierownika firmy”.

W stosunku do poszczególnych państw traktatowych obowiązują wzory następujące:

Austria — wzór Nr. 2, zamieszczony przy traktacie („Dz. Ust. R. P.” Nr. 4/1923, poz. 19);

Anglia — niema (w toku rokowań specjalna mowa o komiwojażerach);

Belgia — wzór Nr. 2, zamieszczony w traktacie („Dz. Ust. R. P.” Nr. 106/1923, poz. 836);

Bułgaria — wzór Nr. 3, zamieszczony w traktacie („Dz. Ust. R. P.” Nr. 6/1927, poz. 32);

Czechosłowacja — wzór Nr. 5, zamieszczony w traktacie („Dz. Ust. R. P.” Nr. 111/1926, poz. 644); wzór ten ma być zmieniony na wzór Nr. 4;

Dania — wzór Nr. 2, zamieszczony w traktacie („Dz. Ust. R. P.” Nr. 74/1924, poz. 736);

Finlandja — wzór Nr. 2, zamieszczony w traktacie („Dz. Ust. R. P.” Nr. 81/1924, poz. 781);

Francja — wzór Nr. 5, zamieszczony w traktacie („Dz. Ust. R. P.” Nr. 67/1925, p. z. 468); nowa konwencja z 1929 r. przewiduje wzór Nr. 5;

Grecja — wzór Nr. 6, zamieszczony w traktacie („Monitor Polski” Nr. 164/1930); obecnie jeszcze nie obowiązuje;

Holandja — wzór Nr. 3, zamieszczony w traktacie („Dz. Ust. R. P.” Nr. 60/1925, poz. 422);

Hiszpanja — wzór Nr. 5, zamieszczony w traktacie („Monitor Polski” Nr. 202/1930); obecnie jeszcze nie obowiązuje;

Islandja — niema postanowień;

Japanja — brak wzoru;

Jugosławia — wzór Nr. 2, zamieszczony w traktacie („Dz. Ust. R. P.” Nr. 35/1924, poz. 373);

Luksemburg — p. Belgja;

Niemcy — wzór Nr. 4, zamieszczony w traktacie; jeszcze nie obowiązuje;

Norwegia — wzór Nr. 2, zamieszczony w traktacie („Dz. Ust. R. P.” Nr. 84/1927, poz. 747);

Persja — brak postanowień;

Portugalia — brak wzoru (nie obowiązuje);

Rumunia — wzór Nr. 2, zamieszczony w traktacie („Dz. Ust. R. P.” Nr. 103/1922, poz. 937); nowy traktat — wzór Nr. 5 („Monitor Polski” Nr. 179/1930); jeszcze nie obowiązuje;

Stany Zjedn. Am. — brak postanowień;

Szwajcaria — wzór Nr. 1, zamieszczony w traktacie („Dz. Ust. R. P.” Nr. 83/1922, poz. 744);

Szwecja — brak wzoru w traktacie; wzór Nr. 2, ogłoszony w „Monitorze Polskim” Nr. 64/1926;

Turcja — wzór Nr. 1, zamieszczony w traktacie („Dz. Ust. R. P.” Nr. 39/1924, poz. 409); nie obowiązuje wobec wymówienia traktatu;

Węgry — brak wzoru w traktacie; wzór Nr. 2, ogłoszony w „Monitorze Polskim” Nr. 63/1926;

Włochy — wzór Nr. 1, zamieszczony w traktacie („Dz. Ust. R. P.” Nr. 29/1923, poz. 181);

Egipt — brak postanowień; jeszcze nie obowiązuje.

Prócz wzoru kart legitymacyjnych traktaty zawierają postanowienie, że strony układające się winny komunikować sobie wzajemnie, jakie władze upoważnione są do wystawiania kart legitymacyjnych, oraz obowiązujące przepisy.

W obcych krajach wystawianie kart legitymacyjnych powierzono jest rozmaitym instytucjom bądź rządowym, bądź gospodarczym. Według zanotykowanych informacji w poszczególnych krajach wystawiają karty legitymacyjne instytucje następujące:

Austria — w Wiedniu Związkowa Dyrekcja Policji (Bundespolizeidirektion), poza Wiedniem magistraty miast autonomicznych oraz naczelnictwa okręgowe (Bezirkshauptmannschaften);

Belgia — kontrolerzy podatków bezpośrednich (controleurs des contributions directes du siège de l'industrie);

Bułgaria — izby handlowe i przemysłowe;

Dania — w Kopenhadze i Aarhus — magistraty, na prowincji — szefowie prowincji;

Finlandja — gubernatorzy prowincji oraz izby handlowe;

Jugosławia — izby handlowe, przemysłowe i robotnicze;

Holandja — Ministerstwo Pracy, Handlu i Przemysłu;

Norwegia — rejestratorzy handlu (les teneurs du registre du commerce);

Rumunia — izby handlowo-przemysłowe;

Szwajcaria — kancelarie stanów (chancelleries d'Etat), biura policji, Departament Sprawiedliwości (Veud) i Departament Finansów (Zong);

Ks. Luksemburg — karty nie są wogóle wydawane;

Czechosłowacja — izby przemysłowo-handlowe.

W Polsce instytucjami, upoważnionymi do wystawiania kart legitymacyjnych, są władze administracji ogólnej I instancji. Upoważnienie to zawarte jest w rozporządzeniach Ministra Przemysłu i Handlu w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych, wydawanych na podstawie ustaw ratyfikacyjnych do każdego traktatu handlowego i ogłaszanych w „Monitorze Polskim”. Dotychczas ogłoszone zostały następujące rozporządzenia do traktatów:

z Austrią —	„Monitor Polski”	Nr. 88/1923, poz. 99
z Belgią	„	Nr. 267/1923, poz. 368
z Danią	„	Nr. 270/1924, poz. 863
z Finlandją	„	Nr. 270/1924, poz. 864
z Jugosławią	„	Nr. 270/1924, poz. 865
z Holandją	„	Nr. 64/1926, poz. 208
z Rumunią	„	Nr. 90/1923, poz. 102
z Szwecją	„	Nr. 64/1926, poz. 209
ze Szwajcarią	„	Nr. 295/1922, poz. 218
z Turcją	„	Nr. 270/1924, poz. 862
z Węgrami	„	Nr. 63/1926, poz. 202
z Włochami	„	Nr. 114/1923, poz. 126

Obecnie przygotowana została zmiana, polegająca na upoważnieniu izb przemysłowo-handlowych do wystawiania kart legitymacyjnych oraz rewizji dawnych rozporządzeń, wydanych przed wprowadzeniem w życie ustawy o podatku przemysłowym. Izby przemysłowo-handlowe, pokrywające obecnie swą siecią cały obszar Rzeczypospolitej, będą mogły skuteczniej poprowadzić akcję wysyłania większej ilości komiwojażerów polskich zagranicę, co ułatwi nawiązywanie bezpośrednich stosunków z odbiorcami towarów polskich w obcych krajach i przy wysiłkach umożliwi zastąpienie posługiwania się komiwojażerami obcymi w stosunkach z zagranicą.

Jak już zaznaczone zostało na wstępie, niema w Polsce specjalnych przepisów o komiwojażerach obcych ani polskich, pracujących zagranicą. Jedynie przepisy celne przewidują przy odprawie warunkowej wzorów i próbek okazywanie karty legitymacyjnej, która służy również do ew. legitymowania się wobec władz podatkowych i innych.

Przy omawianiu stanu sprawy komiwojażerów nie można pominąć międzynarodowej konwencji o uproszczeniu formalności celnych, podpisanej w Genewie dn. 3/XI 1923 r. Konwencja ta mimochodem cięprawda porusza sprawę komiwojażerów w art. 10 przy omawianiu traktowania próbek i wzorów pod względem celnym, ustalając ważne przepisy odnośnie karty legitymacyjnej. Konwencja ta traktuje tę sprawę w sposób nieco węższy niż nasze traktaty handlowe.

Karta legitymacyjna musi odpowiadać załączonemu do art. 10 konwencji wzorowi, który, jak to już wyżej zaznaczono, nie posiada rubryki dla podpisu i pieczęci władzy wystawiającej. Karta ta w myśl postanowienia konwencji ma być wydawana przez kompetentną władzę państwa, w którym przemysłowcy lub kupcy posiadają własne przedsiębiorstwo (business headquarter). W ten sposób byłyby wykluczone filje przedsiębiorstw na terenie innego państwa, czemu nasze traktaty nie sprzeciwiają się, o ile filja znajduje się na terytorjum państwa traktatowego, nawet gdyby chodziło o filję firmy kraju nietraktatowego. Dalej konwencja genewska zasadniczo znosi wizer konsularne lub inne na kartach legitymacyjnych. Żaden nasz traktat (z wyjątkiem umowy z Niemcami) o wizach nie wspomina

i wizy u nas nie stosują się. Jednakże konwencja zezwala na stosowanie wiz w wypadkach specjalnych lub koniecznych pod warunkiem wzajemności (np. w Szwecji wizują karty legitymacyjne urzędy administracyjne) przy możliwie zredukowanych opłatach. Wreszcie konwencja przewiduje wzajemne komunikowanie sobie między państwami oraz do Sekretarjatu

Ligi Narodów listy władz, wydających karty legitymacyjne. Zaznaczyć należy, że Polska do art. 10 złożyła protokół, zastrzegający wprowadzenie tego artykułu w życie dopiero w ciągu 5 lat od daty podpisania konwencji oraz ewentualne wyłączenie tegoż artykułu przy ratyfikacji.

M. Pogorzelski

ŻYCIE GOSPODARCZE

GÓRNICTWO I PRZEMYSŁ

GÓRNICTWO WĘGLOWE

PRZEMYSŁ WĘGLOWY WE WRZEŚNIU 1930 R. —

Wydobycie węgla kamiennego we wrześniu 1930 r. w porównaniu z sierpniem 1929 r. oraz przeciętnym miesięcznym wydobywaniem w 1913 r. ilustruje tablica I.

Wzrost względnie spadek wydobywania węgla kamiennego we wrześniu 1930 r. w zestawieniu z sierpniem 1930 r. oraz wrześniem 1929 r. wykazują następujące liczby:

W stosunku:

Rejony	do sierpnia 1930		do września 1929	
	tonn	%	tonn	%
Śląski	+ 239.103	10'31	— 399.623	13'51
Dąbrowski	+ 79.631	23'33	— 107.628	14' 0
Krakowski	+ 35.754	21'50	— 26.487	11'59
Ogół. w Państwie: +	354.578	11'58	— 533.738	13'52

Zbyt węgla kamiennego w Kraju — we wrześniu 1930 r.

(według odbiorców)

Tablica III

RODZAJ ODBIORCÓW	1 9 3 0						1 9 2 9			
	wrzesień		sierpień		od pocz. roku		wrzesień		od pocz. roku	
	tonn	%	tonn	%	tonn	%	tonn	%	tonn	%
I.—Przemysł										
Metalurgiczny — żelazny	112.543	5'63	105.961	6'47	1.027.405	7'34	131.446	5'68	1.358.277	6'78
„ — innych metali	76.003	3'80	70.426	4'30	682.260	4'87	83.012	3'59	806.255	4'02
Koksownie	179.679	8'99	173.802	10'61	1.659.727	11'86	209.467	9'05	1.805.163	9'01
Brykociarnie	15.029	0'75	15.443	0'94	144.576	1'03	32.921	1'42	243.003	1'21
Gazownie	30.268	1'51	20.223	1'23	208.943	1'49	37.192	1'61	311.445	1'55
Górnicy (kopalnie rud i kopalnie, nie mające węgla własn.) ¹⁾	9.354	0'47	9.036	0'55	98.027	0'70	13.154	0'57	123.875	0'62
Naftowy	19.628	0'98	10.014	0'61	104.620	0'75	19.917	0'86	180.135	0'90
Solny	10.373	0'52	12.818	0'78	92.992	0'66	16.900	0'73	137.226	0'69
Cementowy, ceramiczny oraz cegielnie i wapienniki	108.051	5'41	96.166	5'87	705.124	5'04	128.145	5'54	1.053.144	5'26
Ohróbczy (metalowy i inny)	19.509	0'98	11.912	0'73	129.693	0'93	17.301	0'75	164.668	0'82
Chemiczny	43.481	2'17	37.800	2'31	359.291	2'57	53.090	2'29	448.083	2'24
Garbarski i przetworów zwierzęcych	2.640	0'13	2.092	0'13	17.832	0'13	11.177	0'48	35.188	0'18
Rolniczy (przetw. rolne, browary, młyny i gorzelnie)	74.442	3'73	65.955	4'02	552.375	3'94	93.430	4'04	867.091	4'33
Cukrowniczy	82.946	4'15	79.377	4'84	394.533	2'82	66.752	2'88	517.784	2'58
Papierniczy	25.796	1'29	25.763	1'57	236.383	1'69	29.439	1'27	261.840	1'32
Włókienniczy	91.739	4'59	52.928	3'23	447.900	3'20	81.776	3'53	728.780	3'64
Inne gałęzie przemysłu	187.879	9'40	160.421	9'79	1.375.909	9'83	232.515	10'04	1.720.848	8'59
Razem przemysł¹⁾:	1.089.360	54'50	950.137	57'98	8.237.590	58'85	1.257.664	54'33	10.766.705	53'74
II.—Inni odbiorcy										
Koleje żelazne	267.244	13'37	227.104	13'86	2.535.591	18'11	331.600	14'32	3.778.896	18'91
Zęgluga	1.335	0'07	1.405	0'09	10.153	0'07	683	0'03	8.354	0'04
Instytucje miejskie (elektrownie, tramwaje, wodociągi i inne — prócz gazowni)	50.703	2'54	42.614	2'60	320.278	2'29	74.943	3'24	531.118	2'65
Wojskowość	47.885	2'39	41.222	2'52	246.981	1'76	22.568	0'97	150.269	0'75
Instytucje państwowe	15.669	0'78	11.174	0'68	79.145	0'57	22.192	0'96	146.532	0'73
Opał domowy ²⁾	239.072	11'96	176.656	10'78	1.242.974	8'88	279.345	12'07	2.204.146	11'00
Pośrednicy	287.614	14'39	188.345	11'49	1.325.278	9'47	325.974	14'08	2.439.465	12'18
Razem inni odbiorcy²⁾:	909.522	45'50	688.300	42'02	5.760.400	41'15	1.057.305	45'67	9.268.780	46'26
Ogółem w kraju:	1.998.882	100'00	1.638.667	100'00	13.997.990	100'00	2.314.969	100'00	20.035.485	100'00

¹⁾ Bez zużycia własnego na cele techniczne kopalń.

²⁾ Bez zużycia własnego na deputaty.

Tablica I

Wydobycie węgla kamiennego — we wrześniu 1930 r.

REJONY WĘGLOWE	Wrzesień				1913 Przeciętne miesięczne wydobycie tonn	Od początku roku do końca września				
	1930		1929			1930		1929		1913
	tonn	1913= 100	tonn	1913= 100		tonn	1913= 100	tonn	1913= 100	tonn
Rejon śląski:										
razem	2,558.974	95'42	2,958.597	110'32	2,611.842	20,574.697	85'24	25,149.744	104'20	24,136.578
przeciętna dzienna . . .	98.422	91'14	118.344	109'58	107.994	91.038	84'30	111.777	103'50	107.994
Rejon dąbrowski:										
razem	655.761	115'40	763.389	134'34	568.267	4,902.775	95'92	6,477.260	126'72	5,111.304
przeciętna dzienna . . .	25.222	109'11	30.535	132'09	23.116	21.694	93'85	28.788	124'54	23.116
Rejon krakowski:										
razem	202.078	123'04	228.565	139'17	164.233	1,489.370	100'76	2,069.449	140'01	1,478.097
przeciętna dzienna . . .	7.772	117'53	9.143	138'26	6.613	6.590	99'65	9.197	139'07	6.613
Ogółem w Państwie:										
razem	3,416.813	100'07	3,950.551	115'70	3,414.342	26,966.842	87'77	33,696.453	109'67	30,725.979
przeciętna dzienna . . .	131.416	95'42	158.022	114'74	137.723	119.322	86'64	149.762	108'74	137.723

Obrót węgla kamiennego, koksu, brykietów i węgla brunatnego — we wrześniu 1930 r.
(w tonnach)

Tablica II

REJONY WĘGLOWE	Pozostałość z poprzed. miesiąca	Wydobycie	Do dyspo- zycji ¹⁾	R O Z C H Ó D							Ogółem	Pozos. na zwap- kach na następ- miesiące
				Z B Y T			Z U Ż Y C I E			Ogółem		
				W kraju	Zagra- nicę	Razem	Cele własne	Depu- taty	Razem			
WĘGIEL KAMIENNY												
Rejon śląski	1,542.419	2,558.974	4,107.089	1,416.560	1,002.013	2,418.573	183.712	36.018	219.730	2,638.303	1,468.786	
% rozchodu	58'46	96'99	155'67	53'69	37'98	91'67	6'96	1'37	8'33	100'00	55'67	
% wydobycia	60'27	100'00	160'50	55'35	39'16	94'51	7'18	1'41	8'59	103'10	57'40	
Rejon dąbrowski . . .	517.404	655.761	1,171.827	415.020	199.368	614.388	49.599	10.789	60.388	674.776	497.051	
% rozchodu	76'68	97'18	173'66	61'50	29'55	91'05	7'35	1'60	8'95	100'00	73'66	
% wydobycia	78'90	100'00	178'70	63'29	30'40	93'69	7'56	1'65	9'21	102'90	75'80	
Rejon krakowski . . .	26.362	202.078	228.274	167.302	825	168.127	24.040	3.862	27.902	196.029	32.245	
% rozchodu	13'45	103'09	116'45	85'35	0'42	85'77	12'26	1'97	14'23	100'00	16'45	
% wydobycia	13'04	100'00	112'96	82'79	0'41	83'20	11'90	1'91	13'81	97'01	15'95	
Ogółem w Państwie:	2,806.165	3,416.813	5,507.190	1,998.882	1,202.205	3,201.088	257.351	50.669	308.020	3,509.108	1,998.082	
% rozchodu	59'45	97'37	156'94	56'96	34'26	91'22	7'33	1'45	8'78	100'00	56'94	
% wydobycia	61'05	100'00	161'18	58'50	35'19	93'69	7'53	1'48	9'01	102'70	58'48	
K O K S												
Rejon śląski	244.609	125.296	369.665	119.620	38.219	157.839	61	2	63	157.902	211.763	
% rozchodu	154'91	79'35	234'11	75'76	24'20	99'96	0'04	—	0'04	100'00	134'11	
% produkcji	195'22	100'00	295'03	95'47	30'50	125'97	0'05	—	0'05	126'02	169'01	
B R Y K I E T Y												
Rejon śląski	16.465	20.000	36.465	21.174	498	21.672	—	—	—	21.672	14.793	
% rozchodu	75'97	92'29	168'26	97'70	2'30	100'00	—	—	—	100'00	68'26	
% produkcji	82'33	100'00	182'33	105'87	2'49	108'36	—	—	—	108'36	73'97	
WĘGIEL BRUNATNY												
Rejon zawiercki . . .	—	4.889	4.889	4.410	—	4.410	334	124	458	4.868	21	
Rejon wschodnio-ma- łopolski	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Rejon poznańsko-po- morski	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Ogółem w Państwie:	—	4.889	4.889	4.410	—	4.410	334	124	458	4.868	21	
% rozchodu	—	100'43	100'43	90'59	—	90'59	6'86	2'55	9'41	100'00	0'43	
% wydobycia	—	100'00	100'00	90'20	—	90'20	6'83	2'54	9'37	99'57	0'43	

1) Z uwzględnieniem przypisów i skreśleń przy sprawdzaniu zapasów oraz obrotu między kopalniami.

Eksport węgla kamiennego — we wrześniu 1930 r.

Tablica IV

K R A J E	1 9 3 0				1 9 2 9				1 9 3 0		1 9 2 9	
	wrzesień		sierpień		wrzesień		sierpień		od początku roku			
	tonn	%	tonn	%	tonn	%	tonn	%	tonn	%	tonn	%
I. — Kraje północne												
Szwecja	300.009	24'95	279.326	24'49	234.247	18'27	270.902	18'96	2.164.884	23'80	1.910.151	18'42
Norwegia	32.576	2'71	34.346	3'01	37.791	2'95	63.047	4'41	410.060	4'51	455.745	4'39
Dania	135.253	11'25	138.480	12'14	153.797	11'99	168.340	11'79	1.142.576	12'56	1.283.463	12'38
Finlandja	42.381	3'53	69.655	6'11	48.981	3'82	68.232	4'78	320.288	3'52	331.216	3'19
Łotwa	39.613	3'29	45.123	3'95	37.880	2'95	56.883	3'98	459.054	5'05	383.068	3'69
Litwa	9.276	0'77	8.092	0'71	3.895	0'30	5.652	0'40	62.404	0'69	54.448	0'53
Estonja	1.752	0'15	—	—	3.206	0'25	—	—	6.633	0'07	10.150	0'10
Kłajpeda	4.519	0'38	3.675	0'32	5.911	0'46	6.720	0'47	17.430	0'19	53.337	0'51
Razem:	565.379	47'03	578.697	50'73	525.708	40'99	639.776	44'79	4.583.329	50'39	4.481.578	43'21
II. — Państwa sukcesyjne												
Austria	208.030	17'30	182.093	15'96	312.111	24'34	305.934	21'42	1.402.680	15'42	2.283.923	22'02
Węgry	67.916	5'65	58.783	5'15	110.818	8'64	110.882	7'76	321.414	3'54	686.229	6'62
Czechosłowacja	69.527	5'79	63.634	5'58	69.941	5'46	73.052	5'11	543.167	5'97	705.048	6'80
Razem:	345.473	28'74	304.510	26'09	492.870	38'44	489.868	34'29	2.267.261	24'93	3.675.200	35'44
III. — Inne kraje												
Francja	79.185	6'59	78.960	6'92	59.262	4'62	75.589	5'12	606.694	6'67	512.118	4'94
Włochy	45.794	3'81	28.907	2'54	46.343	3'62	53.999	3'78	341.585	3'76	402.282	3'88
Algier	9.757	0'81	—	—	—	—	—	—	19.387	0'21	16.037	0'15
Jugosławia	4.700	0'39	5.868	0'51	14.513	1'13	31.518	2'21	60.631	0'67	132.359	1'28
Rumunia	6.976	0'58	8.682	0'76	10.813	0'84	11.664	0'82	56.339	0'62	80.624	0'78
Szwajcaria	14.829	1'23	11.271	1'99	10.215	0'80	10.424	0'75	99.666	1'09	108.485	1'05
Holandja	8.308	0'69	7.654	0'67	5.147	0'40	5.475	0'38	44.320	0'49	56.190	0'54
Belgia	—	—	—	—	—	—	—	—	33.272	0'37	10.052	0'10
Niemcy	500	0'04	287	0'03	317	0'03	232	0'01	2.065	0'02	3.414	0'03
Z. S. R. R.	4.750	0'09	853	0'07	—	—	—	—	29.385	0'32	10.510	0'10
Brazylja	—	—	—	—	12.328	0'96	9.002	0'63	9.357	0'10	37.780	0'36
Islandja	2.006	0'17	3.676	0'32	—	—	4.000	0'28	29.697	0'33	10.166	0'10
Hiszpanja	—	—	—	—	—	—	—	—	2.255	0'02	—	—
Razem:	176.805	14'70	146.158	12'81	158.938	12'40	199.903	13'99	1.334.653	14'67	1.380.017	13'31
IV. — W. M. Gdańsk												
V. — Węgiel okrętowy	30.475	2'53	24.937	2'19	42.128	3'29	37.668	2'64	193.749	2'13	298.990	2'88
Ogółem:	1.202.206	100'00	1.140.706	100'00	1.282.236	100'00	1.428.563	100'00	9.095.292	100'00	10.371.157	100'00

Stan zatrudnienia, wydajność i zarobki robotnicze w Kopalniach węgla kamiennego — we wrześniu 1930 r.

Tablica V

T R E Ś Ć				R e j o n y:			Całe Państwo	
				Śląski	Dąbrowski	Krakowski		
I. — Stan zatrudnienia								
Liczba dni roboczych				26	26	26	26	
Liczba dniówek odrobionych		zwykłych		1.742.230	580.218	176.748	2.499.196	
		nadliczbowych		77.482	38.901	6.094	122.477	
Liczba dniówek opuszczonych		ogółem		311.130	105.368	32.279	448.777	
		w tem z przyczyn niezależnych od robotnika		142.387	52.877	14.778	210.042	
Liczba robotników, zapisanych z końcem miesiąca				79.389	26.293	8.274	113.956	
Liczba robotników przeciętnie zatrudnionych		ogółem		78.975	26.369	8.040	113.384	
		w t e m:	na dole	mężczyzn w tem: górników młodoc.	56.015	16.408	5.260	77.683
				razem	17.074	3.302	1.615	21.991
				razem	23	14	—	37
		powierzch.	mężczyzn w tem: górników młodoc.	razem	56.038	16.422	5.260	77.720
				razem	20.553	8.489	2.433	31.475
razem	2.294			1.358	285	3.937		
razem		90	100	62	252			
razem		22.937	9.947	2.780	35.664			

Na 1 przeciętnie zatrudnionego robotnika przypada dniówek	zwykłych odrobionych	22'06	22'00	21'98	22'04			
	nadliczbowych	0'98	1'48	0'76	1'08			
	opuszczonych	3'94	4'01	4'02	3'96			
Liczba urzędników	technicznych	3.438	862	284	4.584			
	biurowych	1.612	372	195	2.189			
	razem	5.050	1.234	479	6.763			
II. — W y d a j n o ść r o b o t n i c z a								
Wydajność pracy (wydobycie na robotniko-dniówkę)—kg	górnika	6.644	9.228	5.761	6.955			
	załogi na dole	2.021	1.772	1.765	1.951			
	całej załogi	1.4 6	1.059	1.105	1.3'13			
III. — Z a r o b k i r o b o t n i c z e								
Średni zarobek robotnika na 1 dniówkę — \bar{x}	o d r o b i o n a	za normalną pracę wykonaną ¹⁾	na dole	górnika mężczyzn młodoc.	12'23 9'80 3'09	11'17 7'92 3'34	9'47 7'47 —	11'88 9'25 3'20
			na powierzch.	mężczyzn kobiet młodoc.	8'64 3'84 2'01	6'73 3'34 2'86	6'30 3'07 2'42	7'92 3'61 2'45
			ogółem	mężczyzn młodoc. cała załoga	9'47 2'21 9'30	7'48 2'93 7'26	7'07 2'42 6'88	8'85 2'54 8'65
		zarobek w gotówce ²⁾	na dole	górnika mężczyzn młodoc.	13'05 10'40 3'14	13'03 9'32 3'52	11'05 8'51 —	12'91 10'05 3'30
			na powierzch.	mężczyzn kobiet młodoc.	9'37 4'01 2'03	8'16 3'75 3'05	7'34 3'31 2'61	8'87 3'87 2'58
			ogółem	mężczyzn młodoc. cała załoga	10'11 2'24 9'92	8'89 3'11 8'62	8'11 2'61 7'89	9'69 2'67 9'47
	o p ł a c o n a	całkowity zarobek ³⁾	na dole	górnika mężczyzn młodoc.	13'72 10'94 3'14	13'40 9'68 3'62	11'44 8'83 —	13'51 10'53 3'34
			na powierzch.	mężczyzn kobiet młodoc.	9'86 4'27 2'06	8'50 3'96 3'11	7'58 3'54 2'67	9'30 4'10 2'62
			ogółem	mężczyzn młodoc. cała załoga	10'63 2'26 10'44	9'24 3'17 8'96	8'40 2'67 8'18	10'15 2'71 9'93
	Obliczony przeciętny miesięczny dochód robotnika — \bar{x}	na dole	górnika mężczyzn młodoc.	312'19 254'60 67'39	299'87 226'75 90'14	257'01 198'50 —	313'27 244'92 76'00	
		na powierzch.	mężczyzn kobiet młodoc.	248'21 98'74 48'83	224'64 91'80 73'53	195'70 83'02 63'23	237'79 95'21 62'17	
		ogółem	mężczyzn młodoc. cała załoga	252'88 52'61 248'12	226'03 75'57 218'47	197'61 63'23 192'51	242'86 63'94 237'28	
Sumaryczny całkowity zarobek całej załogi — \bar{x}					19,595.085	5,760.805	1,547.811	26,903.701
IV. — S k ł a d k i u b e z p i e c z e n i o w e								
Składki ubezpieczeniowe ze strony robotnika na dniówkę opłaconą — \bar{x}	na dole	górnika mężczyzn młodoc.	1'25 1'11 0'23	0'75 0'55 0'14	0'57 0'47 —	1'13 1'95 0'19		
	na powierzch.	mężczyzn kobiet młodoc.	0'97 0'51 0'15	0'48 0'22 0'17	0'46 0'26 0'26	0'79 0'39 0'19		
	ogółem	mężczyzn młodoc. cała załoga	1'07 0'16 1'05	0'53 0'17 0'54	0'45 0'26 0'44	0'90 0'19 0'88		
Sumaryczne składki ubezpieczeniowe całej załogi — \bar{x}					1,971.273	328.588	82.942	2,382.803

¹⁾ Jest to przeciętny zarobek na dniówkę odrobioną normalną lub akordową, bez dodatków za pracę nadliczbową, jak również bez wszelkich innych dodatków, lecz łącznie ze składkami ubezpieczeniowymi robotników.

²⁾ Obejmuje przeciętny zarobek na dniówkę odrobioną normalną lub akordową, dodatek za pracę nadliczbową i dodatek rodzinny.

³⁾ Jest to zarobek za pracę normalnie wykonaną łącznie z dodatkami: za pracę nadliczbową i rodzinnym, wartością węgla deputatowego, zapłatą za dniówki urlopowe i składkami ubezpieczeniowymi robotników, obliczony za 1 dniówkę opłaconą.

W związku z ogólną p prawą sytuacją na rynku węglowym oraz większą o 1 ilością dni roboczych (26 wobec 25) ogólne wydobywanie węgla kamiennego w miesiącu sprawozdawczym wykazało dość znaczne zwiększenie się w porównaniu z miesiącem poprzednim. Rzeciętne dzienne wydobywanie we wrześniu wynosiło 131.416 t, a zatem zwiększyło się w porównaniu z sierpniem o 8.927 t.

Ogólny zbył węgla kamiennego we wrześniu wynosił 3.600.492 t, t. j. zwiększył się o 399.404 t.

Zapasy węgla kamiennego na zwałach kopalnianych, jak to wynika z tablicy II, zmniejszyły się o 284.288 t, wynosząc 1.713.784 t.

Wzrost zhytu krajowego i eksportu we wrześniu w stosunku do sierpnia ilustruje poniższe zestawienie:

Rejony	Zbył w kraju		Eksport	
	tonn	%	tonn	%
Śląski	+ 439 959	38 15	+ 214 922	22 53
Dąbrowski . .	+ 95 172	28 08	+ 29 708	15 97
Krakowski . .	+ 40 678	27 77	+ 680	75 98
Ogół. w Państwie:	+ 575.809	35 14	+ 245.310	21 51

Zbył węgla w kraju według odbiorców ilustruje tablica III. Zapoczątkowany w sierpniu sezonowy wzrost zapotrzebowania sortymentów na opał domowy doznał dalszego wzrostu; również miał miejsce stosunkowo dość znaczny wzrost zapotrzebowania ze strony przemysłu włókienniczego, a w mniejszej mierze ze strony innych gałęzi przemysłu. Dostawy węgla dla kolei również wykazały dalszy wzrost. Ogólny zbył krajowy we wrześniu w stosunku do sierpnia zwiększył się o 35 14%.

Eksport węgla według krajów ilustruje tablica IV. Z danych zestawienia tego wynika, że we wrześniu wyeksportowano do krajów północnych o 13.318 t mniej niż w sierpniu, co pozostało w związku ze zmniejszeniem się wysyłki do Finlandji o 27.274 t, do Łotwy o 5.510 t, a w mniejszym stopniu do Danji i Norwegii, natomiast zwiększył się wywóz do Szwecji do 20.683 t, a w mniejszej mierze do Kłajpedy, Estonji i na Litwę.

Wywóz do państw sukcesyjnych zwiększył się o 40.963 t, głównie w związku z zwiększonym zapotrzebowaniem w Austrii. Eksport węgla do innych krajów łącznie z węglem okrętowym zwiększył się o 28.317 t, również zwiększył się wywóz do W. M. Gdańska o 5.532 t.

Obrót węgla brunatnego we wrześniu ilustruje tablica II. Wydobywanie węgla brunatnego we wrześniu wynosiło 4.889 t, t. j. zwiększyło się o 1.023 t w stosunku do sierpnia 1930 r., natomiast w porównaniu z wrześniem 1929 r. pozostało o 857 t mniejsze.

W miesiącu sprawozdawczym na kopalni „Karol” w Skwarzawie Nowej i „FeliKS” w Glińsku wykonano próbną szybki celem zbadania zasięgu i głębokości zalegania warstw węgla brunatnego.

W przemyśle koksarskim, jak to uwidacznia również tablica II, produkcja we wrześniu wynosiła 125.296 t, t. j. zmniejszyła się o 1.831 t w stosunku do sierpnia 1930 r., natomiast pozostała o 34.091 t mniejszą w porównaniu z wrześniem 1929 r. Ogólny zbył koksu we wrześniu w porównaniu z miesiącem poprzednim zwiększył się o 13.644 t.

Produkcja brykietów w miesiącu sprawozdawczym zwiększyła się w porównaniu z sierpniem o 2.091 t, wynosząc 20.000 t. Ogólny zbył brykietów we wrześniu w porównaniu z sierpniem zwiększył się o 4.921 t, wynosząc 21.672 t.

Liczbę czynnych kopalń węgla kamiennego ilustruje następujące zestawienie:

Rejony	Sierpień 1930	Wrzesień:	
		1929	1930
Śląski	52	54	52
Dąbrowski:			
głębokie . .	18	19	18
płytkie . . .	13 31	14 33	13 31
Krakowski . .	8	8	8

Ogółem w Państwie: 91 95 91

Stan zatrudnienia, wydajność pracy i za robki robotnicze w kopalniach węgla kamiennego we wrześniu 1930 r. ilustruje tablica V.

Liczba wszystkich dniówek odrobionych w kopalniach węgla kamiennego we wrześniu 1930 r. w porównaniu z sierpniem wzrosła o 203.570, czyli o 8 42%, do czego przyczynił się wzrost dniówek zwykłych odrobionych o 209.821, czyli o 9 16%, przy spadku ilości dniówek nadliczbowych o 6.251, czyli o 4 86%. Zwiększenie się ilości dniówek odrobionych było spowodowane większą o 1 ilością dni pracy (26 wobec 25).

Ilość dniówek opuszczonych we wrześniu w porównaniu z sierpniem zmniejszyła się o 83.960, czyli o 15 76%, głównie z powodu zmniejszenia się ilości dniówek, straconych z przyczyn niezależnych od robotnika (t. zw. świętówek), które zmniejszyła się o 99.042, czyli o 32 04%; w rej. śląskim o 71.703, czyli o 33 49%, w rej. dąbrowskim o 17.506, czyli o 24 87%, i w rej. krakowskim o 9.833, czyli o 39 95%.

Stosunek wszystkich dniówek opuszczonych do wszystkich odrobionych wynosił we wrześniu 17 12%. Stosunek dniówek nadliczbowych do wszystkich dniówek odrobionych stanowił 4 67%.

Liczba przeciętnie zatrudnionych robotników we wrześniu wynosiła 113.384, czyli wzrosła o 500 osób, t. j. o 0 44% w porównaniu z poprzednim miesiącem.

Przeciętne wydobywanie węgla na jedną robotniko-dniówkę wzrosło o 37 kg i wynosiło 1.303 kg.

Przeciętne całkowite zarobki mężczyzn na jedną dniówkę opłaconą we wrześniu w stosunku do sierpnia spadły w rej. śląskim o 0 65%, w rej. krakowskim o 0 59%, natomiast w rej. dąbrowskim wzrosły o 0 33%.

Przeciętny miesięczny dochód dorosłego mężczyzny w kopalniach węgla kamiennego we wrześniu w porównaniu z poprzednim miesiącem zwiększył się: w rej. śląskim o 7 38%, w rej. dąbrowskim o 6 95% i w rej. krakowskim o 7 61%.

WYWÓZ WĘGLA KAMIENNEGO W I POŁOWIE GRUDNIA 1930 R.

— Eksport węgla kamiennego w I połowie grudnia w porównaniu z I połową listopada przy tej samej ilości dni roboczych zwiększył się o 51 tys. t, wynosząc 627 tys. t. Wzrost eksportu miał miejsce tylko z rejonu śląskiego, skąd wwieziono 538 tys. t, t. j. o 58 tys. t więcej; z rejonu dąbrowskiego wwieziono 89 tys. t, a zatem o 7 tys. t mniej w porównaniu z I połową listopada.

Na rwnkj północne wwieziono 320 tys. t, t. j. o 53 tys. t więcej, do państw sukcesyjnych 165 tys. t, a zatem o 10 tys. t więcej, do innych krajów 104 tys. t, t. j. o 3 tys. t mniej w porównaniu z I połową listopada. Eksport węgla do Gdańska zwiększył się o 2 tys. t, wynosząc 15 tys. t. Ilość wwiezionego węgla okrętowego zmniejszyła się o 17 tys. t.

Przeciętna dzienna wysyłka węgla kamiennego zagranicę (łącznie z węglem okrętowym) w okresie 1—15 grudnia wynosiła ok. 52 tys. t, przyczem z rejonu śląskiego stanowiła ok. 45 tys. t, a z rejonu dąbrowskiego ok. 7 tys. t.

ROLNICTWO

POD REDAKCJĄ MINISTERSTWA ROLNICTWA

W SPRAWIE PODROŻENIA PRZEWOZU ZWIERZĄT¹⁾. — Wielokrotnie poruszana była przez towarzystwa i ligi zwierząt kwestja zwyczajów, jakie panują na naszych kolejach przy przewozie żywych zwierząt. Są one stłaczane w nadmiernej ilości w wagonach, co powoduje bardzo częste uszkodzenia, stratowania i kalectwa zwierząt.

Raporty placówek naszych i bardzo nieprzychylnie komentarze prasy zagranicznej na temat stanu zwierząt, przychodzących od nas na rynki międzynarodowe, podkreślały, że tolerowanie tego stanu rzeczy jest wręcz przeciwne dobrze zrozumiałem interesom hodowli i handlu zwierzętami u nas.

To też z biegiem czasu zaczynają się zapełniać luki w prawodawstwie lub odnośnych przepisach administracyjnych i sprawa norm²⁾ załadowania zwierząt do wagonu jest w ciągu ostatniego półrocza ponownie na tapecie.

Przepis, istniejący w taryfie (punkt 9b § 2 załącznika c do § 4 Regulaminu Przewozu — str. 120 części IA), wymagał jedynie, aby pomiędzy załadowanymi zwierzętami mógł się swobodnie przecisnąć człowiek. Wiemy dobrze, jak względna rzeczą jest takie „swobodne przeciskanie się”, a do tego trzeba znać warunki pośpiechu, w jakim są załatwiane wszelkie czynności organów kontrolnych na stacji załadowania lub na granicy, żeby wiedzieć, że przepis taki w praktyce niema najmniejszego znaczenia. Urzędnik kolejowy z chwilą opłacania przez nadawcę za cały wagon niema ani obowiązku ani też chęci badania sposobu ładowania zwierząt, weterynarz zaś w większości wypadków ogranicza się do sprawdzenia dokumentów zdrowotnych, jeżeli zaś chodzi o stację wewnątrz kraju, to zbada tylko, skąd zwierzęta pochodzą.

Dla zaradzenia temu złu w połowie r. b. między zainteresowanymi resortami uzgodniono wprowadzenie w formie uwagi do § 54 rozdziału II części IB Taryfy P. K. P. norm nominalnej powierzchni, jaka musi przypaść na poszczególne zwierzę w wagonie:

Rodzaje zwierząt	Norma na 1 sztukę m ²	Norma sztuk na wagon:	
		15 t=21,3 m ²	20 t=27,7 m ²
Konie, muły i osły rosłe . . .	1'3	16	21
Żrebięta do 1½ roku wieku . . .	1'0	21	28
Bydło rogате rosłe	1'3	16	21
Jałowizna od 7 do 18 mies.	1'0	21	28
Cielęta do 6 mies. wieku	0'5	42	55
Świnie, owce i kozy ²⁾	0'4	53	69
Prosięta, jagnięta i koźlęta ²⁾	0'3	71	92

Wprowadzenie z dniem 1 września r. b. omówionych norm w ciągu krótkiego czasu dały jednak raczej nawet pogorszenie sytuacji zwierząt. O ile dawniej, nie znając norm, zależnie od uznania urzędników stacyjnych ładowano, na przykład, koni od 8 do 16 na wagon, to teraz już co najmniej 16, a często i 22 na wagon 15-tonnowy.

Na nikim nie ciąży obowiązek dopilnowania przestrzegania norm, ani też niema przepisów co do postępowania w razie skonstatowania przekroczenia norm.

¹⁾ Artykuł niniejszy drukujemy, jako przyczynek do dyskusji nad skutkami, jakie wywołują w zakresie obciążenia handlu artykułami hodowlanymi zmiany normy załadowania zwierząt do wagonów kolejowych. W tej sprawie nastąpił między zainteresowanymi resortami kompromis, wprowadzający, tytułem próby na czas zimowy, nowe normy, niższe od uprzednio projektowanych przez Min. Komunikacji. O zmianach tych i stanowisku wobec nich władz kolejowych poinformujemy w następnym zeszycie tyg. „Polska Gospodarcza”. (Red.)

²⁾ Przy przewozie w wagonach piętrowych normy powyższe stosuje się do każdej podłogi oddzielnie.

W rezultacie opisanego stanu rzeczy Ministerstwo Komunikacji zaprojektowało podniesienie norm minimalnej powierzchni dla poszczególnego zwierzęcia w wagonie.

Poza tem zostało przewidziane postępowanie karne w razie przekroczenia norm załadowania.

Jak dotychczas, przedstawiliśmy sprawę z punktu widzenia pojęć humanitarnych w stosunku do zwierząt. Obecnie przyjrzymy się temuż z punktu widzenia interesów handlarza, eksportera czy hodowcy żywych zwierząt.

Rozumiemy dobrze, że zwiększenie o pewien procent normy powierzchni, zajmowanej przez poszczególne zwierzę w wagonie, przy systemie opłat od m² oznacza w praktyce dla nadawcy podrożenie przewoźnego prawie o takż procent.

Wiemy dobrze, w jakim stanie depresji znajduje się rynek międzynarodowy na produkty hodowli. Spadek cen o blisko 50% na cały szereg artykułów hodowlanych postawił w niezmiernie trudne położenie ogół naszych eksporterów, niedostatecznie zresztą zorganizowanych, co utrudnia walkę z kryzysem. Konkurencja obca, prowadzona wszelkimi sposobami, nadzwyczaj ujemnie odbija się na ogóle naszych handlarzy i eksporterów żywych zwierząt.

Jeżeli nawet uznamy, że poziom naszych stawek przewozowych na żywe zwierzęta jest stosunkowo niski w porównaniu z innymi kolejami, to nie zapominajmy, że podwyższając pośrednio nasze taryfy przez zmniejszenie norm załadunkowych jednocześnie podrażamy fracht na całej odległości, a więc i na obcych kolejach.

W obecnych warunkach podrożenie transportu naszych zwierząt na całej długości przewozu zaważy absolutnie na szali konkurencyjności naszych artykułów eksportowych na rynkach zagranicznych, tem bardziej, że, jeżeli chodzi o ilości zwierząt, znajdujących się w wagonie, normy maksymalne nie tylko że nie są na poszczególnych kolejach jednolite, lecz w większości wypadków nie są wogóle sprecyzowane. W ten sposób, w momencie silnego kryzysu i dekonjunktury występowałibyśmy w roli poniekąd pionierskiej w obronie idei skądinąd bardzo ładnej i słusznej.

Na zakończenie przyjrzymy się przewozom głównych grup zwierząt w ciągu ostatnich paru lat. Poniższa tablica daje porównanie ilości sztuk, przewiezionych w różnych rodzajach komunikacji (bez wyodrębniania minimalnych ilości importu), z podziałem na przesyłki zwyczajne i pośpieszne. Te ostatnie odgrywają zwłaszcza dużą rolę w tranzycie, a minimalną w naszym eksporcie. Porównanie kosztu przewozu 1 sztuki jest wyproawdzone na podstawie taryf, obecnie obowiązujących, biorąc przykładowo dłu eksportu przeciętne przebiegi z r. ub. i licząc w obu wypadkach pełne wykorzystanie norm załadunku. Zresztą procent zwyczajki w zależności od odległości waha się w minimalnym stopniu.

(Patrz tablicę na str. 2263)

Jak widzimy, przewozy wewnętrzne, z wyjątkiem koni, w zeszłym roku w porównaniu do 1928 r. wzrosły, a eksport, zarówno koni, jak i bydła, znacznie wzrósł, wówczas gdy jednocześnie eksport trzody zmalał. Co się tyczy tranzytu, to ten rozwija się dobrze. O ile chodzi o przeciętne przebiegi, to w stosunku do koni widzimy, że na eksport zaczynają iść konie z bardziej odległych od granic okolic. W tranzycie zauważamy poważną rolę Rumunii, wysyłającej swe artykuły przez nasze terytorjum.

J. Butler

WYSZCZEGÓLNIENIE	KONIE		BYDŁO		TRZODA	
	1928	1929	1928	1929	1928	1929
Przewieziono sztuk w:						
1) komunikacji wewnętrznej	22.335	17.930	260.737	329.825	996.706	1,155.963
w tem:						
a) przesyłki zwyczajne	18.739	13.694	231.517	289.969	838.280	857.610
b) " pośpieszne	3.596	4.236	29.220	39.856	158.426	298.353
2) eksportcie	8.656	13.383	7.146	32.596	1,131.049	869.898
w tem:						
a) przesyłki zwyczajne	7.959	11.343	6.002	28.249	1,119.082	837.793
b) " pośpieszne	703	2.040	1.144	4.347	11.967	32.105
3) tranzyt	39.894	49.546	279.642	325.021	858.918	824.533
w tem:						
a) przesyłki zwyczajne	68	42	21.897	45.264	81.862	87.565
b) " pośpieszne	39.826	49.504	257.745	279.757	777.056	736.968
Ogółem	71.434	81.838	547.898	688.232	2,986.976	2,856.238
w tem:						
a) przesyłki zwyczajne	27.043	25.402	259.618	363.557	2,039.378	1,788.413
b) " pośpieszne	44.391	56.436	288.280	324.675	947.598	1,067.825
Przeciętny przebieg 1 szt. w kilometrach w:						
1) komunikacji wewnętrznej (przes. zwycz.)	257	236	268	279	178	192
2) eksportcie	183	294	518	444	482	470
3) tranzyt	352	642	643	646	646	749
Przeciętny koszt przewozu 1 sztuki w ekspor-						
cie w/g dotychczasowych norm załadowania.	—	18'07	—	18'20	—	7'37

O PROGRAM PRACY NAD PODNIESIENIEM SPÓŁDZIELCZEGO PRZEMYSŁU MLECZARSKIEGO.

— Potrzeba stworzenia i uzgodnienia programu pracy, obejmującego całokształt zagadnień, związanych z przemysłem mleczarskim, daje się coraz silniej odczuwać. Pęd ku tworzeniu mleczarni spółdzielczych, szczególnie na terenach województw centralnych i wschodnich, charakteryzujący ubiegłe lata, poczyna słabnąć. Z jednej strony wypływa to z nadmiernej nieraz rozbudowy sieci mleczarni spółdzielczych w pewnych okolicach, z drugiej zaś strony długotrwały okres dekonjunktury na międzynarodowych rynkach masła i słabe widoki na poprawę sytuacji w najbliższym czasie — nie sprzyjają tworzeniu nowych mleczarni spółdzielczych.

Wzmożenie produkcji masła w krajach eksportujących, a m. in. i w Polsce, oraz częściowe zmniejszenie się konsumpcji, wobec osłabienia siły nabywczej szerokich mas ludności na rynkach odbiorczych, stwarzają coraz trudniejsze warunki konkurencyjne, w których dominującą rolę odgrywa kwestja jakości masła.

Akcja nad wzmożeniem produkcji masła i podniesieniem jego jakości prowadzona jest nie od dzisiaj przez wszystkie zainteresowane organizacje rolnicze zawodowe i spółdzielcze.

Praca w kółkach kontroli mleczności, instrukcyjna i oświatowa działalność zawodowych organizacji rolniczych, związków rewizyjnych i spółdzielczych central handlowych nad poprawą techniki przerobu mleka, akcja kredytowa Państwowego Banku Rolnego, wreszcie działalność Komitetu Państwowego Ocen Masła i Serów — są to ważniejsze momenty wysiłków, skierowanych ku usunięciu ujemnych zjawisk w spółdzielczym przemyśle mleczarskim.

Kwestja nadania wszelkim poczynaniom w tej dziedzinie ściśle określonego kierunku, sformułowania metod działania dla poszczególnych terenów, oraz ustalenia podziału pracy, gwarantującego sprawność organizacyjną w jej wykonaniu stała się obecnie najbardziej aktualnym zadaniem.

Inicjatywę w tym względzie podjęło Ministerstwo Rolnictwa, które zwróciło się do wszystkich organizacji i instytucji rolniczych i spółdzielczych zajmujących się przemysłem mleczarskim, o nadesłanie szczegółowo opracowanego poglądu na stan i potrzeby mleczarstwa spółdzielczego na danym terenie oraz uzgodnionego z lokalnymi czynnikami programu pracy w dziedzinie rozbudowy i usprawnienia przemysłu mleczarskiego.

Oddając w zasadzie całokształt inicjatywy w ujęciu tego programu w ręce zainteresowanych organizacji, Ministerstwo Rolnictwa zwróciło uwagę na konieczność uwzględnienia w omawianym programie następujących spraw:

- 1) dalsza rozbudowa ilościowa mleczarni spółdzielczych na danych terenach;
- 2) komasacja istniejących mleczarni i związana z tem sprawa budowy mleczarni o napędzie mechanicznym;
- 3) częściowa lub całkowita mechanizacja istniejących mleczarni o napędzie ręcznym;
- 4) zagadnienie czystości mleka, dostarczanego do mleczarni;
- 5) pasteryzacja mleka, używanego do przerobu w mleczarniach;
- 6) kształcenie personelu instruktorskiego i technicznego.

Pomimo, że w wielu wypadkach ilościowa rozbudowa mleczarni spółdzielczych powinna ustąpić pracy nad wzmocnieniem i usprawnieniem już istniejących placówek, istnieją okoliczności, zwłaszcza w województwach wschodnich, gdzie kwestja organizowania nowych spółdzielni mleczarskich jest nadal aktualna. Doświadczenie organizacji, propagujących ideę tworzenia mleczarni spółdzielczych, nakazuje uwzględnić szereg warunków, nieodzownych przy przystępowaniu do takiej akcji. Są nimi: odpowiednia ilość krów, dostateczne uświadomienie ludności, warunki komunikacyjne i szereg innych.

Sprawa komasacji mleczarni stanowi już od pewnego czasu poważną troskę zainteresowanych organizacji na tych terenach, gdzie w sposób bezplanowy powstało dwie lub nawet kilka mleczarni spółdzielczych. Pomimo, że w zasadzie należy dążyć do możliwie większego zagęszczenia sieci mleczarni spółdzielczych, by ułatwić rolnikom dostarczanie mleka i spowodować tem samem przetwarzanie całej nadwyżki mleka w okolicy w mleczarniach spółdzielczych, w wielu wypadkach zbyt blisko położone obok siebie samodzielne placówki oddziałują hamująco na swój rozwój, nie mając dostatecznej ilości mleka do przerobu i i powiększając tem samem koszty prowadzenia przedsiębiorstwa. Aby umożliwić ich egzystencję i zapewnić normalny rozwój, konieczne jest łączenie blisko obok siebie położonych mleczarni w jedną większą, względnie stworzenie z jednej z nich centrali, zaopatrzonej już w urządzenia do mechanicznego przerobu masła, z jednoczesnym przekształceniem pozostałych na filje — śmietniczarnie. Ustalenie, jakie mleczarnie i w jakiej kolejności mają być skomasowane — powinno znaleźć swój wyraz w omawianym programie.

Ponieważ, szczególnie na terenie woj. centralnych i wschodnich, przeważająca ilość mleczarni spółdzielczych stanowią mleczarnie o napędzie ręcznym, co, oczywiście, w znacznym stopniu odbija się na jakości produkowanego przez nie masła, opracowany program powinien uwzględnić kolejność przekształcenia mleczarni ręcznych na mechaniczne (łączy się to z poprzednio omówionem zagadnieniem komasacji), przy ścisłym wzięciu pod uwagę lokalnych warunków gospodarczych, finan-

sowych, organizacyjnych i t. p. Niewątpliwie program ten w omówionym dziale pracy w dziedzinie podniesienia stanu spółdzielczego przemysłu mleczarskiego powinien wypłynąć na dostosowanie do niego polityki kredytowej instytucji finansowych przy udzielaniu kredytów inwestycyjnych i t. d.

Ponieważ niektóre mleczarnie nie będą mogły w krótkim czasie wprowadzić u siebie kosztownych inwestycji przy przejściu na całkowicie zmechanizowany przerób, kwestja zas wyrobu masła ze śmietanki pasteryzowanej posiada pierwszorzędne znaczenie dla wyrobu masła, w szczególności jeśli chodzi o masło eksportowe, należy dążyć do pobudzenia inicjatywy organizacji mleczarskich w kierunku zastosowania w mleczarniach małych ręcznych pasteryzatorów. Próby w tym kierunku już są czynione. Istnieje kilka systemów takich małych pasteryzatorów, należy tylko ustalić, drogą odpowiednich doświadczeń, jaki typ należy uznać za najbardziej dogodny w użyciu, oraz w przygotowywanym programie uwzględnić wykaz tych mleczarni spółdzielczych, w jakich przed całkowitą mechanizacją należałoby zainstalować ręczne pasteryzatory.

Pomimo istnienia w Polsce dwóch specjalnych szkół mleczarskich (Rzeszów, Września), stałych kursów mleczarskich (Lisów) oraz przeznaczania przez Ministerstwo Rolnictwa poważnych sum na stypendja dla kształcenia ludzi w przemyśle mleczarskim zagranicą, przygotowanie fachowej personelu technicznego w szeregu mleczarni jest jeszcze nie wystarczające.

To samo da się powiedzieć o personelu instruktorskim organizacji rolniczych i spółdzielczych, przy czym na specjalne podkreślenie zasługuje potrzeba wyszkolenia tego personelu w poczuciu konieczności zastosowania w metodach swej pracy ściślej planowości, wzajemnego uzupełniania się przy prowadzeniu akcji na terenie, z jednoczesnym zachowaniem podziału kompetencji, co z kolei gwarantuje sprawność organizacyjną i pozytywne wyniki powziętych poczynań.

Nadesłane przez poszczególne organizacje i instytucje materiały będą poddane szczegółowej analizie i uzgodnieniu, poczem z kolei, wzorem podobnej akcji w innych działach produkcji, zostanie opracowany ogólny program dla całego obszaru Państwa. Program ten zostanie poddany ponownemu rozważaniu przez poszczególne organizacje, poczem stanowić będzie podstawę do dalszej pracy nad podniesieniem krajowego mleczarstwa spółdzielczego.

E. W.

PREMJOWANIE ROZPŁODNIKÓW POZA PRZEGLĄDAMI. — Akcja premjowania na przeglądach inwentarza żywego, regulowana od szeregu lat przez Ministerstwo Rolnictwa i zainteresowane czynniki społeczne, rozpowszechniła się znacznie w ciągu ostatnich lat, stając się jednym z podstawowych zabiegów w zakresie podniesienia hodowli, stosowanych na terenie całego Państwa. Akcja ta ma tem większe znaczenie w systemie zabiegów, składających się u nas na całokształt pracy hodowlanej, że Ministerstwo Rolnictwa, zainteresowane izby i organizacje społeczne dają pierwszeństwo w akcji zabezpieczenia rozplodników dla potrzeb hodowli nie metodzie stacjonowania rozplodników, nabytych w innych koniach, a metodzie wyróżniania i premjowania odpowiedniego materiału, wychowanego na miejscu, co znakomicie zachęca hodowców do zwiększenia swoich wysiłków w tym kierunku.

Zarówno jednak środki materialne, jak i możliwości techniczne, którymi rozporządzają izby i organizacje rolnicze, przeprowadzające bezpośrednio pracę organizacyjną, są ograniczone, wskutek czego organizacje te nie mają możliwości zorganizowania co roku takiej ilości przeglądów, ażeby przejrzeć cały dorobek hodowlany. Z tego powodu znaczna część hodowców niema możliwości doprowadzenia wychowanych reproduktorów męskich na te przeglądy i słusznie może czuć się porzywdzoną, zmierzając się do hodowli z ujmą dla ogólnego rozwoju gospodarczego Państwa.

Dążąc do skorygowania tego właśnie momentu w premjowaniu inwentarza żywego, Ministerstwo Rolnictwa wydało obecnie zasady premjowania poza przeglądami buhajów, knurów i tryków.

Zasady te ustalają następujące warunki subwencjonowania przez Ministerstwo Rolnictwa akcji premjowania poza przeglądami.

1. — Premjowanie odbywać się będzie w okresie zimowym od 1/IX do 1/III. Organizacje winny przed 1/X złożyć uzgodniony z odpowiednimi urzędami wojewódzkimi wykaz powiatów, w których zamierzają przeprowadzić premjowanie rozplodników wraz z kosztorysem akcji, ze wskazaniem, w których powiatach zamierzają udzielić nagrody I stopnia.

2. — Premjowanie rozplodników może odbywać się w powiatach, objętych pracą nad podniesieniem hodowli danego rodzaju zwierząt, i stanowić winno jedną z części składowych prac ustalonych programem.

3. — Premja może być przyznana na buhaja, knura lub tryka, zapisanego do ksiąg hodowlanych, co do którego udowodniono, na podstawie książki kontrolnej, pokrycie w ciągu ostatniego roku najmniej 20 matek. Premja również może być przyznana tylko w wypadku uprzedniego zgłoszenia rozplodnika przez jego właściciela o odpowiedniej organizacji rolniczej.

4. — Rozplodnik, nagrodzony na pokazie, odbytym w ciągu danego roku budżetowego, nie może być premjowany na podstawie niniejszych przepisów.

5. — Zasitek Ministerstwa Rolnictwa nie może stanowić więcej niż $\frac{2}{3}$ przyznanej nagrody. Nagroda może być wypłacona tylko w całości.

6. — Termin, miejsce i warunki nagradzania muszą być co najmniej na 2 tygodnie naprzód podane do wiadomości ogółu rolników, zamieszkujących dany powiat.

7. — Nagrody pieniężne, przyznawane z zasiłków Ministerstwa Rolnictwa, mogą być udzielane wyłącznie przez komisję sędziów, powołaną przez wojewódzką organizację rolniczą w następującym składzie: inspektor hodowli tej organizacji (lub jego zastępca), jako przewodniczący, 2 — 4 członków, z których co najmniej połowa winna być powołana z grona rolników, będących właścicielami lub użytkownikami gospodarstw wiejskich, położonych na terytorjum, w którego obrębie premjowanie jest przeprowadzane. Komisja sędziów decyduje o przyznaniu premji zwykłą większością głosów.

8. — Zasiłki Ministerstwa Rolnictwa na nagrody pieniężne mogą być przyznawane tylko takiej organizacji społeczno-rolniczej, która stosuje przy premjowaniu zasady sądenia, zaakceptowane uprzednio przez Ministerstwo Rolnictwa (te same, co do przeglądów).

9. — Nagrody, udzielane przy premjowaniu z zasiłków Ministerstwa Rolnictwa, w każdej z poszczególnych klas mogą być 3 stopni, zależnie od wysokości, przy czem I stopień oznacza nagrodę najwyższą.

Wysokość tych nagród wynosi (w zł):

	I	II	III
Buhaje w 1 roku	120	90	60
" " 2 "	190	135	90
" " 3 "	250	140	120
Knury od 12 mies.	80	50	25
Tryki dorosłe	40	25	15

10. — Nagrody I stopnia mogą być przyznawane wyłącznie na terytorjum, gdzie prace nad rozwojem hodowli są już znacznie posunęte naprzód, i równocześnie z premjowaniem organizowane są inne akcje, do tego celu wiodące, jak kontrola użytkowości, organizacja zbytu i t. p.

11. — Organizacje rolnicze, przeprowadzające premjowanie, winny złożyć szczegółowe sprawozdanie rzeczowe i rachunkowe w 3 miesiące po zakończeniu premjowania.

M. M.

H A N D E L

OKAZJE DO HANDLU Z ZAGRANICĄ

Zyczący sobie poznać szczegółoty któregośkolwiek z wymienionych niżej interesów oraz otrzymać adres odnosnej firmy zagranicznej winni podać Redakcji odpowiedni numer kolejny, umieszczony przy danej wzmiance, oraz załączyć na koszty odpowiedzi sumę zł 1— w znaczkach pocztowych (od każdego poszczególnego numeru).

Redakcja Tygodnika „Polska Gospodarcza” nie przyjmuje na siebie odpowiedzialności za konsekwencje handlowe zawartych tą drogą interesów.

ZAPYTANIA Z ZAGRANICY:

Nr. 158/A: Przedsiębiorstwo handlowe w Ameryce pragnie nawiązać stosunki z polskimi eksporterami grzybów suszonych.

Nr. 159/A: Firma japońska interesuje się importem z Polski masła i soli.

HANDEL WEWNĘTRZNY

W SPRAWIE NORMALIZACJI CEN. — Dla samego istnienia i rozwoju przedsiębiorstwa zagadnienie kalkulacji cen artykułów wytwarzanych bądź sprzedawanych ma pierwszorzędne znaczenie. Pomijając zasadnicze momenty, które wpływają na rozwój przedsiębiorstwa, jak jego sprawność, reklama, kapitał, warunki kredytowe — sprawa zyskowności w polityce gospodarczej przedsiębiorstwa wysuwa się na pierwszy plan. Przy wzrastającej konkurencji przedsiębiorstw, w związku z masowym wytwarzaniem, porozumieniami pionowymi i poziomymi, umożliwiającymi znaczną redukcję cen towarowych, rzucaniem na rynek krajowy nadmiernej ilości towaru zagranicznego, skalkulowanego często bez zysku albo nawet poniżej kosztów własnych — z jednej strony, oraz w związku z osłabioną nabywczą siłą konsumenta krajowego, co ma swoje źródło w stosunkowo niskich cenach płodów rolnych oraz niskich zarobkach — z drugiej strony, utrzymanie cen na gospodarczo uzasadnionym dla przedsiębiorstwa poziomie jest niezmiernie trudne. Jeżeli weźmiemy ponadto pod uwagę, że formy organizacyjne przemysłu i handlu w Polsce są przeważnie przestarzałe, to możemy sobie zdać sprawę, w jak ciężkich warunkach pracować musi przedsiębiorstwo, oparte na dawnych, nieracjonalnych podstawach organizacyjnych, będąc otoczone przez przedsiębiorstwa o racjonalizowanych formach.

Kupiectwo polskie niechętnie idzie za postępem życia gospodarczego, a nawet często stwarza jemu opór. W takich warunkach metody konkurencyjne poszczególnych przedsiębiorstw wychodzą poza ramy gospodarczo usprawiedliwionych. Do najbardziej zakorzenionych form konkurencji przedsiębiorstw należy zaliczyć politykę obniżania cen sprzedażnych. Cena sprzedażna towaru kształtuje się w zależności od: 1) ilości towaru, jaki może być przygotowany przez fabrykanta lub rzemieślnika w ciągu określonego czasu, 2) wysokości kosztów prowadzenia zakładu w chwili wytwarzania bądź przetwarzania danego towaru, 3) wartości surowca, z jakiego ma powstać produkt, oraz 4) zysku, jaki ma być osiągnięty ze sprzedaży danego towaru.

Uzależnienie ceny sprzedażnej towaru od 3 tylko wyżej wspomnianych czynników daje pojęcie o kosztach własnych wyprodukowanego towaru przez fabrykanta lub rzemieślnika. Kształtowanie się zysku t. zw. „wytworczego”, t. j. powstałego z wyprzedaży wyprodukowanych przez fabrykanta lub rzemieślnika towarów, reguluje się w grubszych zarysach prawem popytu i podaży. Momentem o dużym znaczeniu w zyskowności przedsiębiorstwa jest wysokość jego kapitału obrotowego. Posiadanie większego kapitału obrotowego umożliwia przedsiębiorstwu:

1) łatwiejsze dostosowywanie się do przemian koniunktury gospodarczych, jak np. przetrzymywanie towaru, ażeby później wypuścić go, mając na uwadze dogodniejsze warunki zbytu,

2) wytwarzanie towarów, których produkcja wymaga dużego kapitału, jak np. produkcja maszyn, broni i t. p.,

3) prowadzenie polityki monopolistycznej, dążąc do opanowania rynku zbytu.

Ostatnie ma miejsce zwłaszcza wtedy, kiedy pomiędzy niektórymi przedsiębiorstwami następuje umowa, mająca na celu usuniecie z rynku konkurentów przeważnie jednak słabszych. Koalicja poważniejszych kapitałów wytrzymuje dosyć długo konkurencję reszty niezrzeszonej gałęzi przemysłu, a nawet operując swoimi środkami oddziaływania na konkurentów, zmusza ich do przystąpienia do koalicji. Korzyści posiadania większego kapitału obrotowego i wynikające stąd konsekwencje poważnie wpływają na dążenie do przechodzenia z małych warsztatów pracy na duże, bądź tworzenie odrazu wielkich przedsiębiorstw.

Przedsiębiorstwo wytwarzające, sprzedając swój towar, musi mieć zarobek. Przedsiębiorstwa handlowe, których czynnością jest sprzedawanie towarów, zakupionych od przedsiębiorstw przemysłowych, bezpośrednio konsumentowi, wkalkulują

w cenę sprzedażną towaru należny dla przedsiębiorstwa zysk.

Zysk ten podraża towar, który na rynku znajduje silną konkurencję fabrykanta - detalisty, sprzedającego wytworzony przez siebie towar, za pośrednictwem swego własnego sklepu, bezpośrednio konsumentowi po znacznie niższych cenach. Sytuacja przedsiębiorstw handlowych, pośredniczących w wymianie między fabrykantem a konsumentem, staje się coraz trudniejszą. Przedsiębiorstwa te, konkurując ze sobą, posługują się zniżką cen, jako środkiem walki. Konkurencja ta, doprowadzająca do sprzedaży towarów często poniżej kosztów własnych, niszczy nawzajem przedsiębiorstwa, które z kolei upadają, nie będąc w stanie spłacać należności za wzięte od wytwórcy towary. Niewypłacalność kupca niszczy również przemysłowca, znajdującego się z nim w stosunkach handlowych, co doprowadza z kolei do zachwiania podstaw kalkulacyjności danego przedsiębiorstwa przemysłowego, które w najlepszym wypadku musi obniżyć swoją produkcję i dążyć do tranzakcji gotówkowych.

Stan ten, będąc jaskrawym przykładem stosunków, panujących w przemysłach: perfumeryjno-kosmetycznym i papierniczo-piśmienniczym, zmusił te dwa przemysły do stworzenia porozumienia między wytwórcami i kupcami, mającego na celu ustalenie godziwych cen (w sposób cennikowy) na poszczególne artykuły zbytu.

Ze do tej sprawy przywiązuje również duże znaczenie samorząd gospodarczy, świadczy następująca rezolucja, zapadła na posiedzeniu Komisji Racjonalizacji Przemysłu i Handlu w Izbie Przemysłowo-Handlowej w Warszawie: „Komisja Racjonalizacji Przemysłu i Handlu przy Izbie Przemysłowo-Handlowej w Warszawie, uznając kardynalną zasadę nienaruszalności substancji majątkowej przedsiębiorstw przemysłowych i handlowych, jak również pragnąc dać tym przedsiębiorstwom możliwość lojalnego wykonania ciężących na nich zobowiązań państwowych i społecznych, przyjmuje przedłożoną przez Radę Drogistowską Rzeczypospolitej inicjatywę, zdążającą do unormowania cen i uzdrowienia stosunków w handlu.”

W dn. 13 stycznia 1929 r. Rada Drogistowska Rzeczypospolitej na zasadzie uchwały plenarnej zebrania Rady powołała Komisję Normalizacji Cen w celu unormowania cen w handlu artykułami perfumeryjno-kosmetycznymi i apteczno-drogeryjnemi.

Zadaniem Komisji Normalizacji Cen jest: a) opracowanie i wydanie cenników oraz odnośnych zmian cen, b) czuwanie nad przestrzeganiem obowiązujących cen, c) ustalanie odpowiednich sankcyj i stosowanie ich w razie niewykonywania uchwał i zarządzeń Komisji, d) rozstrzyganie i załatwianie kwestyj, wynikłych na tle niestosowania się do cen obowiązujących, e) utrzymywanie ścisłego kontaktu z analogicznymi lokalnymi organizacjami.

Siłą i autorytetem Komisja Normalizacji Cen czerpie stąd, że opiera się na następujących, wchodzących w jej skład organizacjach: 1) związku drogistowskie, reprezentowane w Radzie Drogistowskiej, 2) Związek Fabrykantów Wyrobów Perfumeryjno-Kosmetycznych i Mydeł Toaletowych, 3) Związek Przemysłu Perfumeryjnego, 4) Związek Ochrony Cen w Poznaniu, 5) Sekcja Perfumeryjno-Kosmetyczna przy Stowarzyszeniu Właścicieli Składow Aptecznych w Łodzi, 6) Krakowska Kongregacja Kupiecka, 7) Sekcja Hurtowników Perfumeryjno-Kosmetycznych, 8) Sekcja Kupców Branży Perfumeryjnej przy Stowarzyszeniu Kupców Polskich, 9) Związek Przedstawicieli Firm Francuskich, 10) Związek Fryzjerów (handlujących artykułami perfumeryjno-kosmetycznymi).

Wszystkie wymienione organizacje podjęły zgodną współpracę na terenie Komisji, uznając potrzebę wydania detalicznego cennika, obejmującego wyroby przemysłu perfumeryjno-kosmetycznego. Rozpoczęte w końcu 1929 r. prace, wymagające kontaktu z dużą liczbą fabryk, pracujących w kraju i zagranicą, doprowadziły do pomyślnego rezultatu w III kwartale 1930 r. Wydany przez Komisję Normalizacji Cen cennik detaliczny przemysłu perfumeryjno-kosmetycznego, obowiązujący na całym

terenie Rzeczypospolitej od dn. 1 września 1930 r., zawiera ceny przeszło 4.000 artykułów 150 fabryk. Cennik uzgodniony jest z wytwórcami, a zatem jest cennikiem fabrycznym (brutto). W razie potrzeby wprowadzenia do cennika pewnych uzupełnień lub zmian Komisja Normalizacji Cen komunikować je będzie za pośrednictwem prasy fachowej lub specjalnych komunikatów. Komisja posiada szereg deklaracji przemysłowców, reprezentantów firm i hurtowników, gwarantujących solidaryzowanie się z działalnością Komisji oraz honorowanie jej uchwał i zleceń. W wypadkach stwierdzenia sprzedaży artykułów, objętych cennikiem, po cenach odmiennych Komisja ustosunkuje się do takich faktów jako do nielojalnego przeciwdziałania akcji Komisji. W dn. 6 października r. b. odbyło się plenarne posiedzenie delegatów organizacji przemysłowych i handlowych, wchodzących w skład Komisji Normalizacji Cen, na którym zapadła uchwała, ażeby w stosunku do przedsiębiorstw, nie przestrzegających w detalicznym handlu cen, znajdujących się w cenniku Komisji, stosować odpowiednie sankcje do czasu zupełnego podporządkowania się orzeczeniom Komisji. Sankcje pomyślane są w ten sposób, że uchylającemu się od omawianej akcji byłby zamknięty dostęp do źródeł zakupu towaru i kredytu. W ten sposób Komisja dąży do uświadomienia przedsiębiorcom perfumeryjno-kosmetycznym, że podporządkowanie się polityce jednolitych cen daje poszczególnym przedsiębiorstwom zdrowe podstawy kalkulacyjności, przeciwdziałając niszczeniu substancji majątkowej.

Normalizacja cen w przemyśle papierniczo-piśmienniczym dokonywa się również pod hasłem godziwego zarobku. Pierwszą akcją cennikową przeprowadził Ogólnopolski Związek Przemysłu i Handlu Gałęzi Papierniczo-Piśmienniczej, który zgrupował przy sobie poważny procent kupców. Niektóre jednak fabryki nie zgłosiły dotychczas udziału w pracy Związku oraz poszczególni kupcy nie przestrzegają cennika.

Normalizacja cen w branży papierniczo-piśmienniczej ma szczególne znaczenie dla detalu, w których stosunki handlowe znacząco się pogorszyły wskutek silnej konkurencji, doprowadzającej do wyprzedzaży poszczególnych artykułów poniżej kosztów własnych. Szereg upadłości firm detalicznych, protesty weksli oraz wydłużające się terminy kredytów wekslowych odbiły się na działalności handlowej hurtowników oraz wytwórców. Wobec wspólnego niebezpieczeństwa dla wytwórców, hurtowników i detalistów zwrócono uwagę na wzmocnienie akcji cennikowej. Z tych względów odbyły się w Warszawie w dn. 21, 22 i 23 października r. b. 3 konferencje, mające na celu uzgodnienie wspólnych interesów w omawianej branży i wydanie nowego cennika Nr. 2, który obowiązywałby wszystkich kupców-detalistów na terenie całej Polski.

Obecni na zjeździe tym przemysłowcy i hurtownicy, którzy nie byli jeszcze zrzeszeni, postanowili przystąpić do Ogólnopolskiego Związku, wystosować odezwy, nawołujące do natychmiastowego przystąpienia nieobjętych jeszcze organizacją przemysłowców oraz kupców do Ogólnopolskiego Związku. Odbiorcom, którzy nie wstąpią w szeregi organizacji, wstrzymany zostanie kredyt. Ponadto uchwalono cennik Ogólnopolskiego Związku uznać za obowiązujący w całej Polsce dla wszystkich kupców, hurtowników i detalistów, prowadzących sprzedaż detaliczną. Powzięte na Zjeździe rezolucje wskazują, że akcja normalizacyjna w branży papierniczo-piśmienniczej ma wszelkie szanse powodzenia.

Podobna akcja zamierzona jest w branży fotograficznej i kinematograficznej wobec szerzącej się tam wyprzedzaży towaru poniżej kosztów nabycia. Powstała konieczność utworzenia mocniejszej organizacji tej branży, która, porządkując rynek, rozporządzałaby skutecznymi sankcjami. Akcja normalizacyjna w tej branży będzie znacznie łatwiejsza niż w innych branżach, ponieważ handel artykułami fotograficznymi skupia zaledwie około

300 placówek handlowych w Polsce, przyczem niema w tej branży przedsiębiorstw hurtowych.

Sprawa normalizacji cen ma być również aktualna w odniesieniu do kopyt dla obuwia mechanicznego i ręcznego oraz do spinek.

Jednocześnie na terenie Związku Przemysłu Konfekcyjnego podjęte zostały prace co do ustalenia warunków sprzedaży jako przygotowania do akcji cennikowej, w odniesieniu do konfekcji męskiej, dywanów, kapeluszy, guzików i rękawiczek.

Wyżej przytoczone przykłady stwierdzają zwiększające się zrozumienie i zainteresowanie sfer gospodarczych dla akcji normalizacji cen, jako podstawy do zdrowej kalkulacji, godziwego zysku, co może stanowić o wzmocnieniu przemysłu krajowego i jego odporności wobec wzmagającej się konkurencji przemysłów zagranicznych.

M. Szyzowski

KRAJOWE RYNKI TOWAROWE

NA PODSTAWIE DANYCH MIN. PRZEM. I HANDLU I MIN. ROLNICTWA, DONIESIEN WYDZIAŁÓW PRZEM. WOJEWÓDZTW, ORGANIZACJI SPOŁECZNO-GOSPODARCZYCH, WŁASNYCH KORESPONDENTÓW, DE-PESH „PATA” I „AGENCJI WSCHODNIEJ” I T. D.

ZIEMIOPŁODY

NOTOWANIA GIEŁDOWE

za okres od 15 do 20 grudnia 1930 r.

WARSZAWA. — Okres sprawozdawczy nie przyniósł poważniejszych zmian na rynku zbóż chlebowych; w porównaniu z notowaniami końcowymi okresu poprzedniego zniżkowała cena pszenicy, natomiast ceny jęczmienia przemiałowego, owsa oraz otrąb żytnich wykazują wzrost; pozostałe zboża bez zmiany. Ceny orientacyjne — w zł za 100 kg parytet wagon Warszawa (w nawiasach podane są notowania końcowe z okresu, poprzedzającego sprawozdawczy): pszenica 26'75—27'75 (27'25—28'25), żyto 18'75 — 19'25 (18'75 — 19'25), jęczmień brow. 25'00 — 26'00 (24'50 — 26'00), — przemiałowy 20'00 — 21'00 (19'00 — 20'00), owies jednolity 23'00 — 24'00 (22'50 — 23'50), otręby pszenne szale 16'00 — 17'00 (16'00 — 17'00), — pszenne średnie 14'00 — 15'00 (14'00 — 15'00), — żytnie 11'25 — 11'75 (11'00 — 11'50).

— Ceny mąki utrzymywały się bez zmiany na oddawna ustalonym poziomie. Ceny orientacyjne — w zł za 100 kg parytet wagon Warszawa (jak wyżej): mąka pszenna lu. susowa 60'00 — 70'00 (60'00—70'00), — pszenna 4/0 50'00 — 60'00 (50'00 — 60'00), — żytnia (typ przepisowy) 35'00 — 36'00 (35'00 — 36'00).

— Dla kasz i grochów zainteresowanie niewielkie, ceny kształtują się zniżkowo. Ceny orientacyjne — w zł za 100 kg loco skład: kasza jęczmienna łamana 38'00, pęczak 38'00, kasza perlowa 60'00, — owsiana 70'00, płatki owsiane 70'00, pszenna manna 70'00, kasza gryczana palona cała 70'00, — w połówkach 65'00, — biała cała 65'00, — w połówkach 58'00, maczek „0” 80'00, — „00” 85'00, — „000” 90'00, kasza jaglana I gat. 70'00, — II gat. 60'00, groch łuskany cały 70'00, — w połówkach 60'00, — Wiktorja 45'00, — polny 32'00, fasola biała olbrzymia 110'00, — drobna biała 50'00, mąka kartoflana 38'00, ryż Burma 84'00, — Siam 106'00—109'00, — Patna I 120'00.

POZNAŃ. — Na rynku zbóż chlebowych panowała w okresie sprawozdawczym tendencja nieco słabsza dla pszenicy i żyta oraz ich przetworów; jedynie cena owsa kształtowała się zwyżkowo. W ostatnim dniu okresu sprawozdawczego notowano następujące ceny orientacyjne — w zł za 100 kg parytet Poznań (jak wyżej): pszenica 22'50 — 24'00 (23'25 — 24'75), żyto 18'00 — 18'50 (18'50 — 19'00), jęczmień brow. 25'00 — 27'00 (25'00 — 27'00), — przemiałowy 20'00 — 21'50 (20'00 — 21'50), owies 19'25 — 20'50 (18'75 — 20'00), mąka pszenna 65 $\frac{1}{2}$ -owa wraz z workiem 42'75 — 45'75 (44'00 — 47'00), — żytnia 65 $\frac{1}{2}$ -owa wraz z workiem stand. 30'75 (31'50), otręby pszenne grube 14'50 — 15'50 (14'50 — 15'50), — pszenne średnie 12'50 — 13'50 (13'00 — 14'00), — żytnie 11'25 — 12'25 (11'25 — 12'25).

KRAKÓW. — Tendencja słabsza dla pszenicy i żyta oraz ich przetworów; ceny pozostałych zbóż bez zmiany. Zaofiarowanie średnie. Ceny orientacyjne — w zł za 100 kg parytet Kraków (jak wyżej): pszenica dworska czerwona stand. 27'50 — 28'00 (27'50 — 28'50), — biała stand. 26'50 — 27'00 (27'00 — 27'50), — targowa stand. 25'75 — 26'00 (26'00 — 26'50), żyto dworskie stand

19:00 — 19:50 (20:00 — 20:50), — targowe stand. 18:50 — 19:00 (19:50 — 20:00), jęczmień brow. 26:00 — 27:00 (26:00 — 27:00), — przemiałowy stand. 20:00 — 20:50 (20:00 — 20:50), owies dworski stand. 22:00 — 23:00 (22:00 — 23:00), — targowy stand. 21:00 — 21:50 (21:00 — 21:50), mąka pszenna 65%-owa 47:00 — 48:00 (47:00 — 48:00), — żytnia typowa 34:50 — 35:00 (35:50 — 36:00), otręby pszenne 13:50 — 14:00 (14:00 — 14:50), — żytnie 13:00 (13:00).

LWÓW. — Zainteresowanie zbożami chlebowymi niewielkie; przy ograniczonych obrotach tendencja nadal słaba. Ceny orientacyjne — w zł za 100 kg parytet Lwów: pszenica dworska 25:75 — 26:25 (26:00 — 26:50), — zbiorowa 24:00 — 24:50 (24:25 — 24:75), żyto małopolskie jednolite 19:25 — 19:50 (19:50 — 19:75), — zbiorowe 18:25 — 18:50 (19:00 — 19:25), mąka pszenna 65%-owa 45:00 — 46:00 (46:00 — 47:00), — żytnia (typ przepisowy) 32:50 — 33:50 (33:00 — 34:00).

WILNO. — Dla zbóż chlebowych tendencja niejednolita, ceny bez poważniejszych zmian. Ceny orientacyjne — w zł za 100 kg franco stacja Wilno (jak wyżej): pszenica 26:00 — 27:00 (26:00 — 28:00), żyto 18:25 — 18:50 (18:00 — 19:00), jęczmień brow. 23:00 — 24:00, — przemiałowy 20:00 — 21:00 (19:00 — 20:00), owies 18:00 — 21:00 (19:00 — 21:00), otręby pszenne 14:00 — 15:00 (14:00 — 15:00), — żytnie 11:00 — 12:00 (10:00 — 11:50), makuchy lniane 30:00 — 31:00 (29:00 — 30:00), — słonecznikowe 24:00 — 25:00 (23:00 — 24:00).

GDAŃSK. — Usposobienie spokojne, nieco mocniejsza tendencja dla jęczmienia i owsa. Notowano — w guld. gd. za 100 kg (jak wyżej): pszenica (zależnie od gatunku) 15:50 — 16:00 (16:00 — 16:25), żyto 11:75 (11:75), jęczmień 15:00 — 17:00 (14:00 — 16:50), — pastewny 12:25 — 13:50 (12:50 — 13:50), owies 12:00 — 12:50 (11:50 — 12:00), otręby pszenne grube 10:50 — 11:00 (10:50), — żytnie 7:50 — 8:00 (7:50 — 8:00).

PASZA

POZNAŃ. — Ceny orientacyjne — w zł za 100 kg parytet Poznań: siano zwykłe luzem 7:00 — 7:40, — prasowane 7:80 — 8:40, słoma prasowana 2:40 — 2:50, otręby pszenne grube 14:50 — 15:50, — pszenne średnie 12:50 — 13:50, — żytnie 11:25 — 12:25.

KATOWICE. — Obroty niewielkie. Ceny orientacyjne — w zł za 100 kg loco skład Katowice: siano 8:00 — 9:00, makuchy lniane 31:00, — edolejone (śrut) 26:00, makuchy rzepakowe 22:50 — 23:00, — odolejone 13:00, makuchy słonecznikowe 25:00.

WARSZAWA. — Zainteresowanie rynkiem pasz nieco mniejsze, ceny siana i koniczyny zniżkowały. Ceny orientacyjne — w zł za 100 kg: siano koniczynowe świeże 15:00, — zwykłe, średnie gat. 13:00, słoma prosta (przeważnie żytnia) 9:00; franco wagon stacja załadowania: siano I gat. 8:50, słoma prasowana 3:60 — 4:00; parytet wagon Warszawa: makuchy lniane 29:50 — 30:50, — rzepakowe 20:00 — 21:00, otręby pszenne 14:00 — 15:00, — żytnie 11:25 — 11:75; za 1 tonnę loco cukrownia w Poznańskim: wyłoki buraczane \$ 11:00; franco skład Warszawa: mączka arachidowa (z orzecha ziemnego) 50% białka i tłuszczu w workach brutto za netto 38:00 — 39:00, kuch sojowy śrutowy 46% w workach brutto 38:00 — 39:00, — kokosowy w taflach 39:00 — 40:00, — mielony 40:00 — 41:00, — palmowy 21% w taflach luzem 33:00, — mielony 34:00, kuchy słonecznikowe w taflach 27:50 — 28:50, — mielone 28:50 — 29:50, — rzepakowe 24:00 — 24:50, — mielone 25:00 — 25:50, — lniane w taflach 36:00, — mielone 37:00.

LEN I KONOPIE

LWÓW. — Tendencja utrzymana. Ceny orientacyjne — w \$ za 100 kg loco granica Piotrowice: len czesany I gat. 21:00, — II gat. 16:00, pakuly lniane I gat. 10:75, — II gat. 5:75 — 6:75, konopie czesane I gat. 19:00 — 21:00, — II gat. 15:00 — 17:00, pakuly konopne I gat. 9:00 — 10:00; loco stacja załadowania: len czesany I gat. 20:00, — II gat. 15:00, pakuly lniane I gat. 10:00, — II gat. 5:00 — 6:00, — konopie surowe (nieczesane) 10:00 — 11:00, — czesane I gat. 18:00 — 20:00, — II gat. 14:00 — 16:00, pakuly konopne I gat. 8:00 — 9:00.

WARZYWA.

WARSZAWA. — Notowania Hurtowego Targu Warzywnego — w zł za 100 kg: brukiew 6:00 — 7:00, buraki 7:00 — 9:00, cebula twarda I gat. 24:00 — 26:00, — II gat. 16:00 — 20:00, kapusta biała

3:00 — 4:00, — brukselka 45:00 — 60:00, pietruszka 20:00 — 24:00, marchew 6:00 — 7:00, selery 24:00 — 30:00, szpinak 24:00 — 30:00, ziemniaki jadalne (transport wozowy) 7:00 — 8:00; za 1 kg: chrzan 1:50 — 2:00, szczaw 2:00 — 3:00, za 100 sztuk względnie pęczków: kalafior I gat. 60:00 — 100:00, — II gat. 35:00 — 45:00, — III gat. 10:00 — 20:00, koperek w pęczkach 6:00 — 8:00, marchew w pęczkach 10:00 — 15:00, kapusta biała 6:00 — 12:00, — czerwona 6:00 — 12:00, — włoska 10:00 — 20:00.

NASIONA

WARSZAWA. — Notowania VIII Jarmarku Nasiennego — w zł za 100 kg: nasiona pastewne-okopowe: brukiew Hoffmana żółta 180:00 — 220:00, szwedzka Rutabaga 250:00 — 300:00, buraki Eckendorfskie czerwone 60:00 — 70:00, — żółte 60:00 — 70:00, — Mamuty 55:00 — 65:00, — półcukrowe białe 45:00 — 55:00, — żółte Barres 55:00 — 65:00, marchew biała zielonogłowa zwykła 200:00 — 250:00, — champion 225:00 — 275:00, — Lobberichska 225:00 — 275:00, — żółto-pomarańczowa 200:00 — 250:00, rzepa ścierniskowa okrągła biała 275:00 — 350:00, — długa 275:00 — 350:00; nasiona gospodarskie i przemysłowe: gorczyca 50:00 — 60:00, groch polny pospolity 20:00 — 25:00, — Wiktorja 45:00 — 50:00, koniczyna biała 400:00 — 450:00, czerwona 220:00 — 250:00, — szwedzka 270:00 — 300:00, lucerna chmielowa 125:00 — 150:00, łubin żółty 25:00 — 26:00, — niebieski 18:00 — 22:00, peluska 30:00 — 35:00, proso 30:00 — 35:00, przelot 180:00 — 200:00, rzepik letni 60:00 — 62:00, seradela 50:00 — 52:00, siemię lniane 70:00 — 75:00, tataraka 22:00 — 25:00, wyka siewna 22:00 — 30:00; nasiona traw: kostrzewa łąkowa 200:00 — 300:00, — owcza 350:00 — 400:00, mietlica rozłogowa 400:00 — 575:00, rajgras angielski 100:00 — 150:00, — francuski 475:00 — 550:00, — włoski 125:00 — 200:00, trawa „Lisi Ogon” 325:00 — 400:00, tymotka 75:00 — 110:00, wiechlina łąkowa 625:00 — 875:00, grzebienica pospolita 360:00 — 500:00.

BYDGOSZCZ. — Ceny orientacyjne — w zł za 100 kg: koniczyna czerwona 200:00 — 280:00, — biała 320:00 — 450:00, — szwedzka 180:00 — 220:00, — żółta chmielowa odłuszczone 90:00 — 120:00, — w łuskach 45:00 — 60:00, inkarnatka 140:00 — 160:00, przelot pospolity 100:00 — 120:00, rajgras angielski krajowy 80:00 — 100:00, tymotka 50:00 — 60:00, seradela 40:00 — 46:00, wyka letnia 22:00 — 26:00, — wyka zimowa 50:00 — 60:00, peluska 22:00 — 24:00, groch Wiktorja 24:00 — 30:00, — polny mały 18:00 — 22:00, gorczyca 40:00 — 46:00, rzepik letni 55:00 — 60:00, rzepak zimowy 44:00 — 46:00, tataraka 22:00 — 24:00, siemię konopne 60:00 — 70:00, — lniane 54:00 — 60:00, proso żółte 40:00 — 46:00, mak niebieski 75:00 — 85:00, — biały 80:00 — 100:00.

TORUŃ. — Tendencja mocniejsza. Ceny orientacyjne — w zł za 100 kg franco stacja załadowania: koniczyna czerwona 200:00 — 300:00, — biała 350:00 — 450:00, — szwedzka 180:00 — 210:00, — żółta odłuszczana 80:00 — 90:00, — żółta w łuskach 40:00 — 55:00, inkarnatka 150:00 — 175:00, przelot 125:00 — 150:00, rajgras krajowy 80:00 — 100:00, tymotka 70:00 — 90:00, seradela 55:00 — 65:00, wyka letnia 26:00 — 30:00, wiczka zimowa 50:00 — 55:00, peluska 26:00 — 30:00, bobik 20:00 — 25:00, gorczyca 48:00 — 57:00, rzepak 40:00 — 42:00, rzepik 50:00 — 60:00, łubin niebieski 17:00 — 18:00, — żółty 21:00 — 25:00, siemię lniane 45:00 — 55:00 — konopne 50:00 — 60:00, mak niebieski 75:00 — 90:00, — biały 80:00 — 90:00, tataraka 20:00 — 25:00, proso 40:00 — 45:00.

LUBLIN. — Notowania Komisji Cennikowej przy Izbie Przemysłowo-Handlowej w Lublinie — w zł za 100 kg loco stacja woj. lubelskiego: koniczyna biała 350:00 — 480:00, — czerwona 180:00 — 220:00, przelot 115:00 — 130:00, mak niebieski 90:00 — 95:00.

BYDŁO I MIĘSO

— Na krajowym rynku bydła rogatego w I połowie grudnia panowała sytuacja niewyraźna. Na targowicy w Poznaniu ceny kształtowały się w dalszym ciągu zniżkowo, do czego głównie przyczyniły się większe dowozy przy małym popycie. Ceny na bydło obniżyły się dość poważnie, a jedynie cielęta nieznacznie zwyżkowały, co było spowodowane żywszym popytem ze względu na zbliżające się święta. Również słabszą tendencję dało się zaobserwować i na innych rynkach, jak w Myśłowicach i Krakowie. We Lwowie w początku miesiąca tendencja na żywiec była nieco mocniejsza.

Na rynku trzody chlewnej panowała tendencja słaba, w związku z czym ceny jeszcze więcej się obniżyły. Również zniżkowały i mięso wieprzowe.

Niepomyślna sytuacja na targach krajowych znajduje swe uzasadnienie w pierwszym rzędzie w niskich cenach, płaconych w Wiedniu i Pradze. Wobec tego, że z dniem 15 grudnia r. b. wywóz do Pragi wskutek czeskosłowackich ceł prohibicyjnych będzie prawie zupełnie uniemożliwiony i to na czas dłuższy, powstanie na rynkach krajowych wielka rozbieżność pomiędzy podażą a raptownie zmniejszonym popytem.

Zapoczątkowany wywóz bydła do Włoch w ostatnim czasie uległ zmniejszeniu, gdyż na rynkach włoskich bydło polskie, jako chude, osiągało ceny niewspółmiernie niskie z kosztami, związanymi z esportem.

WARSZAWA. — Notowania wina na targu żywego w/g Kasy Ubezpieczeniowej ostatnio wynosiły — w zł za 1 kg: 1'45 — 1'75.

POZNAŃ. — Płacono — w zł za 100 kg żywej wagi (ceny loco Targowica Poznań łącznie z kosztami handlowymi): woły pełnom. wytucz. nieoprzeżane 110 — 120, — mięs. tucz. młodsze do 3 lat 104 — 110, — mięs. tucz. starsze 84 — 96, — miernie odżyw. 70 — 80, buhaje wytucz. pełnom. 110 — 116, — tucz. mięs. 96 — 106, — nietucz. dobrze odżyw. starsze 80 — 90, — miernie odżyw. 70 — 74, krowy wytucz. pełnom. 120 — 130, — tucz. mięs. 104 — 116, — nietucz. dobrze odżyw. 86 — 100, — miernie odżyw. 70 — 80, jałowice wytucz. pełnom. 116 — 126, — tucz. mięs. 104 — 112, — nietucz. dobrze odżyw. 90 — 110, — miernie odżyw. 70 — 80, młodzię dobrze odżyw. 70 — 80, — miernie odżyw. 60 — 70, cielęta najprzedn. wytucz. 140 — 150, — tuczone 124 — 134, — dobrze odżyw. 110 — 120, — miernie odżyw. 100 — 106; wytucz. pełnom. jagnięta i młodsze skopy 140 — 152, tucz. starsze skopy i maciorki 120 — 130, — dobrze odżyw. 90 — 116; świnię pełnom. od 120 do 150 kg żywej wagi 142 — 148, — pełnom. od 80 do 100 kg żywej wagi 120 — 132, — mięs. ponad 80 kg 114 — 124, maciory i późne kastraty 124 — 134, świnię bekonowe 120 — 128. Przebieg targu spokojny.

MYSŁOWICE. — Płacono — w zł za 1 kg żywej wagi loco targowica: buhaje 1'07 — 1'22, woły 1'07 — 1'16, krowy 1'02 — 1'20, jałowki 1'04 — 1'23, cielęta 1'10 — 1'40; nierogacizna A 1'90 — 2'00, — B 1'70 — 1'89, — C 1'50 — 1'69, — D 1'30 — 1'49.

MASŁO

— Duża rozpiętość cen masła na rynku krajowym i zagranicznym, która zaznaczyła się wydatnie w zeszłym miesiącu wskutek dużej podaży masła na rynku krajowym, w konsekwencji swej musiała doprowadzić do wyrównania cen masła i zbliżyć kształtowanie się notowań do cen światowych. Wskutek tego 1 połowa grudnia przyniosła znaczną niżkę cen masła na rynkach krajowych na poziom, nienotowany dotychczas nigdy w tym okresie najmniejszej produkcji. Jesteśmy więc świadkami, iż produkcja masła weszła w okres ciężkiego przesilenia, które w czasie zwiększonej produkcji, począwszy od lutego, może przybrać rozmiary katastrofalne. W ostatnich dniach okresu sprawozdawczego w związku z oziębieniem się pogody i okresem przedświątecznym nastąpiła ponownie lekka poprawa cen. Komisja Nabiałowa w Warszawie podwyższyła notowania cen o 30 na 1 kg.

Notowano — w zł za 100 kg:

WARSZAWA. — I gat. 550, II gat. 500, solone 500, osekłkowe 420.

LUBLIN. — I gat. 540 — 570, 480 — 500, II gat. 490 — 520, 440 — 460, osekłkowe 450 — 480, 400 — 420, solone I gat. 510 — 540, 450 — 480, II gat. 470 — 500, 420 — 440.

LWÓW. — I gat. 480, II gat. 450.

KATOWICE. — I gat. 580 — 550, II gat. 540 — 520, wiejskie 495 — 480 — 470.

POZNAŃ. — I gat. 560 — 520, II gat. 520 — 500.

ŁÓDŹ. — I gat. 550 — 580, osekłkowe 500 — 540.

WILNO. — I gat. 640 — 660, II gat. 580 — 600.

JAJA

— Na krajowym rynku jajczarskim w I połowie grudnia ze względu na nieznaczne zapotrzebowanie ze strony rynków odbiorczych oraz łagodną pogodę panowała tendencja nieco słabsza. Ceny uległy niżce tak w hurcie, jak i w detalu. Zbliżający się okres świąteczny przyniesie pewne ożywienie, które jednak będzie krótkotrwałe, o ile nie nastąpi mroźna pogoda.

W poszczególnych ośrodkach produkcji sytuacja rynkowa przedstawiała się następująco (cena — w zł za skrzynię à 1.440 sztuk):

BOCHNIA. — Dowozy świeżego towaru bardzo ograniczone, jednak wystarczające na pokrycie zapotrzebowania lokalnego. Również i zapasy jaj wapnowanych już w znacznym stopniu wyczerpane. Cena towaru oryginalnego wynosi 250.

KRAKÓW. — Dowozy małe, lecz i zapotrzebowanie również małe. Tendencja słabsza, ceny spadły do 245 — 250 za towar oryginalny.

KATOWICE. — Tendencja spokojna, zbyt umiarkowany. Wobec wzmoczonej w związku z łagodną pogodą niesności kur popyt na jaja wapnowane znacznie osłabł, czem się tłumaczy znaczna rozpiętość między cenami towaru świeżego i wapnowanego. Ceny wynoszą: wyborowe, duże, czyste, prześwietlane 300 — 310, nieprzebieżane 280, wapnowane 200 — 230.

ŁÓDŹ. — Podaż zupełnie dostateczna, zapotrzebowanie natomiast słabe. Ceny ze względu na łagodną pogodę do ostatniego czasu kształtowały się niżkowo i wynoszą obecnie 300.

LUBLIN. — Podaż nikła, zapotrzebowanie małe, tendencja słaba. Ceny hurtowe spadły bardzo poważnie, również niżkowały o 20 — 30% i ceny detaliczne. Cena towaru oryginalnego obniżyła się do 230 — 240.

RZESZÓW. — Ceny towaru oryginalnego obniżyły się do 245.

TARNÓW. — Położenie rynkowe spokojne, dowozy oraz popyt małe.

TARNOPOŁ. — Z powodu mniejszego zainteresowania zagranicy oraz ograniczonych dowozów w kraju do większych transakcyj na tutejszym rynku nie dochodzi. Cena towaru oryginalnego wynosi 260.

WARSZAWA. — Tendencja słaba. W razie mroźnej pogody spodziewana poprawa. W/g notowań Związku Spółdzielni Mleczarskich i Jajczarskich ceny wynoszą 280 — 295, — za 1 kg zł 4.

SKÓRY

WARSZAWA. — Dla skór surowych tendencja słabsza, ceny obniżyły się. Ceny orientacyjne — w zł za 1 kg loco rzeźni miejskiej: skóry bydłce lżejsze 1'60 — 1'80, — cięższe 1'75, — cielęce 3'20 — 3'30; za 1 sztukę: skóry końskie 26'00.

LUBLIN. — Przy niewielkich obrotach ceny skór surowych kształtują się niżkowo. Ceny orientacyjne — w zł za 1 kg: skóry bydłce z rzeźni miejskiej 1'90 — 2'00, — prowincjonalne 1'60 — 1'70 za sztukę; skóry cielęce z rzeźni miejskiej 9'25 — 9'50, — prowincjonalne 8'75 — 9'00, — końskie 22'50 — 25'00

RYBY

WARSZAWA. — Zapotrzebowanie przed świętami zwiększone, tendencja mocniejsza. Notowano — w zł za 1 kg franco Warszawa: karpie żywe 3'20; orientacyjne ceny detaliczne: karpie żywe 3'70 — 4'00, — śnięte 3'00, liny żywe 4'00 — 5'00, — śnięte 3'50, karasie żywe 5'00 — 6'00, — śnięte 3'00 — 4'00, łososie 16'00, węgorze 7'00 — 8'00, sandacze rosyjskie na lodzie 3'70 — 4'00, leszcze na lodzie 3'50 — 4'00, sumy krajane 6'00, śiży 5'00, szczupaki śnięte 5'00, dorsze 2'00 — 2'80, średnica 2'00 — 3'00, drobnica 1'60 — 1'50.

TŁUSZCZE I OLEJE

WARSZAWA. — Ceny orientacyjne tłuszczów technicznych — w zł za 1 kg franco wagon stacja odbiorcza P. K. P.: klej kostny „Słrem”, „Ceres”, „Urodzaj”, „Dr. R. May” przy odbiorze do 1.000 kg 2'75, — przy odbiorze powyżej 1.000 kg 2'65, — przy odbiorze wagonowym 2'50, klej kostny biały „Słrem” w workach po 50 kg brutto za netto 2'75, klej skórnny „Extra I” i „Ceres” w workach po 25 kg brutto za netto 4'00, — II gat. 3'80, klej biały 4'20, klej do pasów 4'50, żelatyna techniczna w workach po 25 kg brutto za netto 4'50, gliceryna chemiczna czysta 30 Bé 95% w blaszankach netto 3'05, — 28 Bé 90% 2'85, gliceryna techniczna biała 85/88% (w beczkach żelaznych do zwrotu) netto 1'75, — żółta 85% (w beczkach żelaznych do zwrotu) netto 1'65, oleina destylat (w beczkach drewnianych) netto 2'80, oleina saponifikat (w beczkach drewnianych) netto 2'70, stearyna (w workach po 100 kg) brutto za netto 2'85,

gudron stearynowy w beczkach brutto za netto 0:60; loco skład Warszawa: lanolina bezwodna chemicznie oczyszczona w beczkach po 50 kg 4:35, — w opakowaniu 5:20, guma arabska I gat. 3:20, — II gat. 2:40, wosk twardy dla celów garb. „Carnauba” 5:00, żywica krajowa (za 100 kg) \$ 7:00; za 100 kg franco wagon fabryka: terpentyna I gat. \$ 14:00, II gat. \$ 13:00.

CHEMIKAŁJA

KATOWICE. — Obroty zwiększone. Ceny orientacyjne — w \mathcal{Z} za 100 kg loco skład Katowice: antichlor 85:00, boraks w proszku 145:00, bromek potasu 860:00, bromek sodu 860:00, gliceryna 28 B \acute{e} techniczna biała 220:00, — chemicznie czysta 325:00, azotan potasu (w beczkach po 100 kg łącznie z opakowaniem) 125:00, siarczan miedzi 135:00, szkło wodne sodowe 38 B \acute{e} 32:00, amoniak 0:910 60:00, potas żrący 88 92% 156:00, kwas solny techniczny 19/22 18:00, — chemicznie czysty 1/19 70:00, kwas siarkowy techniczny 175:00, salmiak techniczny krystaliczny 155:00, — w kawałkach 310:00, siarka amerykańska w kawałkach 48:00, — w proszku 52:00, — sycylijska w łuskach 71:00, arsenik w kawałkach 320:00, — w proszku 190:00, formaldehyda 40% 340:00, octan ołowiu 282:00, grafit w proszku 46:00, — w płatkach 242:00, saletra potasowa 126:00, saletra sodowa 98:00, węglan amonu w kawałkach 182:00, soda amoniakalna 31:20, — krystaliczna 17:50, — kaustyczna w opakowaniu po 50 kg 73:10, — w beczkach po 400 kg 65:70, potaż kaustyczny 160:00, bikarbonat 51:00, chlorek wapnia 25:10, kwas winny 852:00, — cytrynowy 1.320:00.

MATERJAŁY BUDOWLANE

POZNAŃ. — Ceny orientacyjne — w \mathcal{Z} za 1.000 sztuk loco stacja załadowania w Wielk. polsce: cegła maszynowa znormalizowana 50:00, — dziurawka 60:00, — pustaki Foerstera i Kleina 25 \times 15 \times 10 77:50, — Westfahla 12-tki 150:00, — 15-ki 195:00, dachówka karpiówka I kl. 120:00 — 140:00; wapno hydrauliczne w beczkach po 150 kg 13:75, gips murarski w workach po 75 kg 6:75, gips sztukatorski w workach po 75 kg 8:75.

KATOWICE. — Ceny orientacyjne — w \mathcal{Z} za 1.000 sztuk loco cegielnia górnośląska (przy odbiorze wagonowym): cegła zwykła 60:00, pustaki 66:00, licówka 98:00 — 104:00, pustaki stropowe Kleina 135:00, — Ackermana 340:00 — 400:00; za 1.000 sztuk loco stacja Katowice: wapno palone górnośląskie 32:00; za 100 kg loco skład Katowice: cement w beczkach 11:75, gips murarski w workach 7:75, — sztukatorski 15:50.

METALE I WYROBY METALOWE

KATOWICE. — Ceny zniżowały w związku ze spadkiem cen cynku w Londynie. Notowania Biura Rozdzielczego Zjednoczonych Fabryk Blachy Cynkowej — w \mathcal{Z} za 1.000 kg franco stacja Chebzie: blacha cynkowa przy odbiorze ponad 30 tonn 23, — od 5 do 30 t 23:10, — do 5 t dla hurtowników 24:10, — dla konsumentów i detalistów 25:10.

WARSZAWA. — Ceny orientacyjne — w \mathcal{Z} za 1 kg: cyna Banka w blokach 6:50, ołów hutniczy 1:10, cynk 1:10, antymon 1:60, aluminium hutnicze 4:00, blacha miedziana 3:90, blacha mosiężna 3:15 — 4:10, blacha cynkowa 1:25.

RYNEK AKCYJNY

za okres od 15 do 20 grudnia 1930 r.

Okres sprawozdawczy minął na giełdzie warszawskiej przy tendencji niejednolitej, dla większości akcji słabszej. Wielkość obrotów, jak i ilość notowanych akcji wykazuje dość znaczny wzrost, co wywołane zostało zwiększoną realizacją. Kursy większości akcji wykazują zniżkę w porównaniu z notowaniami końcowymi okresu poprzedniego, jakkolwiek szereg akcji w rezultacie tygodniowym ceniony był wyżej.

Z pośród akcji bankowych nadal jedynie akcje Banku Polskiego ulegały wahaniom kursowym, tracąc ostatecznie \mathcal{Z} 2:50 na akcji. Kursy akcji Banku Handlowego w Warszawie i Banku Zachodniego nie wykazują żadnych zmian.

W grupie akcji przedsiębiorstw chemicznych obracano wyłącznie akcjami S. A. Eksploatacji Soli Potasowych, które podniosły się o \mathcal{Z} 1:00.

W zaniedbanej od dłuższego czasu grupie akcji przedsiębiorstw elektrycznych silnie interesowano się i obracano akcjami

Elektrowni Okręgowej w Zagłębiu Dąbrowskim, których kurs w okresie tygodnia sprawozdawczego poprawił się o 20%, w porównaniu zaś z ostatnimi notowaniami z II połowy listopada o ok. 33%. Z dniem 15 grudnia r. b. akcje Pomorskiej Elektrowni Kraj. „Gródek” notowane są bez kuponu w 1929 r.

Akcjami przedsiębiorstw cukrowniczych interesowano się niezbyt dużo; Częstocice cenione były nieco wyżej, natomiast akcje Warsz. T-wa Fabryk Cukru dość silnie zniżowały.

Grupa akcji przedsiębiorstw cementowych pozostała w okresie sprawozdawczym bez n.owań.

Dla akcji Warsz. T-wa Kopalń Węgla panowała nadal tendencja słabsza — zniżka ich kursu wynosi \mathcal{Z} 1:50 na akcji. Akcje przedsiębiorstw naftowych bez zainteresowania.

Ilość notowanych akcji przedsiębiorstw metalowych dość silnie wzrosła; kursy większości, wskutek znacznego zaofiarowania, kształtowały się zniżkowo, a mianowicie obniżyły się kursy akcji Lilpopa, Norblina, Ostrowca, Rudzkiego i Starachowic, w kilku wypadkach dość silnie. Bez zmiany pozostał kurs Modrzejowa, a jedynie Parowozy wykazują niewielką poprawę. Z dniem 17 grudnia r. b. akcje Fabr. Mech. Borman, Szwede i S-ka notowane są bez kuponu za 1928/29, akcje zaś „Staporków” (zakł. Gór.-Huta. i Fabr. bez kuponu za 1929 r.

Z pośród akcji przedsiębiorstw włókienniczych, handlowych, spożywczych i innych notowano akcje Borkowskiego — po kursie o \mathcal{Z} 0:50 niższym w porównaniu z ostatnimi notowaniami z II połowy listopada, następnie akcje Haberbuscha i Schielego, które po początkowej zniżce zakończyły okres sprawozdawczy niemal na poziomie okresu poprzedniego, oraz rzadko ukazujące się certyfikaty Gdańskiego Monopolu Tytoniowego — po kursie o ok. \mathcal{Z} 10:00 niższym od ostatnich notowań listopadowych.

Na giełdach prowincjonalnych rynek akcyjny był mało ożywiony. Przy tendencji naogół utrzymanej kursy utrzymały się przeważnie na dotychczasowym poziomie.

GIEŁDA WARSZAWSKA

	Wartość nominalna	Kurs naj-wyższy	Kurs naj-niższy	Kurs w dn. 20 XII
Bank Polski	\mathcal{Z} 100	156:00	153:00	153:00
„ Handl. w Warsz.	\mathcal{Z} 100	108:00	108:00	108:00
„ Zachodni	\mathcal{Z} 100	70:00	70:00	70:00
S. A. Eksploatacji Soli Potasowych	\mathcal{Z} 100	93:00	92:00	93:00
Elektrownia Okręgowa w agłębiu Dąbrowskim	\mathcal{Z} 50	54:00	45:00	54:00
Częstocice	\mathcal{Z} 100	33:00	31:00	—
Warsz. T-wo Fabryk Cukru	\mathcal{Z} 100	31:50	30:25	31:00-30:25
Warsz. T-wo Kopalń Węgla	\mathcal{Z} 100	36:50	35:00	—
Lilpop	\mathcal{Z} 25	21:00	20:00	—
Modrzejów	\mathcal{Z} 50	9:75	9:50	9:50
Norblin	\mathcal{Z} 100	32:00	31:00	—
Ostrowiec — serja B I — III em.	\mathcal{Z} 50	45:00	40:00	40:00
Parowozy	\mathcal{Z} 25	19:00	18:00	—
Pocisk	\mathcal{Z} 25	2:00	2:00	—
Rudzki	\mathcal{Z} 30	11:75	10:00	—
Starachowice	\mathcal{Z} 50	13:75	13:00	13:00-13:25
Borkowski	\mathcal{Z} 25	3:50	3:50	—
Haberbusch i Schiele	\mathcal{Z} 100	106:50	102:25	105:50-105:25
Gdański Monopol Tytoniowy ¹⁾	głd. 100	262:85	262:85	262:85

GIEŁDA KRAKOWSKA

Akcje (w dn. 19/XII — w \mathcal{Z} ; w nawiasach podane są notowania końcowe z okresu, poprzedzającego sprawozdawczy): Bank Pols i — 158:00 (158:00).

GIEŁDA LWOWSKA

Akcje (w dn. 18/XII — jak wyżej): Chodorów — 116:00 — 115:75, Chybie — 25:00 — 26:00, Tesp — 94:00 (91:00 — 92:00).

GIEŁDA POZNAŃSKA

Akcje (w ostatnim dniu okresu sprawozdawczego — jak wyżej): Cukrownia Zduny — 35:00.

¹⁾ Certyfikaty zast. akcje.

KOMUNIKACJA I TRANSPORT

POD REDAKCJĄ MINISTERSTWA KOMUNIKACJI

PRZEWOZY MATERJAŁÓW BUDOWLANYCH I WYROBÓW CERAMICZNYCH na P. K. P. nie wykazują większych zmian w ubiegłym 3-leciu, jak to wykazuje zestawienie następujące (w tonnach):

	1927	1928	1929
Cegła wszelka	1,521.284	1,994.891	1,526.867
Dachówki, rury, dreny	257.755	291.348	258.313
Inne wyroby z gliny	40.500	52.212	54.954
Cement	799.009	1,081.196	982.119

Wyroby cementowe i betonowe	31.630	44.300	45.701
Szkoło i wyroby, opr. butelek	71.193	66.942	71.980
Butelki i butle szklane	80.639	90.332	94.748
Porcelana, fajans i wyroby	33.642	28.499	29.140

Dwie główne pozycje materiałów budowlanych — cegła i cement — wykazują, co prawda, pewien wzrost w 1928 r., ale już w następnym wracają do poziomu przewozów lat poprzednich.

Charakter przewozów obrazuje następująca tabela, ułożona według komunikacji w 1929 r. (w tonnach):

	N a d a n i e:		z zagranicę	P r z y j ę c i e:		Tranzyt	Razem
	wewnętrzne	do portów		z portów	z zagranicy		
Cegła	1,366.512	85.928	2.246	1.166	42.640	28.375	1,526.867
Dachówki, rury	233.596	4.236	2.708	149	7.315	10.309	258.313
Inne wyroby z gliny	28.074	755	198	508	8.034	17.385	54.954
Cement	815.435	104.430	14.055	2.892	2.028	43.279	982.119
Wyroby cementowe	27.065	29	—	81	14.036	4.490	45.701
Szkoło i wyroby	51.270	1.092	1.682	365	5.639	11.932	71.980
Butelki	87.408	1.603	396	149	1.047	4.175	94.748
Porcelana i fajans	14.521	1.319	2.647	199	2.714	7.740	29.140

Jak było do przewidzenia, główne przewozy odbywają się w obrocie wewnętrznym na cele budownictwa krajowego. Widocznie jednak rynek wewnętrzny nie jest dość pojemny, bo tak w cegle, jak zwłaszcza w cemencie, widzimy dość znaczne pozycje wywozu zagranicę: 88 tys. t w pierwszym wypadku i przeszło 118 tys. t — w drugim. Wywóz cegły kompensuje się w pewnej mierze przywozem jej z zagranicy — 44 tys. t, wówczas gdy cementu przywieziono tylko 5 tys. t. Spożywcą naszego cementu jest głównie Ameryka Południowa.

W tranzycie artykuły budowlane przewożone są głównie pomiędzy Niemcami a prusami Wschodnimi.

Jeżeli chodzi o długość przebiegów, to za 1929 r. uwidoczniła się tabela następująca (w km):

	N a d a n i e:			P r z y j ę c i e:		Tranzyt
	wewnętrzne	do portów	z zagranicę	z portów	z zagran.	
Cegła	98	90	34	104	108	270
Dachówki i rury	181	259	49	—	75	214
Inne wyroby z gliny	227	—	—	—	183	238
Cement	201	556	360	40	174	273
Wyroby cement. i bet.	80	—	—	—	36	199
Szkoło i wyroby	260	416	218	—	280	281
Butelki	207	337	—	—	59	198
Porcelana i fajans	283	298	294	—	380	270

J.

POCZTA I TELEGRAF

POD REDAKCJĄ MINISTERSTWA POCZT I TELEGRAFÓW

PRZESYŁKI LISTOWE W LATACH 1923 — 1929. —

Treść niniejszego artykułu obejmuje rozwój jednej z najpoważniejszych grup przesyłek pocztowych — grupę przesyłek listowych. Punktem wyjścia dla poniższych rozważań będzie stan działalności pocztowej w 1923 r. Lat, poprzedzających rok 1923, z różnych powodów nie uwzględniamy.

Na marginesie rozważań dodać należy, iż dział pocztowy obejmuje kilka grup przesyłek. Jak już na wstępie powiedzieliśmy, najpoważniejszą grupę pod względem liczebności tworzą przesyłki listowe. Tworzą one jednak i najpoważniejsze źródło wpływów.

W skład interesującej nas grupy wchodzi następujące rodzaje przesyłek: listy, karty pocztowe, druki, papiery handlowe, próbki towarowe, przesyłki listowe, wolne od opłaty.

Poniższe zestawienie przedstawia stan przesyłek listowych w stosunku do 1923 r.:

1923	100 00	1927	123 79
1924	86 83	1928	138 70
1925	99 89	1929	148 46
1926	109 37		

Zmiany w poszczególnych latach w porównaniu do poprzedniego roku ilustruje następujące zestawienie:

1923	—	1927	+ 14 42
1924	— 13 17	1928	+ 14 21
1925	+ 13 06	1929	+ 9 76
1926	+ 9 48		

Jeden tylko rok 1924 przynosi absolutny ubytek ilości przesyłek listowych. Czem należy tłumaczyć ten objaw?

Rok 1924 otworzył się pod znakiem intensywnej naprawy Skarbu Państwa. W dziale opłat pocztowych proces równoważenia wydatków z dochodami nie pozostał bez wpływu. Opłaty pocztowe uległy waloryzacji, dochody gwałtownie się podniosły. Ten gwałtowny proces wywołał skurczenie ruchu rozwojowego przesyłek.

Dla początkowych lat badanego okresu wyliczenia wzrostu wpływów przedstawiają się w formie następującej (1923 = 100):

1924	586 4
1925	979 7

Lata 1924 i 1925 podniosły wpływy Ministerstwa Poczty i Telegrafów o zł 105 8 milijn. Okres naprawy Skarbu Państwa wywołał wielką wyżkę celem doprowadzenia wpływów i wydatków do równowagi, a w następstwie do stworzenia podstawy dla uzyskania ewentualnych nadwyżek.

W 1925 r. zachodzi zmiana na lepsze. Ruch przesyłek listowych „odrabia” cofnięcie z roku poprzedniego i prawie osiąga poziom 1923 r.

Z pozostałych lat lata 1927 i 1928 wykazały ruch zwykły w stopniu dużo silniejszym, aniżeli lata 1926 i 1929. Rok 1929 przynosi już oznaki pogarszającej się koniunktury gospodarczej kraju. Mimo to wzrost ilości przesyłek nawet w tym okresie jest niewątpliwym.

Omawiana grupa przesyłek listowych zawiera poszczególne rodzaje przesyłek. Nadmienić należy, iż jeden z rodzajów przesyłek — przesyłki listowe, wolne od opłaty — nosi charakter nieodpłatnego świadczenia, które Ministerstwo Poczt i Telegrafów ponosi na rzecz innych Ministerstw, ciał publiczno-prawnych lub służby publicznej. Przesyłki listowe, wolne od opłaty, znalazły prawną podstawę, po uwzględnieniu zmian, w art. 23 Rozp. Prez. R. P. z dn. 22 marca 1928 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr. 38, poz. 378). W świetle powyższego przepisu zwolnione są od opłat pocztowych wszelkie urzędowe przesyłki władz i urzędów oraz organów pocztowych, telegraficznych i telefonicznych, następnie przesyłki listowe, zwykłe i polecane oraz za zwrotnym poświadczeniem odbioru, wysyłane przez władze i urzędy państwowe w stosunku wzajemnym, do władz i urzędów samorządowych oraz do osób i instytucji, niezwolnionych od opłaty, o ile chodzi o sprawy, dotyczące służby publicznej, podobnie przesyłki władz i urzędów samorządowych w wykonywaniu poruczonego zakresu działania, przesyłki P. K. O. i te, pochodzące od osób i instytucji niezwolnionych, które odnoszą się do władz naskutek urzędowego wezwania, dalej przesyłki, dotyczące jeńców wojennych i poczty polowej.

W badaniu poszczególnych rodzajów przesyłek listowych chodzi nam o zorientowanie się, jaki wzrost ujawniają poszczególne działy. Nie podajemy ruchu listów zwykłych, najpoważniejszego pod względem liczebności, ponieważ wywiera on decydujący wpływ na ruch ogólny, który już uprzednio przedstawiliśmy w formie procentowego wyliczenia.

	Karty poczt.	Papiery handl.	Próbki towar.	Druki	Przesyłki wolne od opłaty
1923	100'0	100'0	100'0	100'0	100'0
1924	103'4	109'0	113'6	94'0	95'2
1925	124'3	63'0	174'5	118'7	139'3
1926	142'5	78'0	298'9	176'9	158'8
1927	147'6	692'9	347'9	206'6	156'3
1928	155'2	798'7	366'4	294'3	180'6
1929		1.169'2	352'5	291'4	330'0

Z zestawienia tego widać, iż najsilniejszy wzrost ujawniają papiery handlowe, gdyż w okresie lat 1923 — 1929 wzrosły z górą jedenastokrotnie. Za nimi idą próbki towarowe, których wzrost w tym samym okresie jest 3'5-krotny.

Podług zestawień Gł. U. St. w latach 1923 — 1928 na 100 przesyłek listowych przypadało z poszczególnych grup:

	Listy zwykłe	Kartki poczt.	Druki	Papiery handlowe	Próbki tow.	Przesyłki wolne od opt.
1923	73'4	14'7	5'4	0'1	0'4	1'5
1924	78'3	13'5	5'9	0'1	0'5	1'7
1925	75'4	15'2	6'5	0'0	0'7	2'2
1926	73'5	14'2	8'8	0'1	1'1	2'3
1927	71'9	15'5	9'1	0'5	1'1	1'9
1928	69'5	15'4	11'5	0'5	1'1	2'0

Widzimy, iż procent listów zwykłych zmniejsza się, co potwierdza już nasze poprzednie wywody. Ich ruch rozwojowy bowiem jest słabszy, aniżeli innych rodzajów przesyłek.

Przy porównaniu rezultatów badań dochodzimy do wyprowadzenia następujących wniosków.

Ruch pocztowy w ciągu badanego okresu ujawnia tendencję stałego wzrostu.

Im dany rodzaj przesyłek listowych jest większy, tem jego ruch okazuje się powolniejszy, i odwrotnie. Rodzaje przesyłek mniej licznych wykazują szybsze tempo wzrostu.

Na tle działania powyższej zasady zachodzi zmiana następująca. W całej grupie znajdujemy rodzaje przesyłek, które mogą zastępować przesyłki inne, wyżej otaryfowane. I tak: listy mają zastępczy rodzaj w postaci kartek pocztowych, karty pocztowe w pewnym sensie i pewnych okolicznościach — druki. Otóż tempo wzrostu będzie zawsze silniejsze w tych rodzajach przesyłek, które mogą zastępować rodzaj inny.

J. P.

TARYFA ULGOWA DLA PACZEK Z KSIĄŻKAMI. — Rozporządzeniem Ministra Poczt i Telegrafów z dn. 23 sierpnia r. b. („Dz. Ust. R. P.” Nr. 63, poz. 504) została przyznana ulgowa opłata pocztowa dla paczek z książkami, przesyłanych w obrocie wewnętrznym.

Użyte w tem rozporządzeniu pojęcia: „książki” i „firmy księgarskie” objaśnia się następująco:

Pod nazwą „książki” należy rozumieć wszelkie wydawnictwa księgarskie, jako to: książki zbroszowane lub oprawione, broszury, nuty drukowane, atlasy (geograficzne, historyczne i przyrodnicze), albumy z reprodukcjami artystycznymi (z wyłączeniem albumów do wkładania fotografii, kart pocztowych i t. p.), tablice poglądowe, mapy, kalendarze książkowe, modlitewniki, katalogi księgarskie i wogóle wszelkie wydawnictwa o charakterze książkowym. Paczki z książkami, przesyłane za ulgową opłatą pocztową, nie mogą zawierać wydawnictw periodycznych, nawet o charakterze książkowym, zgłoszonych do prenumeraty za pośrednictwem poczty i wymienionych w cenniku czasopism. Zastrzeżenie to dotyczy tylko wydawnictw periodycznych z okresu bieżącego, gdyż wydawnictwa o charakterze książkowym z ubiegłych okresów prenumeraty utraciły już charakter wydawnictwa periodycznego i są traktowane na równi z nieperiodycznymi wydawnictwami księgarskimi.

Pod pojęcie „firmy księgarskie”, które mogą korzystać z ulgowej opłaty pocztowej za paczki z książkami, podpadają przedsiębiorstwa handlowe i instytucje, zajmujące się produkcją i handlem księgarskim i istniejące pod różnymi nazwami, a mianowicie: Księgarnia, Księgarnia i Skład Nut, Antykwarnia, Magazyn Nut, Sprzedaż Książek, Handel Książek, Księgarnia Kolportażowa, np. „Kolportaż Książki Polskiej”, Instytut Wydawniczy, Zakłady Wydawnicze, Skład Wydawnictw, Spółdzielnia Wydawnicza, Komisja Wydawnicza, Hurtownia Księgarska np. „Dom Książki Polskiej” i t. p. Poszczególnym osobom prywatnym, np. prywatnemu wydawcy lub autorowi nie przysługuje prawo korzystania z opłaty ulgowej.

Nadawcy są obowiązani umieszczać napis „książki” tak na samych paczkach, jak i na adresach pomocniczych, a ponadto na adresach pomocniczych do paczek z książkami, nadawanych za ulgową opłatą pocztową, powinien być umieszczony odcisk stempla firmowego nadawcy.

ADRESOWANIE PACZEK. — Na mocy rozporządzenia Ministra Poczt i Telegrafów z dn. 25 września 1930 r. dopuszcza się w paczkowym obrocie wewnętrznym nadawanie zapomocą jednego adresu pomocniczego nie więcej jak 3 paczek zwykłych (bez podanej wartości i bez pobrania) do tego samego adresata.

Rozporządzenie to obowiązuje z dniem 15 października 1930 r.

ZNIŻKOWE TELEGRAMY GRATULACYJNE W OBROTCIE ZE STANAMI ZJEDN. AMERYKI ORAZ INNYMI KRAJAMI ZAMORSKIEMI. — W okresie Świąt Bożego Narodzenia i Nowego Roku mogą być nadawane w urzędach pocztowych za zniżoną opłatą specjalne telegramy gratulacyjne do Stanów Zjednoczonych Ameryki, Kanady, Meksyku, Ameryki Środkowej, Południowej, Indyj Zachodnich, Wysp Filipińskich, Hawaj, Japonii, Syrii i Palestyny.

Telegramy, adresowane do Stanów Zjednoczonych powinny być oznaczone bezpłatną wskazówką służbową = GPN =, adresowane zaś do innych krajów zamorskich wskazówką = XLT =.

Nadawca telegramu do Stanów Zjednoczonych ma prawo wyboru jednego z ustalonych 32 tekstów (16 w języku polskim i 16 w języku angielskim).

Nadawca telegramu = XLT = może podać dowolny tekst w języku polskim lub kraju przeznaczenia, byleby tylko zawierał życzenia z okazji Świąt Bożego Narodzenia lub Nowego Roku.

Podpis w telegramie = GPN = winien być ograniczony do 2 — 3 wyrazów, z wyjątkiem podpisów firm, które mogą być podane w pełnym brzmieniu.

Podpis w telegramach = XLT = nie podlega żadnym ograniczeniom.

Opłata od telegramu gratulacyjnego = GPN = do Stanów Zjedn. Ameryki, niezależnie od wybranego tekstu i miejscowości, do której jest adresowany, wynosi zł 9. Znak = GPN = nie podlega opłacie.

Opłata od telegramu gratulacyjnego = XLT = oblicza się według ilości wyrazów i miejsca przeznaczenia. Minimum opłaty za 10 słów. Znak = XLT = wlicza się do ilości płatnych wyrazów.

Powyższe telegramy gratulacyjne są przesyłane z Polski w drodze radiotelegraficznej, natomiast ze Stanów Zjedn. Ameryki Północnej, Kanady, Meksyku, Japonii i Wysp Filipińskich do Polski mogą być również kierowane kablem, względnie telegrafem drutowym.

ZMIANA NAZW URZĘDÓW POCZTOWYCH. — Rozporządzeniem Rady Ministrów z dn. 20 maja 1930 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr. 44) zostały gminy: Tustanowice i Mrażnica włączone do gminy miejskiej Borysław.

W związku z tem Ministerstwo Poczty i Telegrafów zarządzeniem z dn. 19 listopada r. b. zmieniło nazwy następujących urzędów pocztowych:

Borysław	na Borysław 1
Tustanowice	„ Borysław 2
Mrażnica	„ Borysław 3

Niezależnie od tego zmieniono także nazwę urzędu pocztowo-telegraficznego Maków Małopolski (powiat Maków) na „Maków Podhalański”.

PRAWO I SĄD W ŻYCIU GOSPODARCZYM

ORZECZNICTWO SĄDOWE

KSIĘGI SKŁADOWA ORAZ INWENTARZOWA A PODATEK DOCHODOWY. — Pozwana władza ustaliła dochód spółki z pominięciem jej ksiąg handlowych, które uznała za nieprawidłowe, biorąc za podstawę ustalenia dochodu obrót spółki, osiągnięty w danym okresie operacyjnym. Uznanie ksiąg za nieprawidłowe uzasadniła władza brakiem księgi składowej na surowce, przedzę i materiały pomocnicze oraz brakiem prawidłowo sporządzonego inwentarza.

W powyższym względzie zauważyć należy, że kodeks handlowy, obowiązujący w b. Królestwie Polskiem, który ma w niniejszym wypadku zastosowanie, nakazuje w art. 8 prowadzenie dziennika „niezależnie od innych ksiąg, będących w użyciu w handlu, a które nie są tak niezbędne”, składanie razem listów otrzymanych, a kopjowanie listów wysyłanych, w art. 9 zaś prowadzenie księgi inwentarzowej. Prowadzenie wymienionych w powyższych przepisach ksiąg i zachowanie określonych tamże formalności stanowi minimum wymagań, którym kupiec musi uczynić zadość, by jego księgi handlowe miały charakter prawidłowych. Sposób prowadzenia ksiąg winien być, oczywiście, taki, by z jednej strony był zgodny z zasadami ustanowionymi w dziedzinie nauki księgowości i zwyczajami kupieckimi, a z drugiej strony umożliwiał nie tylko stwierdzenie zupełności wpisów i ich rzetelności, ale także rozpoznania ich istoty i znaczenia pod kątem widzenia miarodajnych przepisów ustawy o państwowym podatku dochodowym.

W niniejszym wypadku chodzi o stwierdzenie na podstawie ksiąg firmy wartości końcowego rezerwu surowców, artykułów pomocniczych, półfabrykatów i towarów. Władza pozwana twierdzi, że brak pomocniczych ksiąg składowych uniemożliwił potwierdzenie kwoty, przyjętej przez spółkę do aktywów bilansu zamknięcia, jako wartości wspomnianych zapasów, oraz sprawdzenie przebiegu i wyników operacji przedsiębiorstwa. Otóż zaznaczyć należy, że o ile chodzi o potwierdzenie odnośnych pozycji bilansu, to dokumentem dowodowym jest w tym względzie prawidłowo sporządzony inwentarz, obejmujący spis aktywów i pasywów danego przedsiębiorstwa w dniu zamknięcia okresu operacyjnego. Również inwentarz przedsiębiorstwa jest miarodajny dla stwierdzenia ilościowego i wartościowego stanu rezerwu. Jeżeli zaś chodzi o sprawdzenie przebiegu operacji przedsiębiorstwa w ciągu okresu rachunkowego, w szczególności o obrót zużywanych do fabrykacji surowców, co zresztą dla samego ustalenia dochodu płatnika nie ma istotnego znaczenia, to wartościowy obrót tychże surowców może być stwierdzony na podstawie odnośnych rachunków księgi głównej, którą firma prowadziła. Brak zatem księgi składowej na surowce, półfabrykaty i artykuły pomocnicze nie może uzasadnić uznania ksiąg handlowych firmy za nieprawidłowe.

Inaczej przedstawia się sprawa, jeżeli chodzi o inwentarz spółki, co do którego władza pozwana zarzuciła, iż nie odpowiada on wymaganiom art. 9 kodeksu handlowego, gdyż nie zawiera tak ilościowej, jak i wartościowej specyfikacji pozostałych w dniu zamknięcia bilansu surowców, półfabrykatów i towarów gotowych, lecz ograniczył się jedynie do powtórzenia bilansu otwarcia i bilansu zamknięcia w ogólnych sumach bilansowych. Zarzut powyższy uznał Najwyższy Trybunał Administracyjny za uzasadniony. Z samego bowiem pojęcia inwentarza wynika, że jest to spis wycieczony majątku ruchomego i nieruchomego, należności i długów osoby handlującej; w przeciwstawieniu do bilansu, który jest zestawieniem sumarycznym, według kont, aktywów i pasywów osoby handlującej, powinien inwentarz dawać dokładny obraz stanu majątkowego kupca w pewnym czasie przez wyliczenie poszczególnych części składowych jego aktywów i pasywów. Skoro inwentarz jest spisem majątku kupca to z natury rzeczy wynika, że winien on obok danych, dotyczących wartości poszczególnych części składowych, zawierać także dane ilościowe przedmiotów, wchodzących w skład jego majątku

Ponieważ w konkretnym wypadku inwentarz spółki powyższym wymaganiom nie odpowiada, zawiera on bowiem tylko sumaryczne zestawienie poszczególnych kwot aktywów i pasywów, zatem, jak to słusznie podniosła pozwana władza w swej odpowiedzi na skargę, jest on w zasadzie powtórzeniem bilansu zamknięcia, przeto, z powodu braku prawidłowo sporządzonego inwentarza, istniała podstawa do uznania ksiąg handlowych spółki za nieprawidłowe. Najwyższy Trybunał Administracyjny uznał więc stanowisko pozwanej władzy w kwestji pominięcia ksiąg handlowych firmy nieprawidłowych za uzasadnione. (Wyrok z wyroku N. T. A. L. Rej. 4768/27).

PRACOWNIK UMYSŁOWY CZY FIZYCZNY? — Jak wiadomo, zaliczenie pracownika do kategorii pracowników bądź umysłowych, bądź fizycznych, pociąga za sobą doniosłe skutki prawne, wypływające z rozporządzeń, z mocą ustawy, regulujących stosunki umowne o pracę. W praktyce często powstają wątpliwości co do zaliczenia pracownika do jednej z dwóch podstawowych kategorii pracowników. Otóż Sąd Najwyższy (w sprawie I. C. 1460/30) wskazał, jak należy podobne wątpliwości rozstrzygać.

W konkretnym wypadku sądy merytoryczne zasądziły powództwo pracownika, oparte na przepisach rozporządzenia o umowie o pracę pracowników umysłowych, a więc zaliczeniem skarżącego do kategorii pracowników umysłowych, przyczem sądy wyszły z założenia, że gdy zapisy, czynione przez powoda, stanowiły podstawę do obliczeń w przedsiębiorstwie, to należy go uważać za pracownika umysłowego, gdyż prawo stanowi, że za pracowników umysłowych są również uznane osoby, spełniające czynności rachunkowe.

Zainteresowana firma wystąpiła ze skargą kasacyjną, w której wywodziła, że prawie każda praca fizyczna wymaga pewnych czynności o charakterze pracy umysłowej, np. czynienia zapisów lub wykonywania pewnych prostych działań arytmetycznych, dokonywanie więc takich czynności nie może samo przez się być podstawą do uznania pracownika za umysłowego. Sąd Najwyższy uznał słuszność tego zarzutu, wyjaśniając, że w wypadku, gdy rodzaj zajęcia nosi cechy zarówno formy fizycznej, jak i umysłowej, sąd wyrokujący powinien dla możliwości zaliczenia pracownika w poczet pracowników fizycznych czy też umysłowych rozważyć, jaka praca przeważała.

PRZEDAWNIENIE WEKSLÓWE. — Prawo weksłowe stanowi, że wytoczenie skargi przerywa przedawnienie roszczeń wekslowych, lecz zaczyna ono biec nanowo w przypadku nienależytego popierania sporu od ostatniej czynności procesowej.

Otóż w konkretnej sprawie, rozpoznawanej przez Sąd Okręgowy w Warszawie, w Wydziale Handlowym (sprawa Nr. C. 1179/29), ostatnią czynnością procesową w sprawie było skreślenie jej z wokandy, a po przeszło 2 latach pełnomocnik powoda wniósł podanie o rozpoznanie sprawy.

Sąd Okręgowy orzekł, że ponieważ w stosunku do pozwanego, jako wystawcy weksła trasowanego, obowiązują roczne przedawnienie, iak w stosunku do zyranta, przeto w danym wypadku przedawnienie weksłowe nastąpiło, gdyż od ostatniej czynności procesowej upłynęło więcej czasu niż jeden rok, wobec czego wytoczenie skargi, nienależycie popieranej, pozostało bez wpływu na upływ okresu przedawnienia.

SKŁAD A ZAKŁAD WOBEC PODATKU PRZEMYSŁOWEGO. — Sąd Najwyższy w Izbie II (sprawa I K. 112/30) wyjaśnił, co następuje:

Na mocy obowiązujących przepisów (załącznik do art. 23 ustawy o pod. przem.) wykupujący świadectwo przemysłowe na skup zawodowy ma prawo odsprzedaż surowców krajowych, produktów rolnictwa, leśnictwa, zwierząt domowych i t. d. i posiadania oddzielnych składów, nie ma zaś prawa utrzymywania zakładów handlowych. W myśl art. 22 ustawy o państwowym podatku przemysłowym, oddzielny skład może służyć

wyłącznie do przechowywania, przesuszania, oczyszczania, sortowania i t. p. towarów, w myśl zaś art. 11 tejsze ustawy za oddzielny zakład handlowy uważa się pomieszczenie, w którym prowadzi się handel towarowy. Z zestawienia powyższych

dwóch przepisów wynika, że dokonywanie transakcji handlowych w składzie, automatycznie przetworzonym w zakład handlowy, a wtedy zamiast karty rejestracyjnej na skład należy wykupić oddzielne świadectwo przemysłowe.

KRONIKA BIEŻĄCA

PRZEGLĄD USTAW I ROZPORZĄDZEŃ

ROZPORZĄDZENIA MINISTRÓW:

Warunki sprzedaży wyrobów tytoniowych Monopolu Francuskiego — rozp. Ministra Skarbu z dn. 19/XI 1930 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr. 89, poz. 699).

Zmiana nazwy Wielkopolskiej Izby Skarbowej w Poznaniu oraz Pomorskiej Izby Skarbowej w Grudziądzu — rozp. Ministra Skarbu z dn. 20/XI 1930 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr. 89, poz. 701).

Uwolnienie polskich przedsiębiorstw żeglugi morskiej od opłat konsularnych za czynności, dotyczące żeglugi — rozp. Ministra Spr. Zagr., wydane w porozumieniu z Ministrami: Skarbu oraz Przem. i Han., z dn. 3/XI 1930 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr. 89, poz. 704).

Podwyższenie cła od emalii i wody utlenionej — rozp. Ministrów: Skarbu, Przem. i Han. oraz Rolnictwa z dn. 15/XI 1930 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr. 90, poz. 706 — szczegóły p. zesz. 46/1930, str. 2024).

Świadectwa złotnicze — rozp. Ministra Przem. i Han. w porozumieniu z Ministrem Skarbu z dn. 24/X 1930 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr. 90, poz. 708).

Cechowanie wyrobów złotych i srebrnych przez urzędy probiercze w Warszawie, Krakowie, Lwowie i Wilnie — rozp. Ministra Przem. i Han. w porozumieniu z Ministrem Skarbu z dn. 3/XI 1930 r. 1930 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr. 90, poz. 709).

OBWIESZCZENIE MINISTRA:

Jednolity tekst rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej o utworzeniu przedsiębiorstwa „Polskie Koleje Państwowe” — obw. Ministra Komunikacji z dn. 5/XII 1930 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr. 89, poz. 705).

NOWE SPÓŁKI AKCYJNE

— **„Zakłady Przemysłowe Inż. Fr. Pałaszewski”, S. A.** z siedzibą w Łodzi, ul. Zakątna Nr. 39 (róg Zielonej): kapitał zakładowy zł 250.000; założyciele: Fabryka Maszyn i Odlewnia Żelaza St. Wejgt i S-ka, Łódź, ul. Senatorska 22, Inż. Franciszek Pałaszewski, Łódź, ul. 11 Listopada Nr. 76, i Inż. Oskar Pross, Łódź, ul. Przejazd Nr. 61; akt notarialny zeznany przed notariuszem Stefanem Jarzębskim w Łodzi dn. 30 lipca 1929 r. za Nr. Rep. 3.027.

— **„Towarzystwo Cukrowni i Rafinerji Klemensów”, S. A.**: kapitał zakładowy zł 250.000; założyciele: Konstanty hr. Zamoyski, Stanisław hr. Zamoyski, Julian Wyszynski, ul. Żabia Nr. 4, Józef hr. Potocki, Krakowskie Przedmieście 17, Bolesław Bielawski, Hoża Nr. 47; akt notarialny zeznany przed notariuszem Julianem Siennickim w Warszawie dn. 6 maja 1930 r. Nr. Rep. 2.190.

TERMINY OGÓLNYCH ZEBRAŃ W SPÓŁKACH AKCYJNYCH

29 grudnia:

— **„Górnośląska Fabryka Kabli i Rur Izolacyjnych”, S. A.**: zebr. zwyczaj. (II termin) — o godz. 18 w lokalu S-ki w Katowicach—Bogucicach, ul. Krakowska 4.

— **„Związkowa Centrala Maszyn w Poznaniu”, S. A.**: zebr. nadzwyczaj. (obniżenie i podwyższenie kapitału akcyjnego) — o godz. 12 w sali posiedzeń Banku Związku Spółek Zarobkowych w Poznaniu, pl. Wolności 15.

— **„Leon Czarlński”, S. A.** w Ostrowiu — Krępa (woj. poznańskie): zebr. nadzwyczaj. (zmiany statutu) — o godz. 15 w lokalu S-ki w Krępie.

30 grudnia:

— **Towarzystwo Parcelacyjno-Budowlane „Tereny”, S. A.**: zebr. nadzwyczaj. (sprawa pożyczki hipotecznej) — o godz. 19 w lokalu S-ki w Warszawie, ul. Żórawia 33.

— **„Karbid Wielkopolski”, S. A.** w Bydgoszczy: zebr. nadzwyczaj. (uzgodnienie statutu z prawem o spółkach akcyjnych) — o godz. 12 w sali posiedzeń Banku M. Stadhagen, S. A. w Bydgoszczy, ul. Jagiellońska 64.

— **„Zakłady Rolniczo-Przemysłowe Ziemi Grójeckiej”, S. A.**: zebr. zwyczaj. — o godz. 14 w lokalu Spółdzielni Rolniczej Warszawskiej w Grójcu (ew. II termin—dn. 13 stycznia).

— **„Hurtownia Spółek Spożyców w Poznaniu”, S. A.**: zebr. zwyczaj. (likwidacja)—o godz. 11 w sali posiedzeń Banku Związku Spółek Zarobkowych w Poznaniu, pl. Wolności 15.

2 stycznia:

— **„Polska Fabryka Wodomierzy i Gazomierzy” dawniej „Gazomierz”, S. A.**: zebr. zwyczaj. (II termin)—o godz. 18 w lokalu S-ki przy ul. Pięknej 21.

3 stycznia:

— **Towarzystwo Przemysłowo-Leśne „Styr”, S. A.**: zebr. zwyczaj. (likwidacja) — o godz. 13 w kancelarii notariusza Stanisława Jurkiewicza w gmachu Hipoteki w Warszawie, ul. Kapucyńska 6.

5 stycznia:

— **„Pierwsza Fabryka Lokomotyw w Polsce”, S. A.**: zebr. nadzwyczaj. — o godz. 11 w lokalu S-ki w Warszawie, ul. Moniuszki 2a, m. 2.

7 stycznia:

— **„Monier”, Spółka Akcyjna, Przedsiębiorstwo Budowlane dla Prac Podziemnych, Nadziemnych i Żelazobetonowych w Katowicach**: zebr. zwyczaj.—o godz. 12 w biurze adwokatów Wolnego, Mildnera i Mroczkowskiego w Katowicach, Rynek 5.

— **Przemysł Gumowy „Ardal”, S. A.** w Lidzie: zebr. zwyczaj. (zmiana statutu, powiększenie kapitału zakładowego, przeniesienie siedziby do Warszawy) — o godz. 12 w kancelarii notariusza Kurmana w gmachu Hipoteki w Warszawie, ul. Kapucyńska 6.

10 stycznia:

— **„Spółka Akcyjna dla Handlu i Przemysłu Berenstein, Zonis i S-ka w Łodzi”, S. A.**: zebr. nadzwyczaj. — o godz. 17 w kancelarii notariusza K. Rossmana w Łodzi, ul. Piotrkowska 74.

— **„Drukarnia Poznańska”, S. A.**: zebr. nadzwyczaj. (uchwała rozwiązania S-ki) — o godz. 14 w lokalu S-ki w Poznaniu, ul. 27 grudnia 5.

12 stycznia:

— **Towarzystwo Przemysłowo-Górnictwo „Praszka-Pilawa”, S. A.**: zebr. zwyczaj. (projekt zmiany formy prawnej, ewent. likwidacja) — o godz. 16 w lokalu Polskiego Zrzeszenia Spirytusowego w Warszawie, ul. Hortensja 6 (ew. II termin—o godz. 17).

— **„Przemysł Rybny na Polskim Bałtyku (Rybałt)”, S. A.**: zebr. likwid.—o godz. 17 w Warszawie, ul. Wilcza 19, m. 1.

13 stycznia:

— **Spółka Akcyjna Fabryk Metalowych pod firmą „Norblin, B-cia Buch i T. Werner”, S. A.**: zebr. zwyczaj. (zmiany statutu) — o godz. 18 w lokalu S-ki w Warszawie, ul. Żelazna 51.

26 lutego:

— **Fabryka Konfekcji i Składy Sukna „Tadeusz Krafft i S-ka”, S. A.**: zebr. zwyczaj. (II termin) — o godz. 18 w lokalu S-ki w Warszawie, ul. Grzybowska 43.

SPRAWY SAMORZĄDOWE

ZWIĄZEK POWIATÓW R. P. — Jako krok naprzód w organizacji samorządu ziemskiego należy uznać przekształcenie dotychczasowego Biura Zjazdów Samorządu Ziemskiego na Związek Powiatów R. P., oparty na statucie z dn. 21 czerwca

1930 r. Zgodnie ze statutem, celem Związku Powiatów R. P. jest zabieganie o zapewnienie ziemskiemu samorządowi terytorjalnemu najodpowiedniejszych prawnych i faktycznych warunków istnienia i rozwoju, ustalanie opinii w sprawach, dotyczących Związku, wreszcie organizowanie wzajemnej pomocy Związkowi w pełnieniu ich zadań. Terenem działania Związku jest cała Rzeczpospolita Polska. Siedzibą Związku jest m. stol. Warszawa. Dla osiągnięcia powyższych celów Związek: 1) czyni starania, aby projekty ustaw, rozporządzeń oraz zarządzeń władz państwowych, całkowicie lub częściowo dotyczące samorządu, podawane były przed wejściem w życie ocenie Związku, 2) występuje przed Rządem i izbami ustawodawczymi z projektami zmian w obowiązujących ustawach i rozporządzeniach, 3) opracowuje projekty nowych ustaw i rozporządzeń, stwarzając normy prawne dla samorządu ziemskiego, 4) wyłania stałe organy, powołane do wypowiadania opinii samorządu ziemskiego, 5) propaguje idee samorządowe, 6) reprezentuje samorząd ziemski w instytucjach publicznych i społecznych, 7) opracowuje metody działania organów samorządu ziemskiego, 8) organizuje poradnie i rozwija działalność inspekcyjno-instruktorską, 9) wykonuje zlecenia poszczególnych powiatów wobec władz i instytucji centralnych, 10) prowadzi w swym zarządzie kształcenie i dokształcanie urzędników komunalnych, oraz pośredniczy w obejmowaniu stanowisk w biurach i zakładach powiatowych.

Członkiem Związku może być każdy związek powiatowy. Przystąpienie do Związku oraz wystąpienie z niego następuje na podstawie uchwały sejmiku powiatowego (rady powiatowej). Organami Związku są: zjazd główny, rada, zarząd, prezes związku, zjazdy wojewódzkie.

W zjeździe głównym biorą udział wszyscy członkowie rady oraz członkowie Związku przez swych delegatów. Zjazd odbywa się raz na rok w miejscu i czasie, ustalonym przez radę. Do kompetencji zjazdu należy wypowiadanie się w zasadniczych sprawach, dotyczących samorządu ziemskiego, przyjmowanie sprawozdań rady i zarządu oraz uchwalanie dyrektyw dla tych organów na przyszłość, wybór części członków rady, zmiana wysokości rocznej składki członkowskiej, decyzja o likwidacji Związku.

W skład rady Związku wchodzi: 2 przedstawicieli członków Związku z każdego województwa, wybranych przez zjazdy wojewódzkie na okres czasu, na jaki się wybiera sejmiki na danym terenie, 9 członków, wybranych przez zjazd główny, 6 członków, powołanych drogą kooptacji przez radę. Do kompetencji rady należy: wypowiadanie się w imieniu Związku we wszystkich aktualnych sprawach, dotyczących samorządu ziemskiego, z wyjątkiem spraw, nie cierpiących zwłoki, zmiana statutu, delegowanie przedstawicieli Związku do stałych instytucji rządowych,

ustalanie wytycznych działalności zarządu, oraz sprawowanie kontroli nad tą działalnością, uchwalanie rocznego preliminarza wydatków i dochodów, uchwalanie regulaminu zjazdu głównego, zjazdów wojewódzkich, rady i zarządu. Rada odbywa posiedzenia najmniej 3 razy do roku w terminach i miejscu, ustalonych przez zarząd. W celu skontrolowania sprawozdania rachunkowego rada wybiera ze swego grona względną większością głosów komisję rewizyjną w składzie 3 członków.

Zarząd składa się z prezesa Związku, 2 wiceprezesów, 6 członków, dyrektora Związku oraz redaktora pisma, będącego naczelnym organem Związku. Członków zarządu wybiera rada na przeciąg 3 lat. W skład zarządu wchodzi ponadto z urzędu każdorazowy przewodniczący autonomicznego oddziału związku województwa śląskiego. Zarząd przygotowuje sprawę pod obrady rady i zjazdów wojewódzkich, określa sposób wykonania uchwał rady, ustala regulamin organizacyjny biura związku, przyjmuje na wniosek prezesa i zwalnia pracowników związku, nadzoruje tok bieżących spraw Związku. W wypadkach, nie cierpiących zwłoki, oraz na mocy upoważnienia rady zarząd wypowiada się w zastępstwie rady w imieniu Związku. Zarząd zbiera się wedle potrzeby, lecz niemniej niż co dwa miesiące na zaproszenie prezesa. Na żądanie 3 członków zarządu posiedzenie winno być zwołane w ciągu 2 tygodni.

Prezes Związku reprezentuje Związek nazewnątrz, zwołuje posiedzenia rady i zarządu, przewodniczy na posiedzeniach zjazdu głównego, rady i zarządu, czuwa nad prawidłowym tokiem spraw, załatwianych przez pracowników biura.

W każdym województwie odbywają się raz do roku zjazdy wojewódzkie powiatów. Do zadań zjazdu wojewódzkiego należy wypowiedzenie się w imieniu samorządu ziemskiego w województwie o wszystkich aktualnych sprawach samorządu, wysłuchanie sprawozdania centralnych organów Związku, wyrażenie im swych postulatów, wybór przedstawicieli w radzie Związku. W zjeździe wojewódzkim biorą udział delegaci powiatów na zjazd główny i ich zastępcy oraz członkowie rady związku z terenu danego województwa.

Delegaci na zjazd główny i zjazdy wojewódzkie obowiązani są do składania sprawozdań z przebiegu obrad i powziętych uchwał organom, które ich wybrały. Na podstawie zgodnej uchwały rady związku oraz zjazdów wojewódzkich odnośnych województw mogą być tworzone miejscowe oddziały Związku, obejmujące jedno lub więcej województw.

Rok obrachunkowy Związku odpowiada rokowi budżetowemu powiatowych związków komunalnych. Wszystkie prawa i obowiązki dotychczasowej organizacji Biura Rady Zjazdów Samorządu Ziemińskiego przechodzą na Związek Powiatów R. P.

SKARBOWOŚĆ I FINANSE

SPRAWY BUDŻETOWE

DOCHODY I WYDATKI BUDŻETOWE W LISTOPADZIE 1930 R. — Według danych tymczasowych dochody i wydatki budżetowe w listopadzie 1930 r. przedstawiają się następująco (w tys. zł):

	Dochody	Wydatki
A. — ADMINISTRACJA:		
Prezydent Rzeczypospolitej	7	376
Sejm	6	71
Senat	0	18
Kontrola Państwowa	0	584
Prezydjum Rady Ministrów	1	328
Min. Spraw Zagranicznych	585	1.522
„ „ Wojskowych	285	66.807
„ „ Wewnętrznych	872	20.390
„ Skarbu	130.595	11.823
„ Sprawiedliwości	4.437	10.482
„ Przemysłu i Handlu	790	2.868
„ Komunikacji	35	1.611
„ Rolnictwa	393	2.778
„ Wyzn. Rel. i Ośw. Publ.	228	35.135
„ Robót Publicznych	4.809	13.620
„ Pracy i Opieki Społecznej	34	8.175
„ Reform Rolnych	105	3.516
„ Poczty i Telegrafów	2	184

Emerytury	969	12.507
Renty inwalidzkie i pensje	—	10.559
Długi państwowe	—	19.283

R a z e m: 144.154 222.637

B. — PRZEDSIĘBIORSTWA:

Prezydjum Rady Ministrów:		
a) Polska Agencja Telegraf.	—	63
b) Drukarnie Państwowe	13	—
c) Wydawnictwa Państwowe	56	—
Ministerstwo Spraw Wojsk.:		
Państw. Wytwórnie Uzbroj.	—	—
Państw. Zakłady Inżynierji	—	—
Min. Spraw Wewnętrznych:		
Państw. Zakł. Przemysł.-Zbożowe w Lublinie	—	—
Ministerstwo Przem. i Handlu:		
Przedsięb. przemysłowe, handlowe i gór.-hut.	1	—
Ministerstwo Rolnictwa:		
Polskie Lasy Państwowe	8.500	—
Ministerstwo Poczty i Telegraf.:		
Polska Poczta, Telegraf i Telefon oraz przedsiębiorstwa pomocn.	1	—
R a z e m: 8.571 63		

C. — MONOPOLE:

Monopol solny	4.856	—
" tytoniowy	33.000	—
" spirytusowy	30.231	—
" zapalczany	3	—
Loteria państwowa	2.224	—
Razem.	70.313	—
Ogółem:	223.038	222.700

Jak widzimy, miesiąc sprawozdawczy wykazał, podobnie jak poprzednie, bardzo nieznaczna nadwyżkę dochodów nad wydatkami. Osłabienie bowiem dochodów w związku z depresją gospodarczą oraz polityką ulg, zwolnień i premij, stosowaną przez Skarb, skłania do pełnego wykorzystywania dochodów z utrzymaniem jednocześnie równowagi budżetowej. Zestawienie nadwyżek budżetowych za 8 miesięcy bieżącego i poprzedniego roku budżetowego przedstawia się następująco (w tys. zł):

	1929/30	1930/31
Kwiecień	5·6	1·3
Maj	4·7	0·9
Czerwiec	0·5	0·6
Lipiec	0·8	0·7
Sierpień	1·3	0·7
Wrzesień	2·5	0·6
Październik	3·4	0·8
Listopad	3·1	0·3

Dochody budżetowe w listopadzie r. b. wykazały — odmiennie niż w roku 1929/30 — zniżkę o zł 11·4 miljn. (w r. ub. lekka wyższa o zł 2·8 miljn.). Biorąc pod uwagę poszczególne grupy dochodów, widzimy, że wzrost w listopadzie w stosunku do października wykazują jedynie dochody administracji — z zł 160·2 miljn. do zł 144·2 miljn. (o 10%), podczas gdy wpłaty przedsiębiorstw podniosły się o zł 2·5 miljn. do zł 8·6 miljn., a wpłaty monopolów o zł 2·2 miljn. do zł 70·3 miljn. W spadku dochodów administracji zaznaczyła się przedewszystkiem zniżka dochodów z danin, dzięki której najważniejsza pozycja dochodów administracyjnych — dochody Min. Skarbu — obniżyła się z zł 141·0 miljn. do zł 130·6 miljn. W grupie przedsiębiorstw wzrosła wpłata Lasów Państwowych (z zł 6·0 miljn. do zł 8·5 miljn.).

Wydatki budżetowe zniżkowały w listopadzie w stosunku do października w nieco tylko mniejszym stopniu niż dochody (o zł 11·0 miljn.). Wydatki administracji zmniejszyły się o zł 10·7 miljn., dopłaty zaś do przedsiębiorstw, stanowiące zresztą wogóle znikomą kwotę — z zł 0·3 miljn. do zł 0·06 miljn. (jedynie dopłata do P. A. T.).

Zestawienie dochodów i wydatków budżetowych w listopadzie 1930 r. z $\frac{1}{12}$ kwot, preliminowanych w budżecie na cały 1930/31 r., oraz z rzeczywistymi dochodami i wydatkami w listopadzie 1929 r. przedstawia się, jak następuje (w miljn. zł)

	$\frac{1}{12}$ bud- żetu na 1930/31	Listopad 1930	Listopad 1929
Dochody:			
Administracja	158·5	144·2	189·2
w tem:			
Ministerstwo Skarbu	144·1	130·6	173·0
Przedsiębiorstwa	15·0	8·6	8·5
w tem:			
Lasy Państwowe	6·5	8·5	5·0
Poczta i Telegraf	0·5	—	3·4
Monopole	79·7	70·3	75·9
Ogółem:	253·2	223·0	273·6

	243·5	222·6	265·5
Wydatki:			
Administracja	243·5	222·6	265·5
w tem:			
Min. Spraw Zagr.	4·4	1·5	2·3
" " Wojsk.	68·9	66·8	77·5
" " Wewn.	21·1	20·4	23·4
" Skarbu	12·1	11·8	13·1
" Sprawiedliwości	11·1	10·5	10·6
" Przem. i Handlu	4·5	2·9	5·3

Min. Rolnictwa	5·0	2·8	5·2
" W. R. i Ośw. Publ.	39·3	35·1	40·0
" Robót Publ.	13·4	13·6	13·3
" Pracy i Op. Społ.	6·9	8·2	5·4
" Reform Rolnych	5·1	3·5	7·3
Emerytury	9·3	12·5	15·5
Renty	13·6	10·6	17·7
Długi	24·7	19·3	24·6
Przedsiębiorstwa	1·7	0·1	5·0
Ogółem:	245·1	222·7	270·4

Jak widzimy, dochody w listopadzie r. b. były o zł 20·2 miljn. mniejsze od miesięcznej normy budżetowej ($\frac{1}{12}$ dochodów, przewidzianych w budżecie na cały rok), wydatki zaś w listopadzie r. b. o zł 22·4 miljn. mniejsze od normy budżetowej.

W stosunku do listopada 1929 r. dochody w listopadzie 1930 r. wykazały spadek o zł 50·6 miljn. t. j. o blisko 14%, przyczem dochody administracji obniżyły się mniej znacznie, a poważniej — wpłaty monopolów oraz przedsiębiorstw. Wydatki skurczyły się w r. b. w stosunku do r. ub. o zł 33·6 miljn., czyli o około 18 $\frac{1}{2}$ %.

W okresie pierwszych 8 miesięcy bieżącego roku budżetowego dochody budżetowe wyniosły zł 1.820·5 miljn., a więc były mniejsze od dochodów, osiągniętych tym samym czasie w 1929/30 r. (zł 1.996·8 miljn.). Wydatki budżetowe w okresie kwiecień-listopad 1930/31 r. wyniosły zł 1.814·7 miljn., gdy w 1929/30 r. zł 1.974·7 miljn.

Stosunek dochodów i wydatków w okresie pierwszych 8 miesięcy bież. roku budżetowego do sum, ustalonych w budżecie na cały rok, przedstawia się następująco:

	%
Dochody	59·9
Administracja	62·9
Przedsiębiorstwa	39·1
Monopole	57·8
Wydatki	64·4
Administracja	64·7
Przedsiębiorstwa	19·4

Jak widzimy, zarówno dochody, jak i wydatki budżetowe nie osiągnęły idealnego procentu budżetu (66·7% za 8 miesięcy). Niski procent wpłat przedsiębiorstw tłumaczy się wyłącznie nieuskutecznianiem wpłat przez Polskie Koleje Państwowe.

Obok wydatków inwestycyjnych, uskutecznianych z budżetu administracji na rok 1930/31 oraz przez przedsiębiorstwa — wydatkowano też w listopadzie dalsze kwoty na nadzwyczajne inwestycje z rezerw skarbowych (ustawa z dn. 31 marca 1928 r.), a mianowicie (w tys. zł):

	Wydatki netto
Prezydium Rady Ministrów	24·0
Ministerstwo Spraw Wewnętrznych	29·0
" Skarbu	59·6
" Sprawiedliwości	34·7
" Wyznań Religijnych i Oświe- cenia Publicznego	66·0
" Robót Publicznych	227·1
Razem:	440·4

W okresie do listopada 1930 r. włącznie wydatkowano z kredytów na nadzwyczajne inwestycje zł 90·4 miljn.

Obroty kasowe w listopadzie 1930 r. przedstawiały się następująco (w miljn. zł):

	Dochody	Wydatki
Pozostałość na dz. 1/XI	225·8	—
Rachunek specjalny pożyczki sta- bilizacyjnej w Banku Polskim na dz. 1/XI	13·0	—
Obroty budżetowe	223·0	222·7
Autonom. obroty budżetowe Wo- jewództwa Śląskiego	15·4	8·3

Nadzwyczajne wydatki inwestycyjne	—	0·4
Część zaległego dodatku mieszkaniowego za 1928 r.	—	7·3
Pożyczki państw. (wewnętrzne)—obroty gotówką:		
pożyczka konwersyjna	—	0·0
" budowlana	1·1	3·1
Sumy obrotowe	570·0	566·5
" obce	200·8	179·7
Pozostałość na dz. 30/XI	—	255·3
Rachunek specjalny pożyczki stabilizacyjnej w Banku Polskim na dz. 30/XI	—	13·0
Ogółem: 1.249·0	1.249·0	

WPLYWY Z DANIN ORAZ MONOPOLÓW W LISTOPADZIE 1930 R.

Według danych tymczasowych wpływy z danin publicznych oraz monopolów państwowych w listopadzie r. b. przedstawiały się następująco (w tys. zł):

1. — PODATKI BEZPOŚREDNIE		
Podatki gruntowe		8.468
od nieruchomości miejskich i niektórych wiejskich		5.106
Podatek przemysłowy		20.009
" dochodowy		24.168
" wojskowy		118
" od kapitałów i rent		689
Zaległości podatków zniesionych		37
Odsetki zwłoki, kary, należności egzekucyjne i grzywny		3.236
RAZEM:		61.830
2. — PODATEK MAJĄTKOWY		
		770
3. — PODATKI POŚREDNIE		
Podatek od wina		341
" " piwa		1.049
" " cukru		9.089
" " drożdży		828
" " olejów mineralnych		2.408
" " zapalniczek		10
" " kwasu octowego		18
Akcyzowe opłaty patentowe		180
Odsetki zwłoki, kary i grzywny		195
Podatki zniesione		1
RAZEM:		14.120
4. — CŁO		
Cło przywozowe		19.182
Wpływy uboczne od cła przywozowego		2.272
Cło wywozowe		172
Wpływy uboczne od cła wywozowego		10
RAZEM:		21.636
5. — OPLĄTY STEMPLOWE I DANINY POKREWNE		
		13.738
6. — NADZWYCZ. DODATEK DO DANIN		
		9.741
7. — MONOPOLE		
Monopol solny		4.856
" tytoniowy		33.000
" spirytusowy		30.231
" zapalczany		3
Loteria państwowa		2.224
RAZEM:		70.313
OGÓŁEM:		192.149

W listopadzie zazwyczaj nie następuje poważniejsza zmiana w wysokości dochodów skarbowych. W r. ub. wpływy z danin i monopolów wzrosły nieco w listopadzie w stosunku do października, w bież. roku budżetowym — przeciwnie, nieco spadły, pogłębiając jeszcze różnicę, istniejącą od początku roku między wpływami tegorocznymi a zeszłorocznymi. Różnica ta i listopadowy spadek wpływów wiążą się z minimalnym tylko w r. b. ożywieniem sezonowym obrotów gospodarczych i cięż-

szem jeszcze niż w r. ub. położeniem finansowym rolnictwa, a także z szerzej stosowaną przez Skarb polityką ulg, zwolnień, i odroczeń oraz premij. Porównanie wpływów tegorocznych z zeszłorocznymi ilustruje następujące zestawienie (w miljn. zł):

	1929/30	1930/31
Kwiecień	219·9	194·2
Maj	215·7	203·2
Czerwiec	194·5	177·9
Lipiec	220·4	196·4
Sierpień	205·5	176·5
Wrzesień	212·9	185·5
Październik	237·2	199·9
Listopad	239·1	192·2

Wpływy z danin i monopolów, faktycznie osiągnięte w listopadzie r. b., w sumie ogólnej okazały się nieco niższe od preliminowanych na ten miesiąc przez Ministerstwo Skarbu, ale w większości poszczególnych pozycji wpływy osiągnięte przewyższyły preliminowane. Stosunek wpływów rzeczy istych do preliminarza miesięcznego ilustruje następujące zestawienie (w miljn. zł):

	Prelimi- nowano	Wpłynęło
Podatki bezpośrednie zwycz.	68·6	61·8
w tem:		
podatki gruntowe	10·0	8·5
podatek od nieruchomości	3·5	5·1
" przemysłowy	22·0	20·0
" dochodowy	30·0	24·2
Podatek majątkowy	1·0	0·8
Podatki pośrednie	11·4	14·1
Cło	20·0	21·6
Opłaty stempłowe	16·0	13·7
Nadzwycz. dodatek do danin	8·2	9·7
Monopole	77·3	70·3
w tem:		
monopol spirytusowy	38·0	30·2
" tytoniowy	33·0	33·0
Ogółem daniny i monopole:	202·5	192·2

Podatki bezpośrednie zwyczajne (a więc bez majątkowego) dały w listopadzie zł 61·8 miljn., czyli o zł 5·4 miljn. mniej niż w październiku r. b. i o zł 19·5 miljn. mniej niż w listopadzie 1929 r. Dochód z podatków gruntowych zwiększył się w listopadzie silnie (z zł 3·0 miljn. w październiku do zł 8·5 miljn.), gdyż w listopadzie przypadał końcowy termin płatności II raty za 1930 r.; w listopadzie jednak 1929 r. dochód był poważnie większy (zł 12·2 miljn.). Wpływy z podatku od nieruchomości również poważnie wzrosły w listopadzie w stosunku do poprzedniego miesiąca (z zł 3·1 miljn. do zł 5·1 miljn.), a to wskutek płatności w listopadzie podatku za III kwartał r. b.; dochód, osiągnięty w listopadzie r. b., osiągnął też znacznie wyższy poziom od listopadowego 1929 r. (zł 3·3 miljn.). Wpływy z 2 głównych podatków bezpośrednich obniżyły się w listopadzie w stosunku do października, a mianowicie wpływy z podatku przemysłowego z zł 30·0 miljn. do zł 20·0 miljn. (w październiku płatność zaliczki za III kwartał r. b. od przedsiębiorstw, nie prowadzących prawidłowych ksiąg), wpływy zaś z podatku dochodowego z zł 26·6 miljn. do zł 24·2 miljn. (do dn. 1/XI — płatność reszty podatku za 1929 r.). W porównaniu z wpływami w listopadzie 1929 r. wpływy tegoroczne z powyższych 2 podatków okazały się niższe; z podatku przemysłowego o zł 5·5 miljn., z podatku dochodowego o zł 11·2 miljn.

Dochód z podatku majątkowego był w listopadzie nie tylko mniejszy niż w październiku, ale pierwszy raz w bieżącym roku budżetowym okazał się niższym od dochodu w analogicznym miesiącu r. ub. (zł 0·8 miljn. wobec zł 1·2 miljn. i wobec zł 1·5 miljn.).

Wpływy z podatków pośrednich po lekkiej niższe w październiku w listopadzie znów się podniosły (z zł 13·6

miljn. do z 14'1 miljn.), osiągając poziom wyższy niż w listopadzie r. ub. (z 13'1 miljn.). W stosunku do października okazały się większe w listopadzie wpływy z podatku od olejów mineralnych (z 2'4 miljn. wobec z 2'2 miljn.) oraz od drożdży (z 0'8 miljn. wobec z 0'5 miljn.), a w bardzo nieznacznym stopniu i od podatku od cukru (z 9'09 miljn. wobec z 9'05 miljn.). Zwyżkę wpływów w stosunku do listopada r. ub. wykazały w listopadzie r. b. te same 3 podatki: podatek od cukru (o z 0'7 miljn.), podatek od olejów mineralnych (o z 0'6 miljn.) i podatek od drożdży (o z 0'3 miljn.).

Dochód z ceł wykazał w listopadzie jednocześnie ze spadkiem przywozu zniżkę (z z 24'5 miljn. w październiku do z 21'6 miljn.). W stosunku do listopada r. ub. dochód tegoroczny z ceł wykazuje znaczny spadek (o z 17'2 miljn.). W ogólnym dochodzie z ceł w listopadzie r. b. wpłata W. M. Gdańska stanowiła z 5'5 miljn., a właściwe wpływy z urzędów celnych z 16'1 miljn.

Dochód z opłat stempłowych po zwyżce we wrześniu i październiku osłabł poważnie w listopadzie (z z 15'7 miljn. do z 13'7 miljn.), nie osiągając jednak najniższego w r. b. poziomu sierpniowego. Od dochodu w listopadzie r. ub. dochód tegoroczny był niższy o z 3'0 miljn.

Wpływy z nadzwyczajnego dodatku do danin — mimo że ogólna suma dochodu z danin w stosunku do października obniżyła się — wykazały w listopadzie lekki wzrost — z z 9'6 miljn. do z 9'7 miljn. Były one jednak znacznie niższe niż w listopadzie 1929 r. (z 11'7 miljn.).

Dochód z monopolów w listopadzie r. b. nieznacznie zwyżkował — z z 68'1 miljn. do z 70'3 miljn. Wzrosły wpływy wszystkich monopolów — oprócz zapalczanego. Najsilniej wzrosła wpłata monopolu tytoniowego — z z 30'6 miljn. do z 33'0 miljn. (ogólny dochód P. M. T. spadł jednocześnie z z 53'3 miljn. do z 46'6 miljn.); poza tem zwiększyły się wpłaty: monopolu spirytusowego — z z 30'1 miljn. do zaledwie z 30'2 miljn. (dochód ogólny P. M. S. wykazał spadek z z 42'4 miljn. w październiku do z 37'1 miljn.), monopolu solnego — z z 4'6 do z 4'9 miljn. loterii — z z 2'0 miljn. do z 2'2 miljn. Dochód z monopolów listopadzie r. ub. był wyższy od tegorocznego (o z 5'6 miljn.), ale w r. b. spadła tylko wpłata monopolu spirytusowego (o z 9'9 miljn.), gdy inne zwiększyły się: tytoniowego o z 3'5 miljn., solnego o z 0'6 miljn.

Zestawienie wpływów z danin i monopolów w listopadzie r. b. z przeciętną miesięczną wpływów, przewidzianych w budżecie na 1930/31 r., oraz z wpływami, osiągniętymi w tym samym miesiącu 1929 r., przedstawia się następująco (w miljn. z):

	$\frac{1}{12}$ budżetu na 1930/31 r.	Listopad 1930	Listopad 1929
Podatki bezpośrednie	55'7	61'8	81'3
Podatek majątkowy	6'3	0'8	1'5
Podatki pośrednie	15'5	14'1	13'1
Cło	32'2	21'6	38'8
Opłaty stempłowe	16'3	13'7	16'7
Nadzwycz. dodatek do danin	8'4	9'7	11'7
Monopole	79'7	70'3	75'9

Jak widzimy, dochody w październiku r. b. były naogół niższe od t oretycznie obliczonej miesięcznej normy budżetowej, choć w podatkach bezpośrednich i dodatku do danin wykazały nadwyżkę. Porównanie wpływów tegorocznych z analogicznymi zeszłorocznymi wykazuje zniżkę dochodów w r. b. w większości pozycji, z wyjątkiem jedynie podatków pośrednich.

Dochód z danin i monopolów w ciągu pierwszych 8 miesięcy 1930/31 r. wyniósł z 1.525'4 miljn., a więc był niższy zarówno od dochodu, uzyskanego w tym samym okresie 1929/30 r. (z 1.745'2 miljn.), jak od kwoty, przewidzianej w budżecie ($\frac{2}{3}$ kwoty, preliminowanej na cały 1930/31 r. = z 1.713'2 miljn.). Przy porównaniu dochodów w 1930/31 r. z dochodami w 1929/30 r. stwierdzamy spadek wpływów zarówno z danin, jak i z monopolów.

Zestawienie wpływów w okresie pierwszych 8 miesięcy 1930/31 r. z wpływami, osiągniętymi w tym samym czasie w 1929/30 r., oraz z budżetem na 1930/31 r. przedstawia się następująco:

	Kwiecień — listopad:		
	1929/30 miljn. z	1 9 3 0 / 3 1 % budżetu	
Daniny	1.142'0	972'2	60'3
Podatki bezpośrednie	514'3	473'5	70'9
w tem:			
podatki gruntowe	30'7	32'4	54'1
podatek od nieruchomości	27'8	33'0	78'5
" przemysłowy	234'1	200'5	72'9
" dochodowy	181'9	175'4	69'6
Podatek majątkowy	9'2	9'5	12'5
Podatki pośrednie	120'5	116'0	62'3
w tem:			
podatek od cukru	80'2	75'0	61'2
Cło	283'4	180'8	46'8
Opłaty stempłowe	135'8	120'4	61'5
Nadzwycz. dodatek do danin	78'7	72'1	71'4
Monopole	603'1	553'2	57'8
w tem:			
monopol tytoniowy	271'5	278'6	66'0
" spirytusowy	280'8	221'7	48'5
Ogółem daniny i monopole:	1.745'2	1.525'4	59'4

K.

PODATKI I OPŁATY

ULGI PRZY NABYWANIU ŚWIADECTW PRZEMYSŁOWYCH NA ROK 1931. — Na mocy art. 94 ustawy z dn. 15 lipca 1925 r. o państwowym podatku przemysłowym Ministerstwo Skarbu okólnikiem z dn. 4 listopada r. b. Nr. L.D.V 11409/4/30 upoważniło Izbę Skarbową we Lwowie I i II, Krakowie, Poznaniu, Grudziądzu oraz Śląsk. Urząd Wojewódzki (Wydział Skarbowy) do udzielania we własnym zakresie działania, pod niżej wyszczególnionymi warunkami, ulgi przy nabywaniu świadectw przemysłowych na rok 1931 przez przedsiębiorstwa gospodnio-szynkarskie, a mianowicie do zezwalania na nabywanie zamiast świadectw przemysłowych II kategorii handlowej — świadectw III kategorii handlowej.

Z ulgi tej mogą korzystać tylko te przedsiębiorstwa, które wniosły indywidualne podania o przeklasowanie do III kat. handl. w terminie do dn. 15 grudnia 1930 r.

Przy rozpatrywaniu wnoszonych w tej sprawie podań będzie brany pod uwagę obrót, ustalony przy wymiarze podatku przemysłowego za 1929 r., oraz będzie się odnosić „zagrożenie egzystencji gospodarczej”, przewidziane w art. 94 ustawy, wyłącznie do wykonywanego przedsiębiorstwa, a nie do stanu majątkowego jego właściciela.

Ulga powyższa nie może być przyznawana tym przedsiębiorstwom, których cały obrót łącznie z otrzymaną prowizją (art. 5 p. 6 i art. 5 p. 5) za 1929 r. przewyższa (w tys. z):

Klasa miejscowości

I	20
II	15
III	10
IV	8

Zakłady gospodnio-szynkarskie nie mogą być w żadnym wypadku prowadzone na podstawie świadectw przemysłowych IV kategorii handlowej.

Bez względu na wysokość obrotu nie będą przyznawane ulgi tym przedsiębiorstwom, które prowadzą wyszynk (sprzedaż) trunków zagranicznych.

W wypadkach odmownego załatwienia próśb izba skarbowa będzie zawiadamiała odnośnych płatników, że przeciw tego rodzaju decyzjom, wydanym na podstawie art. 94 ustawy o państwowym podatku przemysłowym, nie przysługuje żaden środek prawny.

ODRACZANIE PŁATNOŚCI PODATKÓW BEZPOŚREDNICH ORAZ OPŁAT STEMPLOWYCH I DANIN POKREWNYCH. — Okólnikiem z dn. 12 grudnia r. b. L.D.V 10005/6/30 Ministerstwo Skarbu wyjaśniło w związku z p. 8 okólnika z dn. 25 października 1930 r. 1), że decyzje Minister-

1) P. tyg. „Polska Gospodarcza” zesz. 47/1930.

stwa Skarbu, dotyczące się uiszczania ratami zaległości w podatkach bezpośrednich oraz opłatach stemplowych i daninach pokrewnych, wydane przed ogłoszeniem powołanego okólnika, nie zawierające żadnego z dwóch zarządzeń, wymienionych w zdaniu ostatnim powołanego p. 8, należy tłumaczyć w sposób korzystny dla podatnika, a zatem tak, jak gdyby zawierały zarządzenie: „W razie niedotrzymania terminu płatności raty ulega niezwłocznemu ściąganiu tylko dana rata”.

**ROZSZERZENIE UPRAWNIENI WŁADZ SKARBO-
WYCH I II INSTANCJI PRZY UDZIELANIU ULG
PODATKOWYCH.** — W celu uproszczenia postępowania przy udzielaniu przez władze skarbowe ulg podatkowych, w granicach obowiązujących ustaw, Ministerstwo Skarbu okólnikiem z dn. 10 grudnia r. b. L. D. V 6334/1 rozszerzyło czasowo zawarte w §§ 22 i 62 rozporządzenia Ministra Skarbu z dn. 20 czerwca 1927 r. o organizacji i zakresie działania izb skarbowych i podległych izbom urzędów skarbowych uprawnienia władz skarbowych I i II instancji w następującym kierunku:

1. — Izby skarbowe (wydziały II) i Śląski Urząd Wojewódzki (Wydział Skarbowy) zostały upoważnione do załatwiania we własnym zakresie spraw:

1) umorzeń:

a) na podstawie art. 126 ustawy o państwowym podatku dochodowym nieopobranym, względnie niedobranym kwot podatku dochodowego oraz grzywien pieniężnych z art. 91, 92, 93 i 94 tejże ustawy, płatnych w latach, poprzedzających rok podatkowy, do wysokości zł 500;

b) na podstawie art. 4 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dn. 12 marca 1928 r. zaległości w podatku od nieruchomości w gminach miejskich oraz niektórych budynków w gminach wiejskich do kwoty zł 200;

c) na podstawie art. 94 ustawy o państwowym podatku przemysłowym zaległości w podatku przemysłowym do kwoty zł 2.000, nie wyłączając zaległości w karach pieniężnych z art. 97, 98, 99, 100, 101, 102, 103 i 104 ustawy o państwowym podatku przemysłowym dla poszczególnych płatników w ciągu roku budżetowego z tytułu nieściągalności;

2) zezwoleń na ratalną spłatę wszelkich zaległości podatkowych (z wyjątkiem zaliczek miesięcznych i kwartalnych na podatek przemysłowy oraz przedpłat na podatek dochodowy) na okres czasu, nie przekraczający 12 miesięcy do kwoty zł 100 tys. dla poszczególnych płatników w ciągu roku budżetowego, nie licząc dodatków samorządowych, kar za zwłokę i kosztów egzekucyjnych;

3) odroczeń spłaty wymienionych pod 2) zaległości podatkowych, nie przekraczających zł 100 tys., na przeciąg do 3 miesięcy;

4) odroczeń, względnie zezwoleń na ratalną spłatę bieżących zaliczek miesięcznych i kwartalnych na podatek przemysłowy oraz przedpłat na podatek dochodowy do kwoty zł 100 tys. na okres, nie przekraczający 2 miesięcy.

2. — Urzędy skarbowe podatków i opłat skarbowych zostały upoważnione do załatwiania we własnym zakresie spraw:

1) zezwoleń na ratalną spłatę wszelkich zaległości w podatkach bezpośrednich — z wyjątkiem zaliczek miesięcznych i kwartalnych na podatek przemysłowy oraz przedpłat na podatek dochodowy — na okres czasu, nie przekraczający 6 miesięcy, do kwoty zł 10 tys. dla poszczególnych płatników w ciągu roku budżetowego, nie licząc dodatków samorządowych, kar za zwłokę i kosztów egzekucyjnych, oraz

2) odroczeń spłaty wymienionych pod 1) zaległości podatkowych na przeciąg 2 miesięcy do kwoty zł 5 tys. dla poszczególnych płatników w ciągu roku budżetowego.

Nadto Ministerstwo Skarbu upoważniło izby skarbowe oraz urzędy skarbowe podatków do obniżania kar za zwłokę, od ustawowego terminu płatności począwszy, do wysokości, określonej w art. 3 ustawy z dn. 31 lipca 1924 r. co do zaległości, rozkładanych na raty względnie odraczanych.

Rozszerzając w powyższy sposób znacznie zakres uprawnień władz skarbowych I i II instancji, Ministerstwo Skarbu podkreśliło władzom skarbowym, że należy korzystać z udzielonych uprawnień co do rozkładania zaległości na raty i odroczeń tylko w wypadkach istotnie uzasadnionych położeniem gospodarczym płatnika, przyczem rozmiar i zakres ulg winien uwzględniać zarówno indywidualne możliwości płatnicze podatnika, jak i potrzeby budżetowe Skarbu; szczególnie jednak oględnie należy postępować przy udzielaniu odroczeń spłat znaczniejszych zaległości podatkowych.

W decyzjach o rozłożeniu płatnikom zaległości na raty wzgl. o odroczeniu spłaty należy wyraźnie zaznaczyć, że w razie niezapłacenia którejkolwiek raty w wyznaczonym wyżej terminie wzgl. niezapłacenia zaległości w odroczonej terminie cała zaległość będzie natychmiast ściągana w drodze przymusowej

z doliczeniem kar za zwłokę od ustawowego terminu płatności rozłożonej na raty wzgl. odroczonej należności podatkowej.

WSTRZYMANIE WYMIARU PODATKU WOJSKOWEGO NA ROK 1930. — W związku z rozporządzeniem Prezydenta Rzeczypospolitej z dn. 29 listopada 1930 r., zmieniającym — z mocą obowiązującą od dn. 1 stycznia 1930 r. — postanowienia art. 90 ustawy o powszechnym obowiązku wojskowym, stanowiącego podstawę prawną poboru podatku wojskowego, Ministerstwo Skarbu okólnikiem z dn. 15 grudnia r. b. L. D. V 23604/1/30 poleciło władzom skarbowym wstrzymać wymiar wspomnianego podatku na rok 1930 do dalszego zarządzenia Ministerstwa Skarbu.

RYNEK DEWIZ I PAPIERÓW PROCENTOWYCH

GIEŁDA WARSZAWSKA

za okres od 15 do 20 grudnia 1930 r.

— Okres sprawozdawczy minął przy tendencji niejednolitej dla walut. Kursy nie ulegały naogół poważniejszym wahaniom. w porównaniu zaś z notowaniami końcowymi okresu poprzedniego niższe cenione były franki francuskie, liry włoskie, floreny holenderskie, korony duńskie i guldeny gdańskie, bez zmian pozostał kurs dolarów, funtów szterlingów i belgów, zwykły natomiast franki szwajcarskie, korony czeskosłowackie, szylingi austriackie, korony szwedzkie oraz pengó węgierskie.

Na dolary gotówkowe zapotrzebowanie było minimalne; kurs ich, po początkowej niższej, powrócił do dotychczasowego poziomu zł 8'8975 za \$ 1. Na rynku prywatnym nastąpiła niewielka zwyzka — do zł 8'896 za \$ 1.

Wysokość dzienna zapotrzebowania walut nie odbiegała od niskiego poziomu ostatnich tygodni.

		Kurs najwyż- szy	Kurs najniż- szy	Kurs w dn. 20/XII
		w zł		
Dolary St. Zjedn.	\$ 1	8'915	8'914	—
„ „ telegr.	\$ 1	8'924	8'923	8'923
Funt „sterlingów	£ 1	43'33½	43'32½	43'33
Franki francuskie	100 fr.	35'06	35'04½	35'05½
Franki szwajcarskie	100 fr.	173'30	173'03	173'30
Belgi	100 blg.	124'66	124'65	—
Korony czeskosłowackie	100 kor.	26'47½	26'47	26'47½
Szylingi austriackie	100 szyl.	125'64	125'61	125'63
Liry włoskie	100 lir.	46'74	46'72	46'72
Floreny holenderskie	100 fl.	359'42	359'25	359'28
Korony szwedzkie	100 kor.	239'50	239'50	—
Korony duńskie	100 kor.	238'62	238'62	238'62
Guldeny gdańskie	100 gld.	173'25	173'23	—
Pengó węgierskie	100 png.	156'15	156'15	156'15

Zainteresowanie działem papierów lokacyjnych państwowych nie było w okresie sprawozdawczym duże, przyczem dzięki zwiększonej podaży kursy kształtowały się przeważnie niższkwo: 4% Pożyczka Inwestycyjna sz'uki straciła zł 2'50, serie zł 2'75, 5% Pożyczka Dolarowa zł 0'75, 5% Pożyczka Konwersyjna ¼%, 5% Pożyczka Konwersyjna Kolejowa 2%, 7% Pożyczka Stabilizacyjna 4% (w porównaniu z ostatnimi notowaniami z II połowy listopada), 10% Pożyczka Kolejowa 2%. Bez zmiany pozostały kursy 3% Pożyczki Budowlanej oraz 6% Pożyczki Dolarowej, jak również listów zastawnych i obligacji banków państwowych.

Dla listów zastawnych panowała tendencja słabsza, kursy zaś wskutek realizacji wykazują niższe w porównaniu z notowaniami końcowymi okresu poprzedniego. Dotyczy to głównie listów prowincjonalnych, gdyż 5% i 8% L. Z. T-wa Kredytowego m. Warszawy uzyskały mimo ogólnej słabszej tendencji niewielką poprawę. Z pośród listów zastawnych w walucie obcej notowano jedynie 7% L. Z. T-wa Kredytowego Ziemińskiego w Warszawie 1928 r. — po kursie dotychczasowym.

Nieliczne transakcje obligacjami dotyczą VI oraz VII i IX 6% Obligacji Pożyczek Konwersyjnych m. Warszawy 1926 r. — w obu wypadkach nastąpiła niewielka niżka kursów.

	Wartość nominalna	Kurs naj- wyż- szy	Kurs naj- niż- szy	Kurs w dn. 20/XII
		w zł		
3% Pożyczka Budowlana	zł w zł. 50	50'00	50'00	50'00
4% „ Inwestycyjna	zł w zł. 100	99'60	96'00	96'00
				-97'00

4%	"	"	serie zł w zł. 100	101.75	101.00	101.00	8%	"	"	"	Łodzi	zł	68.00	66.50	—
5%	"	Dolarowa	\$ 5	55.00	54.50	54.50	5%	"	"	"	Piotrkowa	zł	49.60	49.60	—
							w % % nominalu								
5%	Pożyczka	Konwersyjna	zł	50.00	50.00	50.00	8%	"	"	"	"	zł	63.00	62.75	—
5%	"	Konwers. Kol.	zł	47.50	47.50	—	5%	"	"	"	Radomia	zł	47.50	47.50	—
6%	"	Dolarowa	\$	68.00	68.00	68.00	10%	"	"	"	"	zł	77.50	77.00	77.00
7%	"	Stabilizacyjna ¹⁾	\$	78.00	77.00	77.00	10%	"	"	"	Siedlec	zł	77.00	77.00	—
							-78.00								
10%	"	Kolejowa	fr. w zł.	102.50	102.50	—	VI 6% Obl. Pożyczki Konwersyjnej								
7%	L. Z. Państ. Banku Roln.	zł w zł. 1927		83.25	83.25	83.25	m. Warszawy 1926 r.								
8%	"	"	zł w zł. 1927	94.00	94.00	94.00	VIII i IX 6% Obl. Pożyczki Kon-								
7%	L. Z. Banku Gosp. Kraj.	zł w zł. 1927		83.25	83.25	83.25	wers. m. Warszawy 1926 r.								
8%	"	"	zł w zł. 1924	94.00	94.00	94.00	zł								
7%	Obl. Kom.	"	zł w zł. 1927	83.25	83.25	83.25	50.50 49.75 49.75								
8%	"	"	zł w zł. 1924	94.00	94.00	94.00									
8%	Obl. Bud.	"	zł w zł. 1927	93.00	93.00	—									
8%	Obl. Polskiego Banku Komunalnego III em.	zł w zł. 1924		93.00	93.00	—									
4½%	L. Z. T-wa Kred. Ziems.	zł		52.25	51.00	52.00									
							-52.25								
7%	L. Z. T-wa Kred. Ziems. w Warszawie, 1928 r.			76.50	76.50	—									
4½%	L. Z. T-wa Kred. m. Warsz.	zł		53.50	53.00	—									
5%	"	"	zł	57.50	56.00	57.50									
8%	"	"	zł	72.00	71.00	71.50									
							-72.00								
8%	L. Z. T-wa Kred. Częstochowy	zł		63.00	62.50	—									
8%	"	"	zł	6.50	63.50	—									

ZŁOTY ZAGRANICĄ

	1930	Gdańsk ¹⁾	Berlin ¹⁾	Wiedeń ¹⁾	Paryż ¹⁾	Zurych ¹⁾
15/XII	57.64—57.79	46.90	—47.10	79.41	—79.69	— 57.80
16/	57.65—57.77	"	"	79.40	—79.68	285.50 57.75
17/	57.65—57.76	"	"	"	"	— "
18/	57.64—57.76	46.825—47.025	79.415—79.695	"	"	— "
19/	"	46.90	—47.10	79.42	—79.70	— "
20/	"	46.85	—47.05	—	—	— "
	1930	Łondyn ²⁾	Praga ¹⁾	New-York ¹⁾	Amsterdam ¹⁾	
15/XII	43.34	377.00	11.21½	—	—	
16/	43.32	"	"	—	—	
17/	43.33	377.25	"	—	—	
18/	43.32	377.50	11.22	—	—	
19/	43.35	377.125	"	—	—	
20/	43.34	—	"	—	—	

PRZEGLĄD ZAGRANICZNY

ZAGADNIENIE PREFERENCJI W EUROPIE

ZEWNETRZNA istota zagadnienia preferencji celnej na produkty rolne pochodzenia europejskiego w obrębie naszego kontynentu oraz przebieg historyczny dyskusyj nad zagadnieniem tem w ciągu ostatnich miesięcy jest naogół znany. Przypomnimy więc tutaj tylko w krótkości, iż w obliczu światowego kryzysu rolnego, który zaważył specjalnie ostro na poziomie cen produktów rolnych w krajach Europy Środkowej i Wschodniej, wysunięta została na konferencji gospodarczej w Genewie w marcu r. b. propozycja austriacka obniżenia ceł na pszenicę pochodzenia europejskiego o 50% przez wszystkie państwa europejskie, posiadające cło na ten produkt. Wówczas jeszcze wniosek ten nie zyskał uznania, ale już w kilka miesięcy później sformułowany on został ponownie w odpowiedziach 3 państw naddunajskich: Węgier, Rumunii i Jugosławii na kwestionariusz gospodarczego protokołu genewskiego. Stąd kwestja preferencji przeszła na sierpniową konferencję państw rolniczych w Warszawie, przedyskutowana została ogólnie jako wniosek tej konferencji na wrześniowym XI Zgromadzeniu Ligi Narodów, włączona przez Komitet Ekonomiczny Ligi do programu międzynarodowych rokowań gospodarczych w Genewie, a wreszcie omówiona po raz pierwszy merytorycznie na ostatniej listopadowej konferencji genewskiej w sprawie „zespoleń akcji gospodarczej”. Postaramy się w uwagach niniejszych dać teoretyczne i programowe uzasadnienie tego zagadnienia, korzystając zresztą częściowo z wyników ostatniej dyskusji w Genewie.

A więc przede wszystkim — na czym polega teoretyczne uzasadnienie żądania preferencji celnej przez europejskie państwa rolnicze? Weźmy dla więk-

szej jasności od razu przykład europejskiej produkcji i handlu pszenicą. Jeśli wziąć 4 rolnicze państwa europejskie, wywożące pszenicę (Węgry, Rumunja, Jugosławia i Bułgaria), okaże się, iż w ciągu ostatnich 4 lat wywoziły one na deficytowe rynki w Europie Zachodniej przeciętnie po 8 miljn. q rocznie. W tymże samym okresie Europa importowała zza oceanu przeciętnie 140 miljn. q rocznie. Nie o zmniejszenie tej rozpiętości jednak chodzi europejskim państwom rolniczym, jeśli żądają preferencji celnej na produkty rolne, a przede wszystkim na zboża pochodzenia europejskiego. Centralnym zagadnieniem jest tutaj kwestja cen eksportowych zboża europejskiego i zamorskiego. Jeśli sprawdzimy statystyki ilościowe i wartościowe przywozu i wywozu poszczególny zbóż zamorskich i wschodnio-europejskich, zobaczymy, iż w krajach Europy Zachodniej, przywożące w olbrzymiej przeważności zboża zamorskie (95—100% przywozu), ceny np. pszenicy importowanej wypadają ok. \$ 50 za 1 tonnę metr., podczas gdy w tymże okresie (1929 r.) wywóz pszenicy węgierskiej kalkulował się po \$ 45.5 za tonnę, rumuńskiej — po \$ 41, a jugosłowiańskiej — po \$ 39. Odrzucając niedokładności statystyk handlu zagranicznego w poszczególnych krajach, możemy jednak na tej podstawie stwierdzić z wszelką pewnością, iż ceny eksportowe pszenicy europejskiej (analogicznie zresztą kształtują się ceny innych zbóż) są o jakieś 13—15% niższe od cen eksportowych w krajach zamorskich.

Przyczyny tego zjawiska są znane. Jedne z nich należą do „klasycznych”, stwierdzonych już przed wojną, a tem bardziej przed obecnym światowym kryzysem rolniczym. Są to: różnice w gatunkach zbóż

¹⁾ Z wyłączeniem transzy francuskiej.

¹⁾ Za zł 100.

²⁾ Za £ 1.

(zamorskie zboża częstokroć posiadają właściwości, których brak zbożom europejskim, co, rozumie się, wpływa niekorzystnie na zbyt tych ostatnich) oraz różnice w oferowanych ilościach i jakościach. Ta druga przyczyna szczególnie daje się we znaki przy konkurencji zbóż krajów Europy Wschodniej ze zbożami zamorskimi, sprzedawanymi w wielkich ładunkach okrętowych, zawierający każdy znaczne ilości standaryzowanego produktu jednej i tej samej (a zgóry określonej) jakości. Ta faktyczna wyższość konkurencyjna zbóż zamorskich podnoszona jest częstokroć przez niemieckich rzeczoznawców jako wytłumaczenie przekładania przez niemieckie wielkie młyny zboża importowanego z za morza nad zboże rodzime. Cóż dopiero, gdy jako konkurent występuje produkcja krajów Europy Środkowo-Wschodniej z zupełnie prymitywną organizacją samej akcji produkcyjnej i obrotu... Co więcej, w latach niskiej koniunktury, gdy przy braku kredytu rolniczego w odpowiednich rozmiarach producent wschodnio-europejski dla zdobycia gotówki spienięża plon natychmiast po zbiorach, różnica między cenami europejskimi i zamorskimi powiększa się jeszcze bardziej na niekorzyść europejskich. Organizacje silosów w Stanach Zjednoczonych lub Kanadzie umożliwiają tamtejszemu producentowi uzyskanie bezpośrednio po zbiorach pożyczki podłożony w silosach tych produkt, który w następstwie będzie sprzedany w stosownej chwili po możliwie korzystnych do uzyskania cenach. Jednocześnie producent wschodnio-europejski wyzbywa się z konieczności, jak wiadomo, swego zboża natychmiast po zbiorach. Wystarczy rzucić okiem na statystykę przywozu w przeciętnym roku obrotowym jakiegokolwiek państwa europejskiego, importującego zboże. Zobaczmy wówczas, iż pierwsze miesiące roku (zima i wiosna) stoją pod znakiem zdecydowanego przywozu zamorskiego, podczas gdy przywóz ze wschodnich krajów Europy pojawia się z reguły (są pod tym względem — zwłaszcza w ostatnich latach — wyjątki) dopiero w sierpniu, t. j. bezpośrednio po żniwach i trwa do listopada, t. j. przez okres najniższych cen.

Ta różnica cen eksportowych zboża zamorskiego i europejskiego istniała zawsze w ostatnich latach, ale w okresie względnie pomyślnej koniunktury światowej nie wpływała ona katastrofalnie na stan gospodarczy rolniczych krajów Europy. Niższy niż gdziekolwiek standard of life szerokich mas ludności wiejskiej tych krajów „pokrywał” te niedobory. Tam, gdzie, jak w Niemczech, trzymano się polityki wyższych cen zboża, działały premje wywozowe (Einfuhrscheine), oddziaływające specjalnie na produkcję wschodnich prowincji Niemiec, gdzie z uwagi na ich samowystarczalność pod względem zbożowym ceny z reguły były niższe od cen w prowincjach zachodnich. Im dalej na wschód, tem, rzecz prosta, ceny spadały coraz niżej. W latach powszechnego kryzysu nadprodukcyjnego, kiedy ceny zamorskie obniżyły się tak silnie, iż pociągnęły za sobą w dół ceny wschodnio-europejskie poniżej kosztów produkcji, niedomaganie przerodziło się w katastrofę.

Nie wchodząc, rzecz prosta, na tem miejscu w szczególności kryzysu rolniczego w Europie Wschodniej, odbijającego się, oczywiście, z uwagi na rolniczy w przeważającej części charakter gospodarki krajów tej części naszego kontynentu, na całości życia gospodarczego tych krajów, chcemy tylko wskazać na kapitalne znaczenie, jakie posiada dla krajów tych

ów problem cen zboża, stanowiący niejednokrotnie „alfę i omegę” nie tylko gospodarczej, ale i politycznej (Rumunja...) sytuacji wewnętrznej. Projekty gwałtownych środków zaradczych przeciwko temu katastrofalnemu stanowi wysunęły na plan pierwszy ideę preferencji celnej na zboża europejskie.

Jeżeli założymy, iż ceny, uzyskiwane w kraju importującym za dany produkt, rozkładają się z reguły na cenę eksportową danego produktu + koszt transportu + cło, to jasne będzie, iż przy niezmiennej cenie produktu na danym rynku zmniejszenie cła pociąga za sobą konieczne zwiększenie ceny eksportowej. Innymi słowy, jeśli założymy, iż na dany rynek importowane jest 80% pszenicy zamorskiej po cła „10” (co, rozumie się, ustala na danym rynku cenę pszenicy importowanej), to pozostałe 20% pszenicy, idącej z krajów europejskich po cła „5”, uzyskuje też same ceny importowe, co pszenica zamorska, a w rezultacie przesuwa owe pozostałe od preferencji celnej „5” do ceny eksportowej pszenicy europejskiej, zwiększając przez to zysk producenta. Niewątpliwie, rachunek taki jest znacznie odchylający się od reguły w praktyce. Należy tutaj uwzględnić różnicę w kosztach transportu zbóż zamorskich i europejskich, wspomniane powyżej różnice w gatunkach i t. d. i t. d. Faktem jest jednak niezbitym, iż przy regulowaniu ceny importowej na danym rynku przez przeważający przywóz po cła normalnem drobny względnie ułamek przywozu, płaćący cło zmniejszone (preferencyjne), dobije różnicę w tych cłach do swej ceny eksportowej. To jest punkt wyjścia teorii preferencyjnej.

Wynika z tego od razu jeden aksjomat: ewentualna preferencja celna na zboże pochodzenia europejskiego nie wpłynie na poziom cen w krajach importujących, a więc pod tym względem nie zagraża rodzimej produkcji rolnej tych krajów. Poziom cen zawsze będzie regulowany przez przeważający przywóz zamorski, który płaćący cło normalne, ustanowione dla ochrony rodzimej produkcji rolnej kraju importującego w stosownej wysokości. Pod tym względem zatem preferencja dla kraju importującego niebezpieczeństwa nie stanowi. Czy jednak wskutek udzielenia preferencji nie wzrośnie przywóz z krajów rolniczych Europy na niekorzyść z jednej strony rodzimej produkcji rolnej, z drugiej — obecnego stanu posiadania wywozu zamorskiego. Liczby przeczą temu przypuszczeniu. Cztery państwa naddunajskie wywoziły bowiem w latach 1926—1929 następujące ilości (w miljn. q):

	1926	1927	1928	1929
Pszenica	10'0	6'84	4'87	10'49
Kukurydza	18'2	21'22	5'55	7'0
Jęczmień	6'52	8'57	4'86	12'72

Widać z tego, iż niezależnie od zmian celnych ilości wywożonych zbóż z Europy Wschodniej spadła tylko przejściowo i sama odzyskała dawny swój poziom, będący, widocznie, stałą naogół i niezmienną granicą ich możliwości wywozowych. W stosunku do przywozu wymienionych produktów z za morza fluktuacje ilościowe, podane powyżej, nie mają żadnego wpływu. Tak np. w zakresie kukurydzy powiększenie się wywozu Europy Wschodniej od 1926 r. do 1927 r. z 18'2 miljn. q do 21'22 miljn. q nie wpłynęło na przywóz kukurydzy z za morza, który w tymże okresie wzrósł z 48 miljn. q do 81'5 miljn. q. Toż samo zjawisko daje się obserwować i w wywozie innych zbóż. Wywóz państw rolniczych nie wpływa zatem bezpośrednio w najmniejszej nawet mierze na wywóz za-

morski. Poza tem np. mimo zwiększenia się wywozu państw naddunajskich w 1929 r. w porównaniu z 1928 r., takie np. Niemcy przywoziły w tymże 1929 r. wszystkich wymienionych powyżej 3 rodzajów zbóż mniej niż w 1928 r. Naogół zaś ów zwiększony wywóz tak rozdzielony został między poszczególne importujące kraje Europy, iż po ównanie liczb przywozowych z 1928 r. i 1929 r. wykazuje minimalne naogół wyniki.

Tak więc jasne jest, iż preferencja celna, jaka miałaby być udzielona w Europie na zboża pochodzenia europejskiego, nie zbija cen w krajach importujących, nie powiększa globalnej ilości produktów importowanych i zatem nie wpływa w żadnej mierze na wywóz krajów zamorskich, które muszą pozostać w każdym razie decydującym dostawcą zbóż do Europy. Jest ona, że się tak wyrazimy, zbyt wielką drobnostką przy olbrzymich transakcjach międzykontynentalnych w dziale handlu zbożowego, aby mogła w jakikolwiek sposób na nich zaważyć.

Istnieją jednak kraje, importujące zboża, które ceł na produkty te nie posiadają wcale lub posiadają ceł zbożowe o charakterze bardziej fiskalnym niż ochronnym, utrzymane na bardzo niskim poziomie. Ceł zbożowych nie posiadają wcale: Danja, Norwegja, Holandja, Wielka Brytania i Irlandja. Belgja posiada tylko ceł na owies i to w wysokości 6 fr. belg. (0'86 fr. szw.) od 100 kg. Finlandja, Austrija, Łotwa i Szwecja nie mają ceł na kukurydżę. Szwecja nie posiada też ceł na owies. Wyjątkowo niskie ceł zbożowe posiada Szwajcarja, obciążająca przywóz ich w wysokości 0'60 fr. szw. od 100 kg (owies i kukurydżę nawet — 0'50 fr. szw.).

Zachodzi pytanie, jak mają zachować się wobec preferencji te państwa, gdyby nawet miały one zamiar jej udzielić. Istnieje tutaj tylko jeden sposób — wprowadzenie ceł w stosunku do przywozu zboża zamorskiego, pozostawiając bezcełowy przywóz z Europy. Tu jednak zachodzi wypadek odwrotny niż przy preferencji zwykłej, a mianowicie wprowadza się obciążenie celne, którego nie było. Ponieważ wątpliwe jest, czy państwa rolnicze Europy mogłyby pokryć całe zapotrzebowanie tych krajów wolnohandlowych (sprzeciwia się to zresztą zasadzie nierozszerzania wywozu rolnego Europy Wschodniej), więc w każdym razie zamorski przywóz, obciążony nowem celem, zaważyłby na cenach, podnosząc ceny chleba. Tutaj wzgląd na konsumenta nakazuje zatem odrzucenie całej sprawy. Państwa bez ceł zbożowych i z niskimi cełami muszą być stanowczo wyłączone z wszelkiej preferencji.

Pozostaje jednak 18 państw europejskich, które posiadają ceł zbożowe na wszystkich 5 głównych zbóż lub przynajmniej na większość z nich. I teraz powstaje zagadnienie, które bodajże czy nie było osięd genewskiej dyskusji w listopadzie r. b., a mianowicie, czy preferencja winna być udzielona przez wszystkie 18 państw, czy też winny jej udzielać tylko państwa, prawdziwie „zainteresowane” w przywozie zboża wschodnio-europejskiego. Jeśli rzucimy okiem na statystyki, istotnie widzimy, że taka np. Wielka Brytania zboża europejskiego nie przywozi wcale. Toż samo tyczy się Hiszpanji. Francja przywozi niewielkie ilości kukurydzy i jęczmienia z Rumunji i Bułgarji, Włochy nie przywożą wcale europejskiego owsa ani jęczmienia. W niektórych innych państwach procent przywozu zbóż europejskich jest mniejszy nawet od i tak przecież małego przeciętnego procentu zapotrzebo-

wania Europy, pokrywanego przez zboża europejskie. Natomiast istnieją państwa, gdzie przywóz zbóż zamorskich jest mniejszy od europejskiego. Tutaj należy np. Austrija, Szwecja (która jednak ma przywóz częściowo bezcełowy), Czechosłowacja. Istnieją wreszcie Niemcy, które wprawdzie w 1929 r. przywoziły olbrzymią większość swego zapotrzebowania z za morza, ale były jednocześnie i wielkim odbiorcą zbóż europejskich. Inna rzecz, iż obecnie ceł niemieckie, a zwłaszcza ograniczenia przemiałowe, doprowadziły do tego, iż za okres styczeń-wrzesień 1930 r. przywóz np. pszenicy do Niemiec miał wartość RM 203 tys. wobec przeszło RM 17 miljn. w 1929 r.

Z chwilą, gdy na terenie konferencji genewskiej okazało się, że państwa „niezainteresowane”, t. j. te, które dotychczas zboża europejskich nie przywoziły lub przywoziły ich mało, preferencji udzielić na nie nie są skłonne, całe zagadnienie zeszło odrazu z właściwej drogi i jęło się toczyć po równi pochyłej. Z chwilą, gdy bowiem preferencja nie miała być pomysłana jako ustępstwo „wszystkich na rzecz wszystkich”, t. j. tak, aby i sporadyczny np. transport francuskiej pszenicy korzystał w Niemczech z preferencji wobec zbóż amerykańskich, albo np. co wynika z formuły ogólnoeuropejskiej preferencji) kukurydza rumuńska nie miała specjalnych przywilejów celnych w Polsce, a pszenica jugosłowiańska, powiedzmy w Rumunji, zagadnienie preferencji kontynentalnej zmieniło się w budowę najprzód 2 frontów państw, stojących naprzeciw siebie („proszących” i „dających” preferencję), poczem nawet poprostu — w poszczególne bilateralne rozmowy z podkładem preferencyjnym. Po jednej stronie miały się znaleźć: Niemcy, Austrija i Czechosłowacja, po drugiej — państwa rolnicze, które preferencji żądały. Wówczas już zmieniono w formule zboże „pochodzenia europejskiego” na zboże „pochodzące z tych państw” (t. j. państw rolniczych). Poczęła się tworzyć jakaś protoplazma ograniczonego terytorjalnie „porozumienia” preferencyjnego, dla którego starano się znaleźć u reszty konferencji „przychylną neutralność”. To jednak było wogóle nie do przyjęcia dla tych państw, które „z zasady” wypowiedziały się przeciwko wszelkiej preferencji, zarówno dawanej przez siebie, jak i nawet tylko uznawanej przez nie.

Sprawa skomplikowała się jeszcze bardziej przez zagadnienie t. zw. kompensaty. Też państw rolniczych było, iż preferencja europejska na zboża pochodzenia europejskiego powinna być bezwzględnie jednostronnym aktem ze strony każdego państwa, posiadającego ceł na zboża, dokonany w formie ogólnoeuropejskiego układu wielostronnego. Z chwilą, gdy z preferencji ogólnoeuropejskiej wyłoniło się widmo kontraktu pomiędzy grupą państw rolniczych i grupą państw przemysłowych wzgl. między poszczególnymi państwami rolniczemi i przemysłowemi, wypłynęła zasada „do ut des”. Napróżno wysuwano argumenty, iż podwyższenie poziomu cen zboża oddziaływa samo przez się na zwiększony import wyrobów przemysłowych przez wzrost siły nabywczej ludności danego kraju. Delegacja polska wykazała na specjalnej tablicy zależność przywozu szeregu artykułów (silników, produktów włókienniczych, motorów, maszyn tkackich, maszyn rolniczych i t. d.) od wahań cen zboża i produktów rolnych. Krzywe wykazywały doskonałą zbieżność obu zjawisk. Mimo to jednak uznano, iż wzamian za preferencję rolniczą należy się rekompensata państwu, importującemu zboże, na terenie państwa, otrzy-

mującego preferencję dla swego wywozu. I tutaj dyskutowano dwie możliwości.

Rekompensatą taką mogłaby być zwykła niżka celna (na produkt przemysłowy lub inny), udzielona przez państwo rolnicze państwu, importującemu po ciele preferencyjnym zboże. W tym wypadku jednak wszystkie państwa, które na podstawie dwustronnych traktatów handlowych korzystają z klauzuli największego uprzywilejowania na terenie wspomnianego państwa rolniczego, mają „ipso facto” prawo do tej niżki. Cóż w takim razie zachodzi? Wyobraźmy sobie, iż wzamian za preferencję, udzieloną przez Niemcy na pewne ilości pszenicy jugosłowiańskiej, Jugosławia godzi się przyznać Niemcom niżki na maszyny. Przyznając jednakże niżkę na pozycję swego przywozu, wynoszącą (jak np. w 1929 r.) RM 26 miljn., udziela ona jej jednocześnie przez KNU w traktatach handlowych Austrii, która tychże maszyn przywozi za 13 miljn. szyl., Belgii, przywożącej tychże maszyn za 2,2 miljn. fr. belg., Szwajcarii, przywożącej za 1 miljn. fr. szwajc. i t. d. i t. d. Czy w takim razie przypadkiem rekompensata za korzystanie z ceł preferencyjnych (tylko w Niemczech...) nie będzie zbyt wielką?...

Może być też inne wyjście. Jugosławia np., której Niemcy udzieliły preferencji na pszenicę, udziela wzamian za to Niemcom niżki preferencyjnej na maszyny tak, iż z tego nie może korzystać nikt prócz samych Niemiec. Czy taki pomysł jest wogóle do przeprowadzenia? Trzebaby było poto, aby nie tylko Niemcy uzyskały zgodę wszystkich państw, posiadających u nich KNU na udzielenie preferencyjnego cła na pszenicę jugosłowiańską, ale jeszcze, aby Jugosławia postarała się o zezwolenie wszystkich swych kontrahentów w traktatach, zawierających KNU, na udzielenie Niemcom preferencji na maszyny. N wet delegat niemiecki w Genewie, któremu z różnych względów kombinacja taka musiałaby bardzo dogadzać, musiał określić jej wykonanie jako „so gut wie unmöglich”.

Widać z tego wszystkiego, że idea preferencji celnej na zboże, ograniczona do regionalnych porozumień pomiędzy kilkoma lub nawet 2 państwami, nastrocza wprost nieprzewidywane przeszkody. Stąd też i trudności, jakie wyłoniły się na konferencji listopadowej w Genewie, dla przeprowadzenia całego projektu w praktyce. W akcie końcowym konferencji z dn. 28/XI r. b. mamy tylko teoretyczne dość wytyczne dla ewentualnego stosowania preferencji, które wyglądają w ten sposób:

1) wszystkie tezy, wymienione poniżej, zawarte są w załączonym do aktu końcowego konferencji raporcie „z zastrzeżeniem kwestji zasady i możliwości zastosowania” preferencji w praktyce, czyli jako dokument bez żadnej wartości praktycznej;

2) preferencja ma być, rozumie się, wyjątkiem od KNU i to wyjątkiem „warunkowym, wyjątkowym i ograniczonym”, t. j. udzielonym za zgodą wszystkich trzecich państw, korzystających z KNU, na przeciąg istniejącego kryzysu rolnego (nie na stałe) i stosować się ma tylko do 5 głównych zbóż oraz ich przetworów;

3) preferencja nie może narazić na szwank interesów państw zamorskich ani interesów rolnictwa europejskiego (p. wyżej);

4) preferencja mogłaby być udzielona tylko na określone ilości (kontyngenty) zbóż, przyzem wymagana jest zgoda wszystkich posiadaczy KNU na udzielenie tych „ograniczonych ilości”, przywożonych po ciele preferencyjnym; byłyby to, innymi słowy, kontyngenty celne, które jednak nie przechodziłyby na posiadaczy KNU, ale wymagałyby zato ich zezwolenia; postęp w stosunku do obecnego stadium teorii „kontyngentów celnych”, jak widać, niezbyt wielki;

5) tak, jak wspominaliśmy powyżej, wyłączone w każdym razie powinnyby być od możności udzielania preferencji te państwa, które nie posiadają ceł na zboże lub posiadają cła niskie;

6) rekompensaty celne, o których wspominaliśmy powyżej, powinny podlegać KNU, czyli odrzucono myśl o wszelkiej „preferencji przemysłowej”, jako ekwiwalencje preferencji rolniczej.

Jeszcze tylko kilka słów o formalnej stronie preferencji. W wypadku dojścia do skutku preferencji ogólno-europejskiej należałoby, jak wspomnieliśmy, przede wszystkim zawrzeć między wszystkimi jej uczestnikami układ wielostronny i dopiero ten układ przeprowadzić obok zwykłych klasycznych wyjątków od KNU jako jeszcze jeden „wyjątkowy i czasowy” wyjątek w traktatach każdego państwa europejskiego z zamorskimi producentami zbóż (Kanadą, Stanami Zjednoczonymi, Argentyną, Australją), o ile, rzecz prosta, traktaty te opierają się na pełnej KNU. Widać odrazu, iż tego rodzaju procedura jest o wiele prostsza niż wówczas, gdyby chodziło o ograniczony terytorjalnie (regjonalny) układ preferencyjny w Europie. Wówczas uczestnik „przemysłowy” takiego układu musiałby żądać wyjątku od KNU od wszystkich państw (zamorskich i europejskich), które w swych traktatach z nim KNU posiadają. Komplikacje, rzecz prosta, powiększyłyby się znacznie.

Reasumujemy. Próba uzyskania preferencji celnej na zboże pochodzenia europejskiego w obrębie naszego kontynentu skończyła się niepowodzeniem. Głównym powodem tego był fakt odrzucenia idei preferencji przez te państwa, które, nie posiadając chwilowo interesów zbożowych w Europie Wschodniej, kwestją preferencji się „nie interesowały”. Raport, załączony do aktu końcowego konferencji listopadowej, wysuwa kilka teoretycznych tez w sprawie preferencji ograniczonej regionalnie, ale jednocześnie obstawia tezy te takimi zastrzeżeniami, że przeprowadzenie ich w praktyce jest niemal niemożliwe. Włochy, którym nawet takie zastrzeżenia nie wystarczały, zastrzegły się jeszcze specjalnie, iż wogóle takiej preferencji nie przyjmą.

Nie znaczy to wszystko bynajmniej, aby kwestja preferencji rolniczej w Europie była pogrzebana. Ze idea była śmiała i że wobec tego musiała natrafić na bardzo silne sprzeciwy — to jasne. Ale trzeba zawsze pamiętać, iż obecny układ stosunków gospodarczych w Europie musi stale wysuwać na pierwszy plan kwestję państw rolniczych naszego kontynentu, ich braków i ich potrzeb. Dlatego też każda idea, która w założeniu swem ma się przyczynić do podniesienia siły nabywczej Europy Środkowo-Wschodniej, bezpewnie zginąć dziś nie może i w tej czy w innej formie na widownię powrócić bezwzględnie musi.

Dr. T. Łychowski

KRONIKA ZAGRANICZNA

M. IN. NA PODSTAWIE RAPORTÓW I DONIEŚIEN POLSKICH PLACÓWEK ZAGRANICZNYCH

OGÓLNE

BILANS PŁATNICZY MIĘDZY STANAMI ZJEDNOCZONEMI A EUROPA. — Rola, jaką Europa odgrywa jeszcze w stosunkach zagranicznych Stanów Zjednoczonych Ameryki, a przede wszystkim rola tych ostatnich w bilansie płatniczym Europy — zmusza do zwrócenia uwagi na rezultat wzajemnych stosunków go podarczych obu kontynentów. Według obliczeń, dokonanych

przez amerykańskie Ministerstwo Przemysłu i Handlu, Europa absorbuje jeszcze około 50% ogólnego wywozu Stanów Zjednoczonych i, odwrotnie, reprezentuje 30% całego ich przywozu. Z drugiej strony inwestycje kapitałowe Stanów Zjednoczonych w Europie (długoterminowe) szacowane są w granicach \$ 3.970—4.564 mil. n. Jest więc rzeczą ciekawą, jak układają się wydarzenia na poszczególnych odcinkach stosunków gospodarczych Europy i Stanów Zjednoczonych:

tylko mniej silnym—dopływem kredytów krótkoterminowych do Europy, na wyrównanie ujemnego dla niej salda bilansu płatniczego. Wzrost ujemnego salda z \$ 418 miljn. w 1928 r. do \$ 688 miljn. w r. ub. wywołał zwykły kursu dolara w stosunku do walut europejskich, powodując dodatnie dla Stanów Zjednoczonych saldo ruchu złota, wynoszące w 1929 r. \$ 63 miljn.— wobec ujemnego salda w wys. \$ 302 miljn. w 1928 r., wywołanego nieprzemysłowym podówczas dla dolara układem kursu dewiz.

Specjalne tendencje, uchwytne w przejawach gospodarczych każdego z omawianych kontynentów na r. b., a mianowicie silny spadek wywozu ze Stanów (wywołany układem cen światowych surowców przemysłowych i produktów rolnych, specjalnie dotkliwym dla Stanów, jako wielkiego eksportera tych produktów) oraz wzmocniony wywóz kapitałów — długo- i krótkoterminowych — do Europy, może w wydatny sposób zmieścić na korzyść starego kontynentu rezultat wzajemny układu stosunków gospodarczych. Pewna korektywa, jaką w tym wypadku należałoby zastosować na korzyść Stanów Zjedn. w związku ze skurczeniem się obrotów międzynarodowych i spadkiem wysokości frachtów, wobec mniejszej stosunkowo roli tej kwoty w ogólnym bilansie płatniczym obu kontynentów nie wywrze prawdopodobnie większego wpływu na omówione tendencje.

M. I. D.

Pozycje bilansu płatniczego	1	9	2	8	1	9	2	9
	Europa placi Stanom Zjednocz.	Stany Zjednocz. placą Europie	Saldo	Saldo	Europa placi Stanom Zjednocz.	Stany Zjednocz. placą Europie	Saldo	Saldo
	m i l i n.			m i l i n.			s	
Bilans handlowy								
(wraz z węglem bunkrowym, srebrem oraz reparacjami i opłatami okrętowemi)	2.551	1.367	+ 1.184	2.502	1.440	+ 1.062		
Pozycje niewidoczne:								
frachty okrętowe	50	136	— 86	55	168	— 113		
przewozy pasażerskie	12	104	— 92	11	106	— 95		
wydatki turystów	42	284	— 242	45	284	— 239		
przesyłki emigrantów	20	192	— 172	19	192	— 173		
płatności rządowe	41	85	— 4	47	77	— 30		
licencje filmowe	50	5	+ 45	50	5	+ 45		
inne usługi	54	77	— 23	33	78	— 45		
Razem:	269	843	— 574	260	910	— 650		
Dochody z kapitałów:								
długoterminowych	243	190	+ 53	272	205	+ 67		
krótkoterminowych	57	71	— 14	75	95	— 20		
pożyczek wojennych	207	—	+ 207	207	—	+ 207		
Razem:	507	261	+ 246	554	300	+ 254		
Inwestycje kapitałowe	539	877	— 338	545	523	+ 22		
Ogółem:	3.866	3.348	+ 418	3.861	3.173	+ 688		
Saldo:								
ruch złota	407	105	+ 302	46	109	— 63		
ruch kapitałów krótkoterminowych oraz ew. omyłki	—	820	— 820	—	625	— 625		

Jak wynika z powyższego zestawienia, opracowanego przez „Department of Commerce”, w wymianie towarów saldo dodatnie wykazują Stany Zjednoczone, przyczem spadek wysokości tego salda z \$ 1.367 miljn. w 1928 r. do \$ 1.062 miljn. w 1929 r. jest wynikiem spadku przywozu Europy ze Stanów, a przede wszystkim zwiększonego przywozu towarów europejskich do Stanów. Saldo bilansu handlowego swoją wielkością dominuje nad innymi pozycjami bilansu płatniczego, które, przeważnie ujemne dla Stanów, łagodzą tylko ostateczny rezultat bilansu płatniczego. Drugą co do wagi grupą pozycji bilansu płatniczego (nie licząc ruchu kredytów krótkoterminowych, odgrywających rolę wtórną) są pozycje niewidoczne, jak: przewozy okrętowe, przesyłki emigrantów i t. p. Ta grupa, ujemna dla Stanów, uległa w r. ub. zwiększeniu w porównaniu ze stanem w 1928 r., przede wszystkim dzięki zwiększonym dochodom Europy z frachtów towarowych (w związku z silnym wzrostem handlu zagranicznego Stanów, któremu nie towarzyszył tak silny wzrost tonażu), a następnie zmniejszenie sum, jakie Europa płaci Stanom za reklamy, z tytułu ubezpieczeń i t. p. drobnych usług. Ten stan rzeczy

poprawił dodatnie saldo Europy z \$ 574 miljn. w 1928 r. do \$ 650 miljn. w 1929 r.

W zakresie zmian, jakie można zaobserwować we wzajemnych stosunkach obu kontynentów na polu ruchu kapitałów, odnotować należy zamianę ujemnego dla Ameryki salda w 1928 r., wynoszącego \$ 338 miljn., na dodatnie — w wys. \$ 22 miljn. w 1929 r. Ta niekorzystna z punktu widzenia potrzeb lokacyjnych Europy sytuacja została wywołana prawie wyłącznie spadkiem emisji europejskich na rynku amerykańskim (z \$ 566 miljn. w 1928 r. do \$ 139 miljn. w r. ub.), pozostając w ścisłym związku z sytuacją na giełdzie akcyjnej w New-York'u; tych tendencji nie mógł zmienić zwiększony o \$ 50 miljn. portfel papierów europejskich wobec równoległego wzrostu portfeli papierów amerykańskich, znajdujących się w rękach europejskich o \$ 25 milj. Mimo zmniejszonego dopływu kredytu długoterminowego do Europy nawet ujawniony wzrost wystarczył, aby podnieść dochód z lokat amerykańskich z \$ 243 miljn. z 1928 r. do \$ 272 miljn. w r. ub. przy równoczesnym silnym wzroście dochodu z pożyczek krótkoterminowych o \$ 38 miljn. Ta ostatnia zmiana pozostaje w związku z dalszym — może

PRODUKCJA I KONSUMCJA HERBATY. — Światowa konsumpcja herbaty od paru lat już jest wyższa niż przed wojną, wykazując przytem stałą tendencję wzrostową. Wedle obliczeń zarządu kanału Sueskiego, konsumpcja ta wynosiła w 1927 r. 833 miljn. funtów ang. (à 454 g.), w 1928 r. 898 miljn. f. ang. i w 1929 r. 902 miljn. f. ang. W odpowiednim tempie wzrasta również produkcja, pomimo że zamieszki w Chinach znacznie ograniczyły wytwórczość tamtejszych prowincji południowych, ocenianą uprzednio na średnio 100 miljn. f. ang. rocznie; udział poszczególnych krajów w produkcji ogólnej ilustrują następujące liczby (w miljn. f. ang.):

	1927	1928	1929
Indje	391	404	423
Cejlon	227	236	251
Jawa i Sumatra	145	153	159
Inne kraje	106	106	112
Razem:	869	899	945

Jak widać, Indje Bryt. i Cejlon stale utrzymują się na pierwszych miejscach; w Indjach pod uprawą herbaty znajduje się powyżej 300.000 ha, a kapitał większych przedsiębiorstw plantacyjnych oceniany jest na £ 36 miljn.; na Cejlonie herbata pokrywa powyżej 170.000 ha. O ile uwzględnić produkcję Nyassalandu, Kenya i Afryki Połudn., otrzymujemy, iż Imperjum Brytyjskie reprezentuje powyżej $\frac{2}{3}$ produkcji światowej, stanowiąc jednocześnie 60% konsumpcji. Najpoważniejszym importerem jest W. Brytania, która przywiozła na potrzeby wewnętrzne w 1927 r. 416 miljn. f. ang., w 1928 r. 510 miljn. f. ang.

i w 1929 r. 465 miljn. f. ang. przyczem jednak obserwuje się szybki wzrost zapasów tamtejszych, gdyż konsumpcja angielska — pomimo zniesienia w kwietniu r. ub. cła na herbatę — nie wykazuje specjalnie silnego wzrostu. Również reeksport herbaty, posiadający dla Anglii zawsze bardzo poważne znaczenie, nie rozwija się dostatecznie pomyślnie, m. in. wskutek zacieśnienia się rynku rosyjskiego.

FRANCJA

HANDLOWE KOMUNIKACJE LOTNICZE.

Niezmiernie wybitną cechą nowoczesnej ewolucji światowych stosunków gospodarczych jest olbrzymi rozwój komunikacji tak wewnętrzno-krajowych jak i międzynarodowych. Wiek XIX był świadkiem powstania i potężnego rozwoju i usprawnienia komunikacji olejowych i zamorskich. W I połowie stulecia bieżącego rozwinęła się na wielką skalę komunikacja samochodowa i coraz to większe święci triumfy żegluga powietrzna. Wszystkie kraje kulturalne usilnie pracują w tym kierunku, przyczyniając się w mniejszym lub większym stopniu do opanowania i podbicia atmosfery. Jedno z czołowych miejsc w tym szlachetnym wyścigu pracy należy do Francji. Młode Ministerstwo Lotnictwa ustala wytyczne polityki państwowej w tej dziedzinie, dążąc do koncentracji i wzmocnienia przedsiębiorstw żeglugi powietrznej oraz uregulowania z nimi stosunków; opracowuje projekty linii i portów lotniczych; stwarza wyższą uczelnię lotnictwa; organizuje badania naukowe; zabiega o koncentrację przemysłu lotniczego; bierze czynny udział w opracowaniu międzynarodowego kodeksu lotniczego i t. p. Dotyczące komunikacji lotniczych układy międzynarodowe zawarte zostały z szeregiem krajów (Szwajcaria, Holandia, Niemcy, Hiszpania, Włochy etc.), nie wyłączając i Polski; pertraktacje o zawarciu układów toczą się z Wielką Brytanią, Belgią, Sjamem i t. p. Stowem, ruch w dziedzinie lotnictwa panuje niezwykły i francuska awiacja, już docierająca do bardzo odległych zakątków globu, rokuje na przyszłość świetne nadzieje. Niżej podana garść wiadomości daje ogólne dane o obecnym stanie francuskiej powietrznej żeglugi handlowej.

Francja posiada 5 handlowych przedsiębiorstw lotniczych, a mianowicie: 1) „Compagnie Internationale de Navigation Aérienne” (C.I.D.N.A.), 2) „Société Générale de Transport Aérien” (S. G. T. A.), 3) „Compagnie de Navigation Aérienne, Air-Union”, 4) „Compagnie Générale Aéropostale” i 5) „Compagnie Transafricaine d'Aviation”. Przedsiębiorstwo pierwsze (C.I.D.N.A.), zorganizowane w 1920 r. pod nazwą „Towarzystwa Francusko-Rumuńskiego”, ma na celu połączenie Paryża

z ośrodkami Europy Wschodniej (Warszawa, Konstantynopol), a w przyszłości z Moskwą, Azją Mniejszą, Syrią, Mezopotamią i t. p. Jedną z bardzo wielu trudności, które hamowały rozwój przedsiębiorstwa, był wzbronienie przez Niemcy przelotu ponad terytorium niemieckiem. Zakaz stosowany był z całą bezwzględnością; w latach 1923 — 1924 władze niemieckie skonfiskowały 12 samolotów, zmuszonych wskutek awarii do lądowania na terytorium Rzeszy. Pertraktacje z Niemcami zakończyły się pomyślnie dopiero w 1926 r. i w chwili obecnej omawiane przedsiębiorstwo, popierane finansowo i moralnie przez Czechosłowację, Jugosławię, Rumunię i Polskę, uzyskało prawo przelotu ponad terytoriami Niemiec, Austrii, Węgier, Bułgarii i Turcji. Sieć lotnicza C. I. D. N. A. łączy Paryż przez Strasburg i Pragę z Warszawą, jako też Pragę z Wiedniem, Belgradem (przez Budapeszt lub Gratz i Zagrzeb) i Stambułem (przez Bukareszt lub Sofię). Toczą się pertraktacje co do przedłużenia linii stambulskiej przez Azję Mniejszą, (Arkara, Aleppo, Bejrut) do Bagdadu. Zgoda W. Brytanii na przelot nad Irakiem do Bagdadu już została pozyskana. Rezultaty eksploatacji sieci C. I. D. N. A. przedstawiają się, jak następuje:

	Pasażero-km	Tonno-km	Poczta-kg
1920	8.630	1.249	65
1924	759.698	212.587	2.346
1927	1.399.789	232.676	3.343
1928	1.480.836	364.063	11.158

„Société Générale de Transport Aérien” (S.G.T.A., inaczej linie lotnicze Farman) zorganizowane zostało też w 1920 r. przez znanych pionierów lotnictwa braci Farmanów. Początkowym etapem w tym kierunku była budowa pierwszego samolotu handlowego o zakrytej kabine (Goliat — sławny z lotu Paryż-Dakar, dokonanego 11 sierpnia 1919 r.), który przez szereg lat był podstawowym typem francuskiego samolotu handlowego. Zasługuje na uwagę, że pierwsi na świecie płatni pasażerowie przewiezieni byli z Paryża do Londynu też samolotem Farmana dn. 8 lutego 1919 r. Sieć S.G.T.A. łączy Paryż z Bruksellą, Amsterdamem, Hamburgiem, Kopenhagą, Malmö (Szwecja), Kolonią, Frankfurtem i Berlinem. W przyszłości projektuje się przedłużyć linię Paryż-Berlin do Warszawy i krajów nadbałtyckich, a linię Paryż-Hamburg Kopenhaga-Malmö do Oslo i Sztokholmu. Towarzystwo pozostaje w stałym kontakcie z przedsiębiorstwami lotniczymi Szwecji (Aertransport), Rosji (Derluft), Danii (Det Danske Luftfarskab), Niemiec (Deutsche Luft-Hansa) Holandji (Koninklijke Luchtrvaart Maatschappij Voor Nederland en Kolonien) i Belgii (Société Anonyme Belge d'Exploitation de la Navigation Aérienne). Wyniki eksploatacji przedstawiają się, jak następuje:

	1925	1927	1929
Ruch pasażerski — osób	2.307	6.300	8.860
Ładunki — kg	69.442	133.525	422.183
Poczta — kg	667	2.738	13.404
Przelot — km	307.000	542.000	1.132.000
1 lądowanie przymusowe na km	6.000	65.000	161.000
1 przerwa w drodze wskutek nie-pogody na km	4.000	48.000	80.400
Sprawność ogólna — %	68	83	94,8

Dążąc do koncentracji przedsiębiorstw lotniczych, Ministerstwo Lotnictwa projektuje połączenie obu wymienionych towarzystw w jedno, którego zadaniem by-

Aleksandretty, oraz do Bagdadu i Teheranu. Według umowy przedwstępnej, zawartej w dniu 30 marca r. b. na lat 30, kapitał zjednoczonego przedsiębiorstwa ma wynosić 60 miljn. franków, wpłaconych w równych częściach przez C. I. D. N. A. i S. G. T. A.; aport Rządu wynosi 20 miljn. Nowe towarzystwo, powstające pod nazwą C. I. D. N. A., jest uprawnione do emisji gwarantowanych przez Rząd obligacji na sumę do 300 miljn. fr. Subwencja rządowa, mogąca wynosić w 1930 r. i w latach następnych do 48.550 tys. fr., wypłacona jest w formie premii kilometrowej.

Przedsiębiorstwo „Air-Union”, powstałe w kwietniu 1919 r. w postaci „Compagnie des Messageries Aériennes”, obchodziło dziesięciolecie swego istnienia dn. 6/IV 1930 r. W chwili bieżącej sieć lotnicza Towarzystwa łączy Paryż z Londynem, Cherbourgiem, Genewą, Marsylią, Ajaccio, Tuniszem i Boną; przeprowadzana obecnie fuzja omawianego przedsiębiorstwa z Towarzystwem „Air-Union-Lignes d'Orient” powiększy sieć jego o magistralę Marsylja-Neapol - Korfu - Ateny - Bejrut. Wyniki eksploatacji w latach 1919 i 1929 przedstawiają się, jak następuje:

	1919	1929 (do 15/XI)
Liczba pasażerów	374	15.016
Ładunki — kg	10.095	887.032 ¹⁾
Przelot — km	150.400	1.144.745 ²⁾

Umowa prowizoryczna z Rządem francuskim przewiduje dalsze rozszerzenie sieci na Wschodzie aż do kolonii francuskich w Azji Południowo-Wschodniej (Indochiny, Tonkin) i Chin Południowych; poza tem projektuje się połączenie powietrzne Algieru z Tuniszem, a z czasem i z Egiptem.

Zadaniem zorganizowanej również w 1919 r. „Compagnie Générale Aeropostale” jest ustalenie komunikacji pomiędzy Francją a Afryką Południowo-Zachodnią oraz Ameryką Południową. Eksploatowane obecnie przez przedsiębiorstwo linie lotnicze wynoszą 17.420 km, a mianowicie: Paryż-Bordeaux-Biarritz-Madryt — 1200 km, Marsylja-Alger — 800 km, Bordeaux-Tuluza — 220 km, Marsylja-Barcelona — 500 km, Tuluza (Dakar Natal na północ od Pernambuco) — Buenos Aires — 12.400 km, Buenos Aires-Santiago (Chile) — 1.200 km, Buenos Aires-Asuncion (Paragwaj) — 1.100 km. Ilość kilometrów, pokrytych przez samoloty (110 aero- i hydroplanów) przedsiębiorstwa wynosiła w 1919 r. 179.300, w 1923 r. 1.689.000, w 1927 r. 2.482.000 i w 1929 r. 3.442.600, dochody zaś (we fr.) osiągnęły w 1922 r. 816.472, w 1926 r. 5.430.667, a w 1929 r. około 18 miljn. fr. W przyszłości przedsiębiorstwo C. G. A. zamierza rozwinąć sieć lotniczą nie tylko w Afryce Zachodniej (Dakar-Konakry-Bamako etc.), lecz przede wszystkim w Ameryce Południowej, gdzie projektuje się szereg linii tak na wybrzeżu Pacyfiku (Santiago Lima-La Paz) jak i na Atlantyku (Natal Wenezuela-Kolumbia-Antyle etc.).

Siecią pomocniczą C. G. A. jest dopiero zorganizowane przedsiębiorstwo „Compagnie Transafricaine d'Aviation”, którego zadaniem będzie ustalenie komunikacji pomiędzy Francją a Afryką Południowo-Wschodnią i Madagaskarem. Budżet roku bieżącego przewiduje otwarcie pierwszej sekcji wymienionej magistrali afrykańskiej; otwarcie odcinka po-

¹⁾ Za cały okres 1919—1929 4.665.081 kg

²⁾ Za cały okres 1919—1929 8.362.886 km

wietrznego do Konga już nastąpiło. C.T.A. została zorganizowana przez „Compagnie Générale Aéropostale” i „Société Air-Afrique”, przyczem udział w kapitale nowego przedsiębiorstwa biorą w równych częściach oba wymienione przedsiębiorstwa oraz Rząd francuski. Kierunek transafrykańskiej magistrali powietrznej ma być następujący: Algier-El Golea (szlak samochodowy) - Gao na Nigrze - jezio o Czad (fort Lamy) - Bangui-Brazzaville-Katanga, skąd w 1931 r. magistrala będzie przedłużona przez Mozambik portugalski do Madagaskaru (Tananariwa); długość magistrali wynosi około 13.000 km. ●

W ten sposób 5 wymienionych przedsiębiorstw ma obsługiwać i częściowo już obsługuje całą Europę, Afrykę, Amerykę Południową i Środkową oraz Azję do równoleżnika Aleksandretty.

Poza wyżej nakreślonym planem konsolidacji i ożwoju przedsiębiorstw i międzynarodowych linii lotniczych stosownie do obsługiwanych przez nie obszarów, istnieją daleko idące zamierzenia w dziedzinie należytego zmontowania szlaków powietrznych i stworzenia linii i instalacji pomocniczych. Planowane inwestycje mają na celu: 1) przygotowanie w pobliżu poważniejszych ośrodków przemysłowych i handlowych terenów, nadających się do lądowania, 2) budowę na stałych liniach lotniczych szeregu terenów, nadających się do lądowania w razie konieczności lub wypadku, 3) zaopatrzenie wymienionych terenów w hangary, warsztaty, biura etc., 4) usprawnienie meteorologicznej służby lotniczej, 5) organizację dziennej i nocnej (światłowej) sygnalizacji tak na wszystkich lotniskach i terenach pomocniczych, jak i pomiędzy nimi na stałych lub uczęszczanych szlakach lotniczych i 6) organizację wszelkiego rodzaju komunikacji telegraficznej tak pomiędzy lotniskami, jak i pomiędzy statkami powietrznymi i lotniskami. Suma ogólnych kosztów, które pociągną za sobą ostatnio wymienione inwestycje, obliczona jest na 480 milin. fr., z których do końca 1929 r. około 120 milin. już zostało przeważnie przez Rząd wydatkowane. Pozostałe 360 milin., obejmujące wydatki na międzynarodowe linie lotnicze (180 milin.), linie pomocnicze w obrębie Państwa (100 milin.) oraz linie turystyczne i inne (80 milin.) — mają być w ciągu lat 12 dostarczone przez Rząd, departamenty, miasta i izby handlowe.

M.

NIEMCY

FUZJE W BANKACH HIPOTECZNYCH.

— Niepewność sytuacji politycznej w Niemczech ciąży w dalszym ciągu na rozwoju życia gospodarczego tego kraju. W niepewności tej umarła ostatnie sprawozdanie Drezdeńskiego Banku przyczynę przedłużającej się depresji ekonomicznej. Brak stabilizacji w stosunkach politycznych przyczynia się do osłabienia tężnia przemysłu, handlu i finansów w Niemczech, co z kolei powoduje dalszy wzrost bezrobocia, spadek wóltwów z odatków i wreszcie, jako skutek pośredni, zachwianie równowagi budżetowej. Wobec niemożności poczynienia niezbędnych oszczędności w tegorocznym budżecie Rząd Rzeszy zmuszony jest do ciągłego podnoszenia istniejących podatków, hamując w ten sposób rozwój życia gospodarczego. Jest to więc jakby zaczarowane koło, z którego jedynym wyjściem mogłaby być stabilizacja stosunków politycznych

łącznie z zasadniczą reformą finansową, co przyczyniłoby się bezwątpienia do złagodzenia przeżywanego przez Niemcy kryzysu ekonomicznego przez ożywienie życia gospodarczego.

Wynik ostatnich wyborów odbija się niekorzystnie również i w dziedzinie niemieckich finansów, co przejawia się m. in. w stopniowej koncentracji banków kredytu hipotecznego. Rezultatem prowadzonych w tej sprawie pertraktacji jest wspólność interesów pomiędzy Preussischen Central-Bodenkredit & Pfandbriefbank A. G. oraz Gemeinschaftsgruppe Deutscher Hypotekenbanken. W związku z powyższym zamiast istniejących dotychczas 10 banków (w tem: 8 — z Gemeinschaftsgruppe, 1 — z C. B. - Kredit i 1 — z Frankfurter Hyp. Bank) pozostanie tylko 6. Mimo sfuzjonowania nowa instytucja zachowa dostateczną elastyczność, aby nie krępować zbyt różnic regionalnych i nie ulegnie szkodliwej centralizacji w swych operacjach. Według umowy, w Niemczech Zachodnich pracować będzie Schlesische B. Kr. Bank wspólnie z C. B. - Kredit Bank. Środkowe Niemcy będą terenem operacji grupy banków turyngińskich, Niemcy Wschodnie przypadną w udziale grupie frankfurckiej i, wreszcie, w Centralnych Niemczech operować będą banki berlińskie. O potęgę nowo utworzonej grupy banków świadczyć może m. in. fakt, że skupia ona 45% akcji tego rodzaju instytucji w Niemczech, rozporządzając kapitałem około RM 25 miljard.

Ruch centralizacyjny w dziedzinie kredytu hipotecznego w Niemczech nie jest jeszcze ukończony: prowadzone są pertraktacje w kierunku sfuzjonowania Saskiego Banku Kredytowego oraz Banku Hipotecznego w Lipsku ze wspomnianą Gemeinschaftsgruppe.

Tęgo rodzaju przesunięcia w bankowości niewątpliwie wpłyną poważnie na dotychczasowe ukształtowanie się sytuacji finansowej w Niemczech.

P. S.

PROJEKTY REDUKCJI UPRAWY ŻYTA I OWSA.

— Opublikowany przez „Berichte über Landwirtschaft” memoriał Prof. Roemera na temat przebudowy w dziedzinie produkcji zbóż chlebowych jest najważniejszym może dokumentem niemieckiej polityki rolniczej w chwili obecnej. Memoriał poprzedzają wstępy: pismo Ministra Schielego, wezwanie Ministerstwa Rolnictwa do izb rolniczych, pismo Ministra Hermesa oraz uwaga Autora, iż opracował go na żądanie związków chłopskich; należy zatem memoriał uważać, jako wstęp do planowej akcji, zmierzającej do ograniczenia uprawy żyta i owsa na korzyść pszenicy i jęczmienia.

W chwili obecnej, powiada Roemer, najlepiej zorganizowane warsztaty uzyskują 32-39 q pszenicy, a 31-8 q jęczmienia z 1 ha. Gdyby udało się doprowadzić do tego poziomu wydajność wszystkich gospodarstw rolnych, odpadłaby konieczność importowania tych 2 rodzajów zbóż. Jest to jednak sprawa obliczona na lata całe; mimo więc posiadania przez kraj potrzebnych do tego pomocy technicznych, należy liczyć się w naj bliższym czasie z obecnym przeciętnym poziomem wydajności 22-3 q pszenicy i 22 q jęczmienia z 1 hektara, co da w rezultacie niedobór pszenicy w wysokość 40%. Ten niedobór należy zredukować do 20%, co wymaga zwiększenia produkcji pszenicy o 1 milion t, a zatem zwiększenia powierzchni uprawy o 650.000 ha niż to ma miejsce obecnie. Oczywiście, na nie-

korzyść żyta, którego obecną powierzchnię uprawy należy ograniczyć o 14%. Zdaniem Prof. Roemera jest sytuacja dla żyta zgoła beznadziejna, albowiem rasa biała zmierza wyraźnie do zastąpienia pieczywa żytniego pieczywem pszennym, i na to żadna propaganda i żadne zakazy nie pomogą. Należy zatem ograniczyć jego podaż przez wyznaczenie pewnych norm gatunkowych z tem, iż niższe gatunki nie mogłyby wogóle ukazywać się na rynku, a byłyby przeznaczone dla celów hodowlanych.

Odnosnie do owsa domaga się Roemer zmniejszenia jego racji dziennej dla koni do 3 kg i zastąpienia go innym pokarmem, jak to robiono z zupełnie zadowalającymi rezultatami w czasie wojny. W ten sposób można będzie wykorzystywać inne, rynkowo bezwartościowe produkty rolne, a równocześnie zmniejszyć produkcję owsa o 2-6 milin. t, tym razem na korzyść jęczmienia.

Roemer analizuje to zagadnienie również z punktu widzenia interesów prywatnego producenta. Oczywiście, iż w tej chwili istnieje taka dysproporcja cen, iż opłacalność jest widoczna. Stan ten nie ma cech trwałości, jednak nawet po podwyższeniu cen żyta i obniżeniu cen pszenicy różnica wynosić będzie 20 do 30%, a więc mimo zwiększonych wydatków przejście z żyta do pszenicy dałoby się bezdziejnie z większonym wpływem pieniężnym. Inaczej jednak przy przejściu z owsa do jęczmienia; i tu należy dokonać rzecz w każdym wypadku rozważyć. Autor uważa, że należy liczyć się z dalszym i stałym potaniem kosztów produkcji pszenicy nie tylko z oceanem, ale i w wschodniej Europie; albowiem za Z. S. R. R., który buduje „fabryki zboża”, pójdą zapewne wkrótce i inne kraje (Rumunia, zwłaszcza w Bessarabji, Polska, Węgry), i dlatego również w Niemczech należy nie tylko propagować przejście z jednego gatunku do drugiego, ale i sstatystyczne obniżenie kosztów. W tej dziedzinie jednak istnieją dla Niemiec ograniczone możliwości; właściwie tylko w kosztach samych żniw dałoby się spowodować pewne obniżki: przez stosowanie maszyn oraz uprawę uboższych w słomę gatunków zbóż. Słoma bowiem, to zdaniem Autora, największe źródło strat, kosztła robocizny są tu stale wyższe od wartości całego produktu.

Roemer uważa, iż naszkicowany przez niego plan (tekst niemiecki zawiera szczegółowe wskazówki odnośnie do warunków klimatycznych, gleby, organizacji przedsiębiorstw i t. d.) da się bez wielkiego wysiłku w krótkim stosunkowo czasie przeprowadzić. Nie należy wcale czekać, aż wyhoduje się w Niemczech nowy gatunek pszenicy, nadający się do lekkich, piaszczystych gruntów, branych dotąd pod uprawę żyta. Wszystkie gospodarstwa na zachód od Elby winny zaprzestać uprawy żyta u siebie, a potrzebne im ilości kupować na rynku. Deputaty robotnicze powinny w tych gospodarstwach zawierać w dalszym ciągu żyto, ale nie należy na jego uprawę poświęcać z tego powodu dobrych (pod uprawę pszenicy) gruntów. Taka samostarczalna gospodarka jest dzisiaj nie na miejscu; również i w tej dziedzinie należy od gospodarki naturalnej przejść do towarowej: sprzedawać pszenicę a kupować żyto. Natomiast nie powinno się propagować zmian zbóż u tych rolników, którzy produkują na własne potrzeby, nie da to bowiem żadnego odciążenia na rynku, a w przyszłości zwiększy

nie-otrzednie kadry konsumentów pszenicy, gdyż chłop przyzwyczajony już za młodu do pszenicy, będzie potem jako robotnik miejski oczywiście odrazu unikał żywności chleba.

J. B.

WŁOCHY

REDUKCJA PŁAC I CEN. — Tendencje do obniżenia kosztów produkcji drogą redukcji płac obserwujemy w szeregu państw europejskich z Niemcami na czele, przy czym jednak są to poczynania, przedsięwzięte przez poszczególne grupy przemysłowe, popierane przez Rząd, i organizacje społeczne, ale nie oparte na żadnych zarządzeniach imperatywnych, zresztą niezmiernie trudnych do przeprowadzenia w normalnym ustroju społecznym. W konsekwencji obniżenie płac tylko w słabym stopniu jest równoważone przez jednoczesną niższą kosztów utrzymania, względnie cen detalicznych. Pod tym względem względem niezmiernie energiczna akcja, przeprowadzana obecnie we Włoszech, posiada charakter zupełnie specyficzny, Rząd bowiem, rozporządzający systemem syndykalistycznym, wykorzystuje posiadane w związku z tem możliwości w najszerszej skali, dążąc do obniżenia wszelkich dochodów z pracy i jednoczesne skompensowanie tego przez redukcję cen wszelkich dóbr konsumpcyjnych, zarówno więc detalicznych cen towarów, jak cen elektryczności, gazu, kosztów transportów, czynszów mieszkaniowych i t. p.

Akcja odnośna jest w toku, i nie można sobie jeszcze należycie dokładnie zdać sprawy z jej całokształtu. Jako posunięcie genetyczne pierwsze znać należy wprowadzone dn. 1 b. m. obniżenie o 12% (z pewnymi odchyleniami) płac urzędników państwowych i pracowników wszelkich instytucji i przedsiębiorstw od państwa zależnych, czego bezpośrednią przyczyną była troska o równowagę budżetu państwa, grożącego w bieżącym roku fiskalnym bardzo poważnym deficytem. Nawiasowo jednak zaznaczyć należy, że deficyt za pierwsze 4 miesiące tego roku wyniósł około 729 milj. lir., podczas gdy oszczędność, wynikająca z obniżki płac urzędniczych, nie przekroczy 750 milj. lir. za cały rok, zagadnienie budżetowe więc nie zostanie w tej drodze rozwiązane bez reszty; koniecznym się okaże szukanie innych jeszcze dróg, a co najważniejsze — trudno przypuszczać, aby w związku z redukcją płac pracowników państwowych udało się przeprowadzić obniżenie podatków i innych dochodów skarbowych, jak np. frachtów kolejowych, cen artykułów monopolowych i t. p. W ślad za redukcją zarobków, wypracowanych z kas państwowych, poszła redukcja płac pracowników prywatnych, która to akcja jest w tej chwili z całą energią kontynuowana, pomimo, że już obecnie uzyskała bardzo szerokie rozmiary. Konfederacja pracodawców i pracowników przemysłowych postanowiła od 1 b. m. obniżyć płace robotników o 8% i pensje urzędników o 10%, z wyjątkiem zarobku minimalnego 300 lir. mies.; syndykaty zawodów wolnych uchwałyły obniżenie honorarjów o 10%; pomiędzy bankami zawarto porozumienie, w myśl którego płace urzędników obniżone będą od 1 stycznia 1931 r. o 12%; faszystowskie departamentalne federacje rolnicze pracują nad analogicznym obniżeniem płac robotników rolnych;

pisma włoski codziennie niemal donoszą o realizowaniu redukcji płac w nierzównomierniejszych dalszych grupach zarobkowych, o rozmiarach zaś uzyskanych dotąd rezultatów mówi obliczenie, dokonane przez „*Giornale d'Italia*”, według którego już przeprowadzona redukcja stanowi w globalnej sumie rocznej 1 milj. lir. Energia, z jaką akcja omawiana jest prowadzona, a zwłaszcza zaangażowanie w tym kierunku potężnego aparatu syndykalistycznego pozwalają przypuszczać, że zamierzenia Rządu zostaną zrealizowane, i istotnie decydująca większość zarobków zostanie we Włoszech w najbliższym czasie wydatnie obniżona.

Znacznie więcej skomplikowaną i trudną okaże się niewątpliwie druga strona zagadnienia, t. j. redukcja cen, aczkolwiek i tutaj organizacja syndykalistyczna i aparat kontrolny, jakim są organizacje faszystowskie, stwarzają warunki szczególnie dogodne. Rezultaty osiągnięte w tym względzie, są, oczywiście, więcej rozproszone; znana jest decyzja Narodowego Związku Kooperatyw obniżenia cen artykułów pierwszej potrzeby o 10% do 20%; specjalna komisja ustaliła zredukowanie o 10% cen chleba, mąki i wyrobów z ciasta (makarony i t. p.); Związek Właścicieli Czasopism obniżył z dniem 1 b. m. cenę dzienników z 25 cent. do 20 cent.; korporacje restauratorów, hotelarzy, aptekarzy i in. zapowiedziały ustanowienie rabatów; w niektórych miastach obniżono ceny elektryczności, gazu i biletów tramwajowych; Narodowa Federacja Właścicieli Nieruchomości poleciła swym organizacjom prowincjonalnym obniżenie czynszów o 10%; pod wpływem nacisku opinii publicznej, a zwłaszcza bardzo energicznie występujących organizacji faszystowskich redukują swe ceny również indywidualne sklepy detaliczne, choć w licznych wypadkach towarzyszy temu pogorszenie jakości towaru (np. chleb), oraz różne wybiegi kupieckie, powodujące, że redukcja cen jest tylko pozorną. O trudnościach, napotykanym przy obniżaniu cen detalicznych mówi okoliczność, że pisma faszystowskie zgóry już zapowiadają ostrą walkę z przedsiębiorstwami opornymi, a inspektorowie fiskalni, policja i organizacje faszystowskie w najrozmaitszych godzinach dnia sprawdzają ceny, żądane w sklepach, i w razie spostrzeżenia uchybień stosują natychmiastowe kary, polegające przedewszystkiem na zamykaniu przedsiębiorstw na określony przeciąg czasu; w Rzymie w przeciągu 5 dni grudnia zamknięto w ten sposób 12 magazynów, przyczem wywieziano na nich szлды, piętnujące postępowanie właścicieli. Energia ta niewątpliwie działa w kierunku osiągnięcia zamierzonych celów, z drugiej strony jednak dowodzi ona, iż naturalny bieg wypadków z wysiłkiem jedynie podszeregowuje się hasłu dnia, a tem samem grozi, że zdobycze okażą się czasowymi. W związku z tem spotykamy się z groźbą, iż faszyzm, nie napotkawszy na „dobrą wolę” handlu detalicznego, zdoła go ominąć i uczynić zbędnym. „*Giornale d'Italia*”, konstatując, że fakty tendencji spekulacyjnych i chęci omijania zarządzeń są stanowczo zbyt liczne, pisze: „trzeba, aby kupcy wiedzieli, że Rząd i naród postanowiły iść aż do końca. Jeżeli opór handlu detalicznego okaże się nieprzezwyciężalnym, zostaną zastosowane nowe metody handlowe, zapewniające więcej bezpośredni kontakt między producentem i konsumentem. W tym wypadku

producenci rolni i przemysłowi będą mogli myśleć o tworzeniu i rozwijaniu wielkich konsejów dla sprzedaży głównych artykułów konsumpcji bieżącej”. Zapowiedź ta jest szczególnie znamienita, stwarza ona bowiem perspektywę zmiany obecnego systemu wymiany w handlu, zresztą, zgodnym z zasadniczą ideologią faszyzmu. Na tem też tle nabierają specyficznego wyrazu szumne zapowiedzi, że akcja za obniżeniem cen i płac jest raczej problemem moralnym i politycznym, aniżeli ekonomicznym i socjalnym. Jeden z dzienników tak określa jej cele: „chodzi nam o zmianę przyzwyczajeń, nawet sposobu życia, o redukcję dochodu pośredników i uzyskanie ograniczenia wszelkich potrzeb, celem wzmocnienia w ten sposób eksportu i dzięki temu wzbogacenia społeczeństwa”. Określenie to nasuwać musi ekonomicznie poważne zastrzeżenia, mówi ono jednak o traktowaniu zagadnienia w sposób bardzo szeroki, uniezależniający je od aktualnej sytuacji koniunkturalnej.

Akcja omawiana loczy się pod hasłem „poziom 4”; oznacza to, iż zarobki i ceny mają osiągnąć poziom czterokrotnie wyższy od stanu rzeczy z 1914 r., t. j. ulec pewnemu podwyższeniu w porównaniu z okresem przedwojennym, gdyż ówczesny lir równy frankowi złotemu pozostaje do obecnego w stosunku 1:366. Chodzi tu więc może o powetowanie błędu, jakim — zdaniem niektórych ekonomistów — było stabilizowanie liru na poziomie zbyt wysokim, nota bene przy użyciu metod, dosyć podobnych do stosowanych obecnie; przedewszystkiem jednak chodzi o wyrównanie nierównomiernego rozwoju cen hurtowych i detalicznych, powszechnie objawiającego się w fazie depresji koniunkturalnej. Indeks cen kształtował się mianowicie we Włoszech następująco:

	Ceny hurtowe	Środki utrzymania	Ceny detaliczne
Czerwiec 1927 . . .	100 00	100 00	100 00
Czerwiec 1928 . . .	96 78	92 81	95 03
Grudzień 1928 . . .	97 48	93 56	95 97
Czerwiec 1929 . . .	94 29	94 12	96 84
Grudzień 1929 . . .	90 14	93 44	64 99
Czerwiec 1930 . . .	80 97	90 49	90 71
Listopad 1930 . . .	72 68	90 33	90 23

Jeżeli chodzi o szczegóły, to np. roślinne środki spożywcze (chleb i makarony) podrożały w porównaniu z okresem przedwojennym w hurcie o 280—380%, a w detalu o 470—500%; ryż w hurcie o 300%, w detalu o 400%; kartofle w hurcie o 420%, w detalu o 500—600% i t. d. Istotnie więc marża zysku detalisty wzrosła bardzo silnie, stwarzając teren dla obecnej redukcji cen, która może w ten sposób ograniczyć się do handlu detalicznego, pośrednio tylko dotycząc poprzednich ogniw wymiany i produkcji, a więc stwarzając dla nich narazie przywilej, płynący ze zniżki płac. Uwzględnić jednak wypada, że na obecny poziom cen, które w detalu są 4—6-krotnie wyższe od przedwojennych, wpływał również rozwój budżetu publicznego, który wzrósł z 2.500 milj. lir. na 20.000 milj. lir., a więc ośmiokrotnie, czyli w stopniu bardzo znacznie silniejszym, niż ceny. Wzrost ten wywołany był zarówno przez politykę podatkową, jak celną i t. p. i oczywiście, nie mógł pozostać bez wpływu na kształtowanie się cen. Logiczne byłoby więc, aby w akcji redukcji płac i cen państwo uczestniczyło nie tylko jako pracodawca, korzystający z obniżenia zarobków urzędniczych, lecz

ównież jako czynnik, mający swój udział w cenach i mogący wpłynąć na ich niższość przez obniżenie swych dochodów. W szeregu wypadków wydaje się to być wprost koniecznością; tak np. rentowność elektrowni, reprezentujących kapitał 9 milj. lir., wynosi przeciętnie 65 — 7%, a więc nie pozwala na redukcję ceny prądu, albowiem kosztu robocizny są w tym przemyśle nikle — redukcja ta więc winna być osiągnięta przez obniżenie podatków, powiększonych, jak zazaczyliśmy, ośmiokrotnie, podczas gdy cena prądu wzrosła pięciokrotnie. Podobnie rzecz się ma z cłami, których poziom winien być dostosowany do zmienionych cen wewnętrznych. Jednakowoż sytuacja budżetowa państwa nie pozwala na obniżenie podatków i innych dochodów, nawet po redukcji pensyj urzędniczych.

ROZWÓJ FLOTY HANDLOWEJ. — Włoska flota handlowa liczyła w 1913 r. 931 parowców i 4.696 żaglowców o łącznym tonnażu 995.000 t. W dn. zaś 30 czerwca r. b. flota handlowa Włoch według danych, opublikowanych przez Generalną Dyrekcję Marynarki Handlowej, składała się z następujących jednostek:

	Ilość	Tonn
Żaglowce	2.175	109.181
„ z motorami pomocniczymi	450	20.743
Parowce	1.252	1.685.622
Motorowce	173	277.860
Razem:	4.050	2.093.460

Podobnie, jak na całym świecie, zmalała od 1913 r. liczba żaglowców, pływających pod banderą włoską, natomiast wzrosła liczba parowców. Dość poważnie także przedstawia się stan floty motorowej. Rząd faszystowski wszelkimi środkami stara się przytem „odmłodzić” włoską flotę handlową przez wycofywanie systematyczne starszych jednostek i zastępowanie ich przez zupełnie nowoczesne statki handlowe. Wskutek tego daje się zauważyć w ostatnich latach nawet zmniejszenie się ogólnej liczby tonnażu, ale zato włoska flota handlowa jest coraz bardziej nowoczesna, gdyż pozbywa się szeregu starych, mało ekonomicznych jednostek.

Według portów macierzystych, włoska flota handlowa da się podzielić na 4 główne grupy:

	Genua		Triest		Wenecja		Fiume	
	Ilość	Tonn	Ilość	Tonn	Ilość	Tonn	Ilość	Tonn
Żaglowce	67	16.658	20	678	24	696	35	1.541
Żaglowce z motorami pomocn.	21	2.534	26	981	9	305	15	821
Parowce	512	992.437	143	285.886	54	90.234	43	65.007
Motorowce	45	99.237	21	84.333	16	43.260	9	9.449
Razem:	645	1.110.866	210	371.872	103	154.495	102	76.818

CZECHOSŁOWACJA

PRODUKCJA NAWOZÓW AZOTOWYCH. — Czechosłowacja produkuje oprócz azotniaków wapiennych także siarczan amonu oraz importuje w ostatnich latach azotowe nawozy sztuczne w coraz znaczniejszej ilości. Z tych więc względów zawarte niedawno międzynarodowe porozumienie azotniakowe posiada dla Czechosłowacji poważne znaczenie, mimo iż kraj absolutnie nie jest w stanie pokryć samodzielnie swego zapotrzebowania na azotniaki. Co się tyczy importu, to jednak stosunki znacznie się polepszyły.

Jeszcze w 1924 r. czeskosłowackie zużycie nawozów sztucznych azotowych zawierało okragło 75% zagranicznych związków azotowych. W ostatnich latach poprawiły się stosunki w produkcji, import stał się względnie mniejszy, mimo iż zużycie wzrosło. W 1929 r. wynosiło czeskosłowackie zużycie azotniaków 198.000 t; z tej ilości przypada 95.000 t na saletrę chilijską, 52.000 t na siarczan amonu, 38.752 t na azotan wapnia oraz 11.389 t na saletrę wapniową. O ile chodzi o wyrażenie w jednostkach czystego azotu (N), to można obliczać zużycie azotu w Czechosłowacji na 35.000 t. Jak rozwijało się czeskosłowackie zużycie związków azotowych w ostatnich latach, przedstawia poniższe zestawienie (w tonach czystego azotu):

Rok naważenia	Zużycie	Produkcja	Import
1923/24	15.221	5.589	9.746
1924/25	21.379	5.236	16.500
1925/26	17.131	6.149	12.260
1926/27	20.466	11.386	9.732
1927/28	27.323	13.592	14.708

Już w 1927/28 r. kryła Czechosłowacja w 50% swoje własne zapotrzebowanie na azotniaki, mimo iż zużycie znacznie wzrosło. Obliczone według powierzchni uprawnych (w ha — bez łąk) wykazywało zużycie czystego azotu w ostatnich latach następujący wzrost (w kg na 1 ha powierzchni uprawnej):

1923/24	2'68
1924/25	3'61
1925/26	3'00
1926/27	3'50
1927/28	4'60

Wobec wysoko rozwiniętej uprawy buraków cukrowych możnaby podnieść czeskosłowackie zużycie związków azotowych dwu- lub trzykrotnie. Ta okoliczność, jako też znaczny import azotniaków z zagranicy, spowodowały założenie fabryki azotniaków w Marj. Górach koło Mor. Ostrawy, pracującej od 1918 r. według systemu Claude'a przy współdziałaniu spółki „L'air Liquide” (właścicielki patentów Clau le'a). Marjańskogórska fabryka jest w stanie wyprodukować rocznie 10.000 t azotu, wydajność jej możnaby jednak podnieść do 30.000 t rocznie. Znaczną część produkcji siarczanu amonu wykonują także koksownie i gazownie.

Czeskosłowacki przemysł, wytwarzający azotan wapnia, powstał w 1918 r. Założona wówczas przez Związek Chemiczny w Ujściu n/Łabą oraz Bustehradzką kolej żelazną w Falknowie koło Karlsbadu fabryka azotanu i wapniowego pracowała z początku nieregularnie. Dopiero w ostatnich latach zdołano zintensyfikować produkcję. Wydajność zakładów oblicza się obecnie na 30.000 t rocznie. Według obliczeń z 1928 r. wynosiła czeskosłowacka produkcja azotanu wapniowego 22.300 t, co odpowiada 4.500 t czystego azotu.

Ze statystyki czeskosłowackiego zużycia azotu w 1929 r. wynika, że rolnictwo czeskosłowackie, a zwłaszcza uprawa buraków cukrowych używa jako nawozu sztucznego w pierwszym rzędzie saletry chilijskiej. Siarczan amonu i saletra wapniowa są mniej pożądane.

SZWAJCARJA

IMPORT ZŁOTA. — Od szeregu miesięcy trwa silny napływ do Szwajcarii kapitałów zagranicznych, głównie niemieckich, szukających tam nie rentowności lokaty, lecz bezpieczeństwa. W wyniku tego zjawiska szereg walorów wykazywał na giełdach szwajcarskich, stopa procentowa została obniżona, a jednocześnie obserwowano zabiegi o lokowanie tych kapitałów przez banki szwajcarskie w krajach innych, m. in. we Francji, co jednak napotykało na dosyć duże trudności. W konsekwencji stopa procentowa, ofiarowana kapitałom zagranicznym przez banki, obniżyła się nadal, z drugiej strony nastąpił bardzo silny import złota. W przeciągu 9 mies. r. b. Szwajcaria importowała kruszcu złotego za \$ 21 milin., t. j. na sumę, znacznie przewyższającą analogiczny import w całym 1929 r. Szczególnie jednak charakterystyczne jest, że w omawianym przeciągu czasu zapasy złota, posiadane przez Banque Nationale Suisse, wzrosły zaledwie o \$ 9 milin., co znaczy, że \$ 12 milin. złota zostało zeskarbione przez banki prywatne. Fakt tego rodzaju obserwowano dotąd w bardzo nielicznych jedynie wypadkach, do których zaś one z wielką jaskrawością nadmiaru kapitałów na rynku szwajcarskim.

ESTONJA

LINJA OKRĘTOWA DO BELGJI. — Generalny Konsul Estonji w Belgji, P. L. Moreau, wystąpił z projektem utworzenia nowej linii okrętowej między Tallinnem i Antwerpią. Na linii tej pływałyby 2 statki pod banderą estońską, przyczem odjazdy odbywałyby się raz na tydzień. Belgja będzie importowała z Estonji mięso mrożone, solone i wędzone, masło, kartofle i t. p., wzamian za co Estonja importowałaby do siebie belgijskie maszyny, motory, lokomotywy, wagony, szyny i t. p., przyczem Rząd belgijski gotów jest udzielić Rządowi estońskiemu i samorządom przy ich zamówieniach 6-letniego kredytu, odbiorcom zaś prywatnym 3-letniego kredytu.

EGIPT

IMPORT PRZEZ SUDAN. — Przed wprowadzeniem w dn. 17 lutego 1930 r. nowej taryfy celnej Rząd egipski zaproponował Rządowi sudańskiemu podwyższenie w równej mierze stawek celnych, obowiązujących w Sudanie. Krok ten poddyktowany był obawą, że przy bezcłowym obrocie towarowym między obu krajami i pozostawieniu stawek celnych w Sudanie w wysokości 8% ad valorem import towarów do Egiptu skieruje się w przyszłości w pewnej mierze przez Sudan, celem ominięcia podwyższonych egipskich stawek celnych.

Pertraktacje te nie dały wyniku, gdyż Rząd sudański opiera się na postanowieniach traktatu z 1899 r., dotyczącego kondominium anglo-egipskiego w Sudanie, postanawiającego, że obowiązujące stawki celne nie ulegną zmianie.

Ponieważ tymczasem przywóz towarów do Egiptu via Port-Sudan istotnie się zwiększył, stan obecny wywołuje zaniepokojenie w egipskich sferach rządowych, liczących się ze zmniejszeniem wpływów z opłat celnych i wzrostem konkurencji Port-Sudan dla portów egipskich. Jest jednak w najwyższym stopniu wątpliwe, zwłaszcza wobec trudności, które zaistniały w rokowaniach angielsko-egipskich o pełny traktat handlowy, aby Anglja w tym kierunku poszła na ustępstwa. Naturalną jest zupełną rzeczą, że Anglja, która naskutek podwyżki ceł w Egipcie bardzo poważnie ucierpiała, będzie się starała możliwie najszerszej wykorzystać bezcłowy obrót egipsko-sudański.

SPRAWY CELNE ORAZ REGLAMENTA- CJA HANDLU ZEWN. W PAŃSTW. ZAGR.

FRANCJA. — Kontrola importu mąki zagranicznej. — Na mocy dekretu z dn. 20 listopada 1930 r. importerzy mąki zagranicznej obowiązani są zarówno przy imporcie konsumcyjnym, jak i przy „admission temporaire” (w obrocie uszlachetniającym) do wypełnienia specjalnych deklaracji (w 2 egzemplarzach), podług wzoru, ogłoszonego w „Journal Officiel de la République Française” z dn. 21 listopada 1930 r. Urząd celny po ostemplowaniu tych deklaracji przesyła w ciągu 24 godzin jeden egzemplarz do Ministerstwa Rolnictwa (Office de renseignements agricoles) i drugi do dyrekcji służby rolnej (Directeur des services agricoles). W ten sposób osiągnięta jest kontrola importu mąki zagranicznej.

— Projekt zmian w taryfie celnej. — W dn. 4 listopada 1930 r. wniesiony został do parlamentu projekt poprawek do taryfy celnej, zawierający m. in. szereg zniżek od stawek obecnych. Szczegóły tego projektu przedstawia się następująco (stawki minimalne od 100 kg): włosie w wiązках (z poz. 25) obecnie 21 fr., projekt — bez cła; jedwab florentowy i odpadki (z poz. 27) obecnie 100 fr., projekt 26 fr.; olej z kopry obecnie 30 fr., projekt 5 10 fr.; surowa bawełna gremplowana, w płytach (z poz. 141) obecnie 84 fr., projekt 75 fr.; pasty z zawartością ozokeritu obecnie 254 fr., projekt 392 fr. (podwyżka); odpadki włókien ze sztucznego jedwabiu (z poz. 381 bis), mieszane z innymi materiałami projektuje się cłię według najwięcej obciążonego cłem materiału; przedziwo, powycinane motywy (découpage), błyskolki (paillettes constantes — z poz. 381) z przedziwo z metalami szlachetnymi, obecnie 52 fr., projekt 65 fr., a z metalami nieszlachetnymi z 26 fr. na 32 fr.; dywany z wełny w połączeniu z jedwabiem mają być cłone jak dywany z czystej wełny lub czystego jedwabiu, zależnie od tego, który materiał przeważa; przedmioty gospodarstwa domowego i wszystkie osobno niewymienione wyroby z żelaza, stali lub czarnej blachy, niepolerowane i niemalowane (z poz. 568), obecnie 96-90 fr., projekt 85 fr.; płyty ze sztucznego jedwabiu i ze sztucznego włosia (z poz. 627 bis) — projektuje się zmianę stawki gen. z 60% do 15% ad valorem, a siatki z włosia sztucznego z 8 fr. na 2 franki za tuzin; parasole bawełniane (z poz. 652) obecnie 15 fr., projekt 4 fr. za sztukę.

ANGLJA. — Projekt znakowania naczyń importowanych. — Board of Trade podał w dn. 20 listopada do wiadomości projekt Order of Council, przedłożony do rozpatrzenia parlamentowi w sprawie znakowania. Projekt ten przewiduje, iż kuchenne naczynia emaljowane, żelazne lub stalowe mogą być wwożone do Anglii, a wwiezione — mogą być sprzedawane lub wystawiane na sprzedaż nie inaczej, jak po zaopatrzeniu ich w znak, stwierdzający pochodzenie towaru.

Znak ten umieszczony być winien na każdym przedmiocie w formie wyciśnięcia stempla, malowany trwałą farbą i t. p. Pokrywki mogą nie posiadać znaku, jeżeli tenże znajduje się na przedmiocie przynależnym. Od przymusu znakowania wolne są wyliczone w projekcie przedmioty (przeważnie artykuły sanitarne). Projekt ten ma wejść w życie w 3 miesiące po uchwaleniu przez parlament.

NIEMCY. — Uchylenie premii wywozowych od zwierząt. — Niemiecki Minister Finansów ogłosił rozporządzenie z ważnością od dn. 27 listopada r. b., którego mocą przy wywozie żywego bydła, żywych owiec oraz mięsa z tych zwierząt świeżego, solonego i przerobionego nie będzie nadal przynawany zwrot cła.

Wobec tego, począwszy od dn. 27 listopada r. b., Niemcy przyznają zwrot cła tylko przy wywozie świń żywych, mięsa wieprzowego świeżego, mrożonego i w sposób prosty przyrządzonego (z wyjątkiem głów, ozorów i nóżek) oraz szynek hermetycznie opakowanych.

ŁOTWA. — Ograniczenie obrotu zbożem zagranicznym — Zagraniczne zboże i pszenica mogą być, począwszy od dn. 12 listopada 1930 r., puszcane w obieg jedynie pod warunkiem zakupienia przez daną firmę zboża krajowego w następującej relacji: a) za 1 q żyta zagr. 4 q krajowego, b) za 1 q zagr. produktów z żyta 5 q żyta krajowego, c) za 1 q zagr. pszenicy 1 q krajowej, d) za 1 q zagr. produktów z pszenicy 1 5 q pszenicy krajowej.

Z RYNKÓW ZAGRANICZNYCH ARTYKUŁY SPOŻYWCZE IKOLONJALNE BYDŁO I MIĘSO

W Anglii na rynku bekoniów w I połowie grudnia sytuacja uległa osłabieniu, głównie na skutek zwiększonych dowozów z Danii. Bekon holenderski zniżkował i wpłynął na zniżkę bekoni polskiego. Opatnie notowania z okresu sprawozdawczego większych zmian nie wykazują. Tendencja utrzymana. Dowozy dość duże. W ostatnim tygodniu Danja i Polska dowiozły prawie jednakowe ilości towaru.

Na rynku trzody chlewnej w Czechosłowacji zaznaczyło się nieznaczne polepszenie przy zwycze 20 — 40 hal. na 1 kg żywej wagi, na rynku wiedeńskim natomiast ceny ostatnio spadły o 5 — 10. Na bydło rogate w Pradze Czeskiej tendencja słabsza, ceny cieląt zniżkowały.

W Niemczech mocniejszą tendencję dało się zaobserwować jedynie co do wołów. Resztę notowań w dalszym ciągu cechuje tendencja słaba, w związku z czem ceny zniżkowały tak na bydło rogate, jak i na

trzodę chlewną. Również i w Gdańsku panowała tendencja słabsza na bydło rogate i na nierogaciznę.

LONDYN. — Na rynku bekoniów notowano oficjalnie — w sh za 1 cwt: duńskie Nr. 1 sizeable 68—70, — Nr. 2 65—67, — Nr. 3 60—62, ciężkie Nr. 1 66—68, — Nr. 2 62—64, szóstki Nr. 1 64—66, — Nr. 2 64—65, szwedzkie sizeable Nr. 1 66, — Nr. 2 62, ciężkie Nr. 1 63—64, — Nr. 2 59—60, holenderskie sizeable Nr. 1 60—62, — Nr. 2 58—60, — Nr. 3 56, ciężkie Nr. 1 59—61, — Nr. 2 56—58, szóstki Nr. 1 56—60, — Nr. 2 56—58, polskie najchudsze 56, — chude 54, — prima 52, — ciężkie chude 52, — szóstki 51.

WIENIĘ. — Notowano — w szvl. austr. za 1 kg żywej wagi: świnię słoninową prima 1'35 — 1'45, angielskie krzyżówki 1'40 — 1'55, stare 1'30, chłopskie 1'35 — 1'40, towar polski mięsny 1'45 — 1'70, gruby 1'35 — 1'55, tertio 1'25 — 1'30.

PRAGA. — W jatkach płacono — w Kcz. za 1 kg bitej wagi łącznie z podatkiem: cielęta krajowe bite na wsi 8'50 — 10'00, świnię krajową 9'50 — 10'50, — polskie 10'00 — 11'00, hałony polskie 10'35 — 10'75, — węgierskie 10'40 — 11'00. Na targu bydła płacono — w Kcz. za 1 kg bez podatku: woły 5'00 — 7'00, stadniki 5'00 — 6'40, krowy 3'00 — 6'80, jałówki 5'00 — 6'40, polskie woły 6'00 — 7'25, — stadniki 4'90 — 6'0, — krowy 4'00 — 5'75, — jałówki 5'00 — 6'75. Na targu świń cena żywa — w Kcz. wynosiła: świnię krajową 7'80 — 8'25, — słowackie 7'70 — 8'20, — rumuńskie 7'10, — polskie 7'65 — 8'20.

MASŁO

— I połowę grudnia na maślarskich rynkach zagranicznych cechowała nadal tendencja słaba przy niskich cenach i nader dużych dowozach masła. Dopiero w początkach II dekady nastąpiła pewna poprawa sytuacji w związku z nadchodzącymi świętami, przyczem ceny lekko zwyżkowały.

Rynek niemiecki pomimo zwyżki cła jest przy stosunkowo niskich cenach w dalszym ciągu obfity obrotowy towarem tak z poprzednich zakupów, przechowywanych w chłodniach, jak i z ostatniego importu. Ostatnio, w związku z okresem przedświątecznym, ceny lekko zwyżkowały — o RM 6 na 50 kg. Zwyzka ta nie rekompensuje podniesionego ostatnio cła wwozowego na masło, wskutek czego ponoszą ją całkowicie kraje, eksportujące masło na rynek niemiecki.

Na rynku angielskim również ostatnio nastąpiła pewna poprawa cen w związku z nadchodzącymi świętami, przyczem gatunki tańsze uzyskały kilka punktów na jednostce, natomiast gatunki droższe, jak np. masło holenderskie, straciły w dalszym ciągu sh 3 na 1 cwt. Tłomaczyć należy to zwiększonym zapotrzebowaniem na tańsze gatunki masła przy zubożeniu szerokich mas konsumentów.

LONDYN. — Notowano — w sh za 1 cwt. loco Londyn: nowozelandzkie 98 — 104, 102 — 106, — najlepsze 124 — 130, 110 — 116, australijskie 95 — 100, 100 — 104, duńskie 130 — 132, holenderskie 136 — 138, 128 — 130, polskie 90 — 94. Ostatnio Kanada podwyższyła cło wwozowe na masło, należy przeto oczekiwać, że masło to zostanie kierowane na rynek angielski, co w dalszym ciągu osłabi tendencję.

BERLIN. — Notowania loco Berlin — w RM za 50 kg wynosily: I gat. 138, II gat. 121, III gat. 109.

METALE

Z RYNKÓW ŚWIATOWYCH. — Ceny wywozowe zelaza wiekszych wytworców europejskich: Anglii, Belgii wraz z Luksemburgiem i Francji — w £ f. o. b. port — notowane byly w dn. 11 grudnia 1930 r., jak nastepuje:

	Wielka Brytania za 1.016 kg	Belgia i Luksemburg za 1.000 kg	Francja
Surówka:			
odlewn. Nr. III (2.5-3.0% Si)	3. 3.6	2 11.6	2.11.6
tomasowska	—	2. 9.0	—
hematytowa	3.10.0	—	—
ferromangan	11. 5.0	—	—
Półwytwór:			
kęsy	—	3.12.6	3.13.0
platyny	—	3.17.0	3.16.0
Wywory gotowe:			
zelazo sztabowe	6 12.6	4. 5.6	4. 6.6
belki	7. 5.0	3.15.6	3 15.6
kątowniki	7. 2.6	4. 4.6	4. 4.6
blacha okrętowa, rezor. oarowait.p.	7.10.0	—	—
szyny stalowe	7.15.0	6.10.0	6.10.0
bednarka	8.10.0	4 12.6	4 12.6
drut-walcówka	7.12.6	5. 2.6	5. 2.6
blacha tomasowska	8.15.0	4.19.0	4.19.0
blacha czarna (24 gage)	9. 0.0	—	—
drut ocynkow.	13. 0.0	6.15.0	6.15.0
gwoździe druc.	10. 0.0	5. 5.0	5. 5.0

Polozenie na rynku starego zelastwa w tygodniu od 13 do 19 grudnia pozostawalo bez wielkich zmian, choc naogol widoczna byla tendencja znikcowa. Zapotrzebowanie naogol zmniejszylo sie, do czego przyczynil sie zblizajacy sie okres swiateczny oraz Nowy Rok i sporzadzanie inwentarza.

W Niemczech polozenie nie wykazalo wielkich zmian. Huty na rynku prawie nie wystepowaly, majac dostateczne zapasy u siebie i niedostarczone jeszcze zamowienia u dostawców. Ci ostatni, zarowno jak i handel hurtowy, maja przepelnione sklady, to tez dla wykonania swoich zobowiazan nie sa zmuszeni uciekac sie do rynku. W okregu zachodnim odbior zamowien przez huty odbywal sie w powolnem tempie, lecz bez przerwy, w okregach za wschodnich coraz czesciej slychac o powstrzymywaniu przez huty odbioru, co w bardzo ujemny sposob wpływa na polozenie rynku. Ceny staliwa wahaly sie od RM 38 do 40 i stosownie do tego ukladaly sie ceny innych gatunków, z idoczną jednak tendencja znikcowa.

Rynek druzgu zeliwnego przedstawial sie rowniez slabo. Zapotrzebowania prawie nie bylo i, ezeli zdarzaly sie jakies zakupy, to wyłaczenie najwyzszych gatunków. O umieszczeniu druzgu handlowego mowy zupełnie nie bylo.

Oficjalnie notowane ceny — w RM za 1.000 kg loco huta reńko-westfalska — przedstawialy sie, jak nastepuje:

	17/XII
Staliwo	40
Zelastwo I gatunku	38/39
Pakiety z blachy czarn. pras.	35/36
Otoczki wielkopieczowe	30/31

" martenowskie	31/32
Zelastwo mieszane	30
Zeliwo maszynowe tlucz.	58/59
" kupne	48/49

Na rynku francuskim, pomimo nawet zblizenia sie okresu swietecznego, nastapilo lekkie ozywienie. Zakupy zelastwa dla Polki, uskuteczniane pod koniec kwartalu, wzbudily ozywienie i wplynely nawet na nieznaczne, chwilowe zreszla, podniesienie sie ceny. Natomiast na rynku druzgu zeliwnego obrotow nie bylo prawie zadnych; obnizenie ceny surówki wplynelo, oczywiscie, deprymujaco na ceny druzgu, który byl przez hurtownikow sprzedawany nieraz ponizej ich ceny zakupu. W Tulonie zostaly sprzedane dwa statki na rozbiórke. Ceny naogol nie wykazywaly wielkich roznic z poprzedniemi.

Oficjalnie notowane ceny — we fr. fr. za 1.000 kg loco Longwy — przedstawialy sie, jak nastepuje:

	17/XI
Staliwo	170/180
Zelastwo I gatunku	150 160
Odpadki blacny niesortow.	50 60
" " pakietow.	110/120
Otoczki	120/130
Zelastwo mieszane	130/140
Zeliwo maszyn. tluczone	320/330

W Belgii zmian powazniejszych nie bylo. Lekkie oslabienie na ryku zelaza nowego, jakie dalo sie zauwazyc w ostatnich dniach, zaczyna juz odbiac sie na rynku zelastwa; z drugiej strony zblizajacy sie okres swiateczny wplynel rowniez na zmniejszenie ozywienia na rynku i na pewna tendencje znikcowa w cenach. Wywóz utrzymywal sie w zmniejszonym zakresie.

Oficjalnie notowane ceny — we fr. belg. za 1.000 kg loco miejsce spozycia — przedstawialy sie, jak nastepuje:

	15/XII
Staliwo	390
Zelastwo I gatunku	360/370
Odpadki blachy nowe	290/290
Otoczki	230/240
Zelastwo martenowskie	320
" wielkopieczowe	325/330
Zeliwo maszyn. tluczone	500/510

Na rynku starych metali nastrój byl malo ozywiony, do czego przyczynil sie ponowny spadek cen nowych metali. Ceny wykazywaly naogol tendencje znikcowa.

Oficjalnie notowane ceny (w Niemczech loco Berlin, we Francji loco Marsylja i w Belgii loco miejsce spozycia, wzgl. loco granica — za 1.000 kg) przedstawialy sie nastepujaco:

	Niem- 17/XII	Fran- 17/XII	Bel- 18/XII
	RM	Fr. fr.	Fr. belg.
Miedz — odpadki grube	73	520	800
Bronz — " "	65	510	780
Mosiadz — " "	50	335	600
Cynk stary	10	105	180
Ołów miękki stary	22	200	200

ANGLJA. — Silny spadek cen, jaki mial miejsce w poprzednim tygodniu, nie zatymal sie i w tygodniu sprawozdawczym pomimo tego, ze wiekszosc metali osiagnela juz ceny, nienotowane w biezacem stuleciu. Usposobienie na rynku bylo bardzo slabe i nie rokujace zadnej nadziei na bliska poprawe. Brak wy-

pełny zapotrzebowania dawal sie we znaki nie tylko w Europie, lecz rowniez, a moze nawet w wiekszej jeszcze mierze, i w Ameryce. Niepewnosc politycznego polozenia, panujaca w Europie, jak rowniez niekorzystne polozenie statystyczne metali, wykazujace wszedzie wzrost zapasów, dzialajaco hamujaco na konsumentow, którzy tez ograniczajaco swoje zakupy do minimalnych potrzeb.

Dominujaco role w dalszym ciagu odgrywal rynek miedzi. Silny spadek ceny w ostatnich paru tygodniach musil kartel miedziany do obnizenia swojej ceny poczatkowo na 11'30 cts., kiedy jednak zniczka ta nie zachecila do zwiekszenia kupna, kartel obnizyl znów w ostatnich dniach ceny do 10'30 cts., co juz jednak wywolalo pewien efekt, tak ze ceny mogly sie pod koniec tygodnia podniec. Najlepiej stosunkowo trzymaly sie ceny ołowiu i cynku, lecz i tu nastapila rowniez zniczka. Na szczegolniejsza uwage zasluguje spadek ceny srebra, która osiagnela poziom, dotad jeszcze nie notowany. Czesciowo zniczka ta przypisywana jest dzialaniom spekulacji, lecz i pomimo to widoki na powazniejsze polepszenie sie ceny sa niekorzystne.

Ruch cen poszczegolnych metali w tygodniu sprawozdawczym przedstawial sie, jak nastepuje:

Miedz standard pomimo poczatkowo silnego spadku w ostatnich dniach podniosla sie w cenie, tak ze w rezultacie tygodniowym zyskala przy sprzedazy gotówkowej £ 3/16 i przy terminowej 1/16. Miedz elektrolityczna wykazala spadek £ 1/16, rafinowana za £ 7/16. Blacha miedziana rowniez spadla w cenie o £ 3.

Cyna stracila w ciagu tygodnia przy operacjach kasowych £ 2 7/16, przy terminowych za £ 2 1/4.

Ołów stracil przy sprzedazy za gotówkę £ 3/16, a przy operacjach terminowych £ 1/4.

Cynk stracil przy operacjach kasowych £ 1/16, przy terminowych £ 1/8.

Glin i nikiel pozostawaly bez zmian zarowno w sprzedazy krajowej, jak i zagranicznej.

Antymon, blacha biala, rtęć i zloto pozostawaly bez zmiany.

Ruda wolframa stracila sh 1/2 na 1% w tonnie.

Platyna wykazala strate £ 1/4 na uncji.

Srebro stracilo przy sprzedazy gotówkowej 7/16 dla przy terminowej 3/8 d na uncji.

W ponizszym zestawieniu podane sa ceny wymienionych metali (w £ za 1.016 kg z wyjatkiem: rtęci, która notowana jest w £ za butle, rudy wolframowej — w sh za 1% w tonnie, platyny — w £ za uncje, srebra — w d za uncje, zlota — w sh za uncje oraz blachy bialej — w sh za skrzynke o 120 ark. 24 gage):

Metal	Poprzed Tydz. sprawozdawczy:			
	tydz. ultimo	maksy- mum	mini- mum	ulti- mo
Miedz:				
standard				
kasa	45 1/8-7/16	45 5/8	43 3/8	45 1/2-5/8
term.	45 1/4-5/16	45 5/8	43 1/2	45 1/2-3/8
elektrol. 49 51	51	46	48 3/4	
rafinow. 47 1/2-48 3/4	48 3/4	45 1/2	46-47 1/2	
blacha				
miedz.	80	80	77	77

Cyna:					„ za gr. . 175	175	175	175	Kęsy . . .	5.12.6—6.5.0	5.12.6—6.5.0	
kasa . .	108 $\frac{3}{8}$	106 $\frac{3}{8}$	104 $\frac{1}{2}$	105 $\frac{3}{8}$ -106	Ruda				Szyny . . .	8.10.0	8.10.0	
term. . .	109 $\frac{3}{8}$	107 $\frac{7}{8}$	105 $\frac{5}{8}$	107-1 $\frac{1}{8}$	wolfram . .	15	15	14 $\frac{1}{2}$	14 $\frac{1}{2}$	Żelazo szta-		
Ołów:					Platyna				bowe . . .	7.7.6 —8.5.0	7.7.6 —8.5.0	
kasa . .	15 $\frac{1}{8}$	15 $\frac{1}{8}$	14 $\frac{3}{8}$	14 $\frac{13}{16}$	„Spong”	7	7	6 $\frac{1}{4}$	6 $\frac{1}{4}$	Żelazokształ.	8.10.0	
term. . .	15 $\frac{1}{8}$	15 $\frac{1}{8}$	14 $\frac{3}{8}$	14 $\frac{7}{8}$	Srebro:					Blacha okrę-	8.15.0—8.17.6	
Cynk:					kasa . .	15 $\frac{1}{16}$	1 $\frac{1}{4}$	14 $\frac{1}{2}$	14 $\frac{5}{8}$	towa, mo-	8.15.0—8.17.6	
kasa . .	13 $\frac{3}{8}$	13 $\frac{9}{16}$	13 $\frac{1}{2}$	13 $\frac{9}{16}$	term. . .	15 $\frac{1}{16}$	15 $\frac{1}{4}$	14 $\frac{1}{2}$	14 $\frac{11}{16}$	stowa i t. p.	8.15.0—8.17.6	
term. . .	14 $\frac{1}{8}$	14	13 $\frac{3}{4}$	14	Złoto .	85.1 $\frac{1}{2}$	85.1 $\frac{1}{2}$	85.1 $\frac{1}{2}$	85.1 $\frac{1}{2}$	Blacha czar-	8.12.6—9.12.6	
Glin:					— Wewnętrzne ceny żelaza— w £ za 1.016 kg loco huta wysyłająca— przedstawiały się w następujący sposób:						Blacha ocyn-	8.12.6—9.12.6
dla kraju .	85	85	85	85						kowa. (24 g.)	11.5.0	
„ za gr. .	85	85	85	85	Surówka odl.					Drut - wal-	11.5.0	
Antymon	46- $\frac{1}{2}$	46 $\frac{1}{2}$	46	46- $\frac{1}{2}$	Nr. III (2·5—					cówka . .	7.15.0	
Blacha					3·0% Si) . .	3.3.6—3.16.6	3.3.6—3.16.6			Bednarka .	9.5.0—9.10.0	
biała . .	15 $\frac{3}{4}$	15 $\frac{3}{4}$	15 $\frac{3}{4}$	15 $\frac{3}{4}$	Surówka					Koks wielko-	9.5.0—9.10.0	
Rtęć . .	22 $\frac{3}{8}$	22 $\frac{3}{8}$	22 $\frac{5}{8}$	22 $\frac{3}{8}$	marten. za-					piecowy .	0.14.6	
Nikiel:					sadowa . .	3.1.0 —3.5.0	3.1.0 —3.5.0				0.14.6	
dla kraju .	175	175	175	175								

BIBLIOGRAFJA

„HANDEL ZAGRANICZNY RZECZYSPOLITEJ POLSKIEJ WYTWORAMI ROLNEMI W LATACH 1924/25—1928/29”. IGNACY UZDOWSKI. Warszawa 1930, str. XXXVIII+500.— Ukazanie się na półkach księgarskich pracy pod powyższym tytułem należy powitać z całym uznaniem. W okresie bowiem, gdy młode Państwo Polskie czyni usilne zabiegi o zdobycie nowych rynków zagranicznych dla wytworów swego gospodarstwa, a w pierwszym rzędzie wytworów gospodarstwa wiejskiego, zebranie i podsumowanie naszych dotychczasowych wyników w dziedzinie obrotu zagranicznego płodami rolnymi jest rzeczą pierwszorzędnej wagi. P. Uzdowski w dziele swem, liczącem blisko 500 str., nie zadowolił się przeprowadzeniem materiałów, wydanych

przez G. U. S., lecz sięgnął wprost do materiałów surowych, zebranych przez ten Urząd. Opracowanie tych materiałów Autor przystosował do praktycznych potrzeb tych wszystkich, którzy interesują się międzynarodowym handlem rolniczym Polski; a więc przedewszystkiem P. Uzdowski operuje latami nie kalendarzowymi, a gospodarczymi; dalej w omawianem dziele mamy bardziej szczegółową specyfikację poszczególnych towarów, niż w oficjalnych wydawnictwach statystycznych; wreszcie w pracy tej uwzględnione są prawie wszystkie kraje, z którymi dokonaliśmy nawet niewielkich transakcji handlowych, gdy w publikacjach G. U. S. podaje się tylko kraje najważniejsze.

Układ książki jest jasny i logiczny, dzięki czemu każdy czytający ją może dobrze orientować się w olbrzymiej ilości tabel i zestawień statystycznych. Dzieło P.

Uzdowskiego świadczy o mrówczej pracy Autora: dokładność i ścisłość w liczbach budzi nieraz prawdziwy podziw czytelnika. Tak np. Autor zadał sobie trud sprawdzenia wszystkich podanych przez niego liczb z danymi G. U. S. Mimo tego więc, że Autor przepracował swoiście cały materiał statystyczny, to jednak ostateczne jego wyniki cyfrowe zgadzają się z wynikami G. U. S. W ten sposób liczbami P. Uzdowskiego można śmiało operować bez obawy, że są one sprzeczne z danymi oficjalnymi.

Zewnętrzny wygląd omawianego dzieła okazały. Druk bardzo dobry, ilość błędów drukarskich minimalna. Tekst został podany w języku polskim i francuskim, przez co książka P. Uzdowskiego staje się dostępną również dla zagranicy.

B.

OD WYDAWNICTWA

Wobec tego, że tyg. „Polska Gospodarcza” podaje dane statystyczne, dotyczące życia gospodarczego i finansów Polski, publikowane w „Wiadomościach Statystycznych”, z komentarzami, omawiając je w poszczególnych artykułach i notatkach, i tego rodzaju publikacje statystyczne ma zamiar w dalszym ciągu rozszerzać i uzupełniać — zaprzestaje się, poczynając od 1931 r. dołączania do tygodnika „Wiadomości Statystycznych Gł. Urz. Stat.”.

Do wiadomości życzących sobie posiadać dane statystyczne w formie zestawień liczbowych, drukowanych w „Wiadomościach Statystycznych”, komunikujemy, że wydawnictwo to prenumerować i nabywać można w Głównym Urzędzie Statystycznym al. Jerozolimskie 32 (tel. 610-93).

PRZEDRUK DOZWOŁONY, LECZ Z PODANIEM ŹRÓDŁA

REDAKCJA I ADMINISTRACJA: ELEKTORALNA 2, pokój 26 (parter)

telefony:

412-66 (Red.), 412-73 (Adm.) i 412-68 (Druk.)
Biura czynne od godziny 9 do 3 po południu
KONTO CZEKOWE P. K. O. 701

PRENUMERATA

w kraju:

kwartalnie— zł 15, półrocznie— zł 30, rocznie— zł 60

z granicą:

kwartalnie— zł 25, półrocznie— zł 50, rocznie— zł 100

CENY OGŁOSZEŃ

w zeszytach zwykłych:

IV str. okładki— zł 1.200; II i III str. okł.— zł 900;
 $\frac{1}{2}$ str.— zł 500; strony zwyczajne — zł 600,
 $\frac{1}{2}$ str.— zł 350, $\frac{1}{4}$ str.— zł 200, $\frac{1}{8}$ str.— zł 110

Przy ogłoszeniach kombinacyjnych,
petitowych oraz tabelarycznych
do cen powyższych dolicza się 30%

Redaktor Naczelny. CZESŁAW PECHÉ

Redaktor: WACŁAW SZURIG

Redaktor działu finansowo-skarbowego:
PAWEŁ MICHAŁSKI

Redaktor działu rolniczego:
LEONARD KRAWULSKI

Redaktor działu komunikacyjnego:
JÓZEF GIEYSZTOR

Wydawca: MINISTERSTWO PRZEMYSŁU I HANDLU

OBWIESZCZENIA SPÓŁEK AKCYJNYCH

Sąd Okręgowy w Krakowie

Wydział II handlowy
dn. 19 września 1930 r.

Lcz. II. Firm. 862/30
B. I. 26.

Z ts rejestru „B” wykreślono statut firmy „Sierszańskie Zakłady Górnicze, Spółka Akcyjna w Sierszy”, a na podstawie zgodnie z Rozp. Prez. Rzplitej z dn. 22 marca 1928 r. o prawie o spółkach akcyjnych „Dz. Ust. R. P.” Nr. 39/1928 r., poz. 383, uchwalonego nowego statutu na Walnem Zgromadzeniu z dn. 29 marca 1930 r., którego uchwały zatwierdzone zostały postanowieniem Ministrów Przemysłu i Handlu oraz Skarbu z dn. 31 maja 1930 r. wpisano statutu jak następuje. Dzień wpisu 24 września 1930 r. Brzmienie firmy: „Sierszańskie Zakłady Górnicze, Spółka Akcyjna”, po francusku: „Usines minieres de Siersza Soc. anon.”, po angielsku: „The Sierszan Mining factories Ltd.”, po niemiecku: „Sierszener Montanwerke A. G.” Siedziba: Siersza. Przedmiot przedsiębiorstwa: prowadzenie przedsiębiorstw górniczych i hutniczych sposobem przemysłu, odkrywka, wydobywanie i użytkowanie, jakoteż nabywanie i pozbywanie minerałów i produktów kopalnianych wszelkiego rodzaju oraz wykonanie wszelkich z tem w związku będących przedsiębiorstw i pomocniczych zawodów, a w szczególności budowa potrzebnych do tego kolei i utrzymanie ruchu na nich, nabywanie lub urządzenie, branie lub wypuszczanie w dzierżawę przedsiębiorstw górniczych i hutniczych, oraz wszelkich innych pokrewnych lub w łączności z nimi będących zakładów, fabryk i przedsiębiorstw w granicach i poza granicami Państwa, dalej uczestniczenia w tego rodzaju przedsiębiorstwach w jakimkolwiek sposobie, nabywanie, pozbywanie, branie w dzierżawę, albo wydzierżawienie posiadłości gruntowych, tudzież rolnych i leśnych przedsiębiorstw i prowadzenie ich, lub uczestniczenie w nich w jakimkolwiek sposobie, w szczególności także przez nabywanie akcji takich przedsiębiorstw. Prowadzenie wszelkich do popierania powyższych celów służących interesów handlowych i przemysłowych. Kapitał akcyjny spółki wynosi zł 6.000.000 i rozkłada się na 60.000 sztuk akcji na okaziciela po zł 100 nominalnej wartości każda. Kapitał wpłacono w całości. Zarząd składa się z trzech do pięciu członków. Członkami Zarządu są: Bogusław Mikucki, Dr. Adam hr. Potocki, inż. Antoni Schimitzek, Dr. Maksymilian Drohocki, Jan Naburski, Tadeusz Filippi i Dr. Józef Henoch. Prokurzystą: inż. Michał Dunajewski, Podpis firmy następujące w ten sposób, że korespondencję w imieniu spółki podpisuje jeden z członków Zarządu, względnie Dyrektor zarządzający lub upoważniony do tego przez Zarząd prokurent spółki. Weksle, czek, pełnomocnictwa, umowy, zobowiązania, akty notarialne i hipoteczne, tudzież pisma z żądaniem zwrotu sum z instytucji kredytowych podpisują dwaj członkowie Zarządu względnie jeden członek Zarządu łącznie z dyrektorem Naczelnym lub prokurentem albo wreszcie upoważniony do tego przez Zarząd Dyrektor Naczelnym z prokurentem spółki, względnie dwaj prokurenci spółki. Czas trwania spółki: nieograniczony. Rok obrachunkowy: kalendarzowy. Wszelkie publiczne ogłoszenia spółki powinny być zamieszczone w urzędowym „Monitorze Polskim” i czasopiśmie „Polska Gospodarcza” oraz w jednym dzienniku według wyboru Walnego Zgromadzenia. Przepisy o likwidacji ustawowe. Wpisano na podstawie podania z dn. 13 sierpnia 1930 r.

Zarząd Spółki Akcyjnej

pod firmą

Towarzystwo Przemysłu Włókienniczego w Zgierz

„LANA”

S. A.

zawiadamia PP. Akcjonariuszów, że postanowieniem PP. Ministrów Przemysłu i Handlu oraz Skarbu z dn. 7 października 1930 r., ogłoszonym w Nr. Nr. 258 i 277 „Monitora Polskiego” z dn. 5 listopada 1930 r. i 1 grudnia 1930 r. zezwala się:

1. — na powiększenie kapitału zakładowego Spółki o zł 75.000, czyli do zł 325.000, drogą nowej emisji złotej 750 sztuk nowych akcji nominalnej wartości zł 100 każda, na następujących warunkach:

a) pierwszeństwo do nabycia akcji nowej emisji służy właścicielom akcji emisji poprzedniej w stosunku trzech nowych akcji na każde dziesięć akcji tymczasowych;

b) dla wykonania prawa poboru dla dawnych akcjonariuszów (p. a) winien być określony termin sześciotygodniowy od dnia ogłoszenia subskrypcji na akcje nowej emisji w „Monitorze Polskim”;

c) repartycji tych akcji, na które dotychczasowi akcjonariusze z tytułu posiadania prawa pierwszeństwa się nie zapiszą, dokona Zarząd według swego uznania i określi ich kurs emisyjny, który nie może być niższy od ceny emisyjnej;

d) cena emisyjna akcji nowej emisji dla dawnych akcjonariuszów, którzy wykorzystają prawo poboru, określa się na zł 106, z których zł 100 przeznaczają się na kapitał zakładowy, reszta zaś, po pokryciu kosztów z emisją nowych akcji związanych, na kapitał zapasowy;

e) pod względem praw przysługujących akcjonariuszom, akcje nowej emisji będą zrównane z akcjami poprzednich z chwilą wpisania podwyższenia kapitału zakładowego do rejestru handlowego, które winno być uskutecznione w ciągu miesiąca od dnia zamknięcia subskrypcji, i uczestniczyć będą w dywidendzie od dnia, określonego przez Zarząd;

f) całkowita wpłata kapitału zakładowego oraz zapasowego winna być uskuteczniiona w ciągu 3 miesięcy od dnia ogłoszenia niniejszego postanowienia w „Monitorze Polskim”;

g) w terminie miesięcznym od dnia zamknięcia subskrypcji szczegółowe sprawozdanie wraz z planem podziału i wykazem sprzedanych akcji, z zaznaczeniem otrzymanej za nie ceny emisyjnej, winno być złożone do Ministerstwa Przemysłu i Handlu. Dopiero po złożeniu takiego sprawozdania Spółka będzie mogła zarejestrować dokonane powiększenie kapitału zakładowego;

h) w ogłoszeniach o subskrypcji winno być w całości publikowane postanowienie, zezwalające na przeprowadzenie nowej emisji akcji.

Wobec powyższego uprasza się PP. Akcjonariuszów, by w ciągu sześciu tygodni od dnia niniejszego zgłosili się do biura Spółki w Zgierz, ul. Berka Joselewicza Nr. 12, w godz. między 10 a 2 po południu w celu wykonania swoich praw emisyjnych.

Sąd Okręgowy w Krakowie

Wydział II handlowy
dn. 3 listopada 1930 r.

II Firm. 1143/30 i 1144/30
B. I. 26.

Do ts rejestru handlowego Oddział „B” przy firmie „Sierszańskie Zakłady Górnicze, Spółka Akcyjna w Sierszy” wpisano dodatkowo: Dzień wpisu: 5 listopada 1930 r. Prostuje się ts uchwałę

z 19/IX 1930 r. Lcz. II. Firm. 862/30/B. I. 26 w ten sposób, że w punkcie co do sposobu podpisywania firmy § 9 statutu zmienia się słowa: „Dyrektor zarządzający” na „Dyrektor Naczelnym” i skreśla się słowa zdania ostatniego „względnie dwaj prokurenci spółki.” Członkowie Zarządu Bogusław Mikucki, Dr. Maksymilian Drohocki, Jan Naturski i Dr. Józef Henoch ustąpili. Wpisano na podstawie uchwały Walnego Zgromadzenia z 29 września 1930 Lrep. 41057.

Hodowla Nasion Buraków Cukrowych „MOTYCZ”, S. A.

Bilans na dz. 30 czerwca 1930 r.

STAN CZYNNY	zł	STAN BIERNY	zł
Nieruchomość „Motycz”	375.024 27	Kapitał Akcyjny	420.000 00
Budynki Stacji Doświadczalnej	298.806 21	„ Amortyzacyjny	112.410 42
Magazyn w Czerniewicach	60.704 79	„ Zapasowy	152.415 40
Maszyny, urządzenia i instalacje	95.357 98	Specjalna rezerwa	142.771 88
Ruchomości stacji doświadczalnej „Motycz”	14.380 80	Towarzystwo Kredytowe Ziemskie	12.836 96
„ „ „ „Poturzyn”	5.221 77	Wierzyciele	580.509 38
„ „ „ „Garbów”	7.037 00	Plantatorzy	3.113 80
„ w magazynie w Czerniewicach	1.652 43	Akcepty	9.301 03
Narzędzia i utensylja Gospodarstwa Rolnego	13.975 49	Plantatorzy za weksle	20.000 00
Ruchomości biura w Warszawie	775 45	Sumy przechodnie	1.286 75
Inwentarz żywy	15.599 40		
Produkty i materiały — Remanenty:			
3.194 92 q nasion handl. zł 383.390 40			
różne inne zł 37.299 74	420.690 14		
Kasa	4.486 64		
Dłużnicy	57.380 76		
Plantatorzy	13.988 27		
Weksle w portfelu	44.682 00		
Udziały i akcje	1.321 50		
Sumy Przechodnie	340 00		
Strata	23.220 72		
	<u>1.454.645 62</u>		<u>1.454.645 62</u>

Rachunek Strat i Zysków

WINIEN	zł	MA	zł
Strata na produkcji nasion	23.220 72	Strata	23.220 72
	<u>23.220 72</u>		<u>23.220 72</u>

Cukrownia Zakrzówek

S. A.

Bilans na dz. 31 marca 1930 r.

AKTYWA

Nieruchomości zł 3.952.584 93; Ruchomości zł 193.222 55; Kolejki wąskotor. i tabor zł 586.681 05; Kasa zł 41.088 20; Papiery wartościowe zł 107.531 13; Materiały i produkty zł 222.650 74; Dłużnicy zł 2.124.359 68; Cukier, melas i wytloki zł 3.340.181 25; Razem zł 10.568.299 53; Wydane gwarancje zł 127.346 86; Ogółem zł 10.695.646 39.

PASYWA

Kapitał Akcyjny zł 2.000.000 00; Kapitał Zapasowy zł 548.453 19; Kapitał Amortyzacyjny zł 606.634 20; Fundusz specjalny z pozostałości nadwyżki z przerachowania zł 300.000 00; Akcyza zł 450.485 71; Wierzyciele zł 6.632.608 93; Zysk zł 30.117 50; Razem zł 10.568.299 53; Za wydane gwar. zł 127.346 86; Ogółem zł 10.695.646 39.

Rachunek Strat i Zysków

WINIEN

Różne podatki zł 8.344 32; Różnice kursowe zł 12.129 54; Zysk zł 30.117 50; Razem zł 50.591 36.

MA

Zysk na kampanji 1929/30 r. zł 45.443 36; Różne dywidendy zł 5.148 00; Razem zł 50.591 36.

Zarząd Spółki Akcyjnej pod firma

Pierwsza Fabryka Lokomotyw w Polsce, S. A.

ma zaszczyt zawiadomić PP. Akcjonariuszów, że w dn. 5 stycznia 1931 r. o godz. 11 odbędzie się w lokalu Zarządu Spółki w Warszawie, ul. Moniuszki 2-a m. 2. Nadzwyczajne Walne Zgromadzenie Akcjonariuszów z następującym porządkiem dziennym:

1) Wybór Rady Nadzorczej; 2) Wybór Komisji Rewizyjnej; 3) Wybór pisma dla ogłoszeń Spółki.

PP. Akcjonariusze, pragnący korzystać z prawa głosu na Walnym Zgromadzeniu, zechcą złożyć swoje akcje lub świadectwa depozytowe względnie zastawowe instytucji kredytowych w biurze Zarządu na 7 dni przed terminem Walnego Zgromadzenia.

Prenumerując

„Lot Polski”

popieracie L. O. P. P.

Prenumerata roczna zł 12 — P. K. O. 7.860
Warszawa — Długa 50

Towarzystwo Sosnowieckich Fabryk Rur i Żelaza, Sp. Akc., Warszawa, Moniuszki 10.

Bilans za 1929/30 r., zamknięty w dn. 30 czerwca 1930 r.

AKTYWA	zł	zł	PASYWA	zł	zł
Ruchomości i nieruchomości	50.182.001'13		Kapitał zakładowy		40.000.000'00
Części zamienne	2.244.125'01	52.426.126'14	Rezerwy i kapit. amort.:		
Produkty i materiały		4.596.934'02	Fundusz rezerwy ustawowej	3.899.926'23	
Kasa, banki, weksle		5.433.061'57	" " specjalnej	348.472'72	
Papiery wartościowe		7.342.051'52	" " nadzwyczajnej	311.815'81	
			" " amortyzacyjn.	23.140.571'96	27.700.786'72
Dłużnicy różni:			Dywidenda niepodniesiona		192.292'68
Odbiorcy	4.250.097'16		Banki		188.886'06
Dostawcy	94.324'43		Wierzyciele różni:		
Różni dłużnicy	1.930.066'88	6.274.488'47	Odbiorcy	72.391'27	
Kaucje Różne		499.320'00	Dostawcy	453.335'25	
Depozyt Członków Zarządu		55.000'00	Akcepty	548.139'13	
			Różne rezerwy	41.562'15	
			Różni wierzyciele	5.148.717'54	6.264.145'34
			Kaucje różne		484.087'00
			Depozyt Członków Zarządu		55.000'00
			Zysk i Straty 1929/30 r.		1.741.783'92
Suma aktywów		76.626.981'72	Suma pasywów		76.626'981'72
Rachunek bieżący n/. Zakładów z Zarządem		60.806.260'66	Rachunek bieżący n/. Zakładów z Zarządem		60.806.260'66
Ogółem		137.433.242'38	Ogółem		137.433.242'38

Rachunek Zysków i Strat na dzień 30 czerwca 1930 r.

WINIEN	zł	MA	zł
Procenty	181.085'26	Zysk na sprzedaży	1.481.623'30
Strata na dłużnikach	411.373'74	" " kopalniach	59.863'04
" " sprzedaży ruchomości	22.793'42	" " papierach wartościowych	815.550'00
Zysk operacyjny 1929/30 r.	1.741.783'92		
Ogółem	2.357.036'34	Ogółem	2.357.036'34

Zarząd

Związku Przedsiębiorców Gorzelń Rolniczych, S. A. we Lwowie

zaprasza PP. Akcjonariuszy do zapisów na nową emisję akcji Spółki na następujących warunkach:

Walne Zgromadzenie Akcjonariuszów Związku Przedsiębiorców Gorzelń Rolniczych, Spółka Akcyjna we Lwowie, uchwaliło dnia 27 października 1930 r. podwyższenie kapitału akcyjnego o zł 200.000 (dwieście tysięcy złotych) przez wydanie 2.000 (dwa tysiące) sztuk akcji imiennych na zł 100 (sto złotych) każda opiewająca. Cena emisyjna wynosi zł 110 (sto dziesięć złotych).

Dotychczasowym akcjonariuszom przysługuje prawo poboru dwóch akcji nowej emisji na każde posiadane trzy akcje. Wpłaty na nowe akcje mają być uskutecznione w pełnej wysokości do Kasy Związku Przedsiębiorców Gorzelń Rolniczych, Spółka Akcyjna we Lwowie, ul. 3 Maja 16, przy wykonaniu prawa poboru.

O ile dawny akcjonariusz nie wykona prawa poboru oraz nie uiszczi wpłat, traci prawo poboru w stosunku do posiadanych akcji, a nie pobrane akcje zostaną zaofiarowane wszystkim innym akcjonariuszom. Zapisujący się na akcje związani są zapisem do dnia 31 grudnia 1931 r. Akcjonariusze mogą wykonać prawo poboru akcji najpóźniej do dn. 6 lutego 1931 r.

Lwów, dn. 27/XII 1930 r.

„ORZEŁ“ Polski Przemysł Obuwniczy i Towarzystwo Handlowe, S. A. w Krakowie

Bilans za rok operacyjny 1929

AKTYWA
Kasa zł 194'84; Dłużnicy zł 316.419'39; Ruchomości zł 97.533'76; Waluty zł 2.599'28; Rymesy zł 1.624'58; Efekty zł 3.160'21; Towary zł 1.837.490'24; Razem zł 2.259.022'30.

PASYWA
Wierzyciele zł 1.655.474'13; Traty zł 425.296'17; Kapitał akcyjny zł 108.000'00; Fundusz rezerwowy zł 1.610'27; Fundusz amortyzac. zł 10.059'55; Czysty zysk zł 58.582'18; Razem zł 2.259.022'30.

Rachunek Strat i Zysków

STRATY
Koszta administr. zł 623.350'17; Odsetki zł 215.578'13; Amortyzacja ruchomości zł 13.305'58; Strata na efektach zł 109'47; Czysty zysk zł 58.582'18; Razem zł 910.925'53.

ZYSKI
Zysk brutto na towarach zł 852.204'57; Nierozdzielony zysk na 1928 r. zł 58.720'96; Razem zł 910.925'53.

K. BUSZCZYŃSKI i SYNOWIE, Hodowla Nasion, S. A.

Warszawa, Mazowiecka Nr. 1

Bilans za 1929/30 r. na dz. 30/VI 1930 r.

AKTYWA		zł
Kasa		34.023'58
Papiery wartościowe		87.861'50
Towary		491.643'47
Banki		464.238'02
Dłużnicy		1.083.511'37
Weksle		166.041'18
Nieruchomości		2.152.287'11
Ruchomości		334.508'35
Inwentarz żywy		60.000'00
Udziały		42.872'20
Kaucje		2.078'43
Wydatki okresu przyszłego		108.922'91
Sumy przechodnie		71'28
		5.028.059'40
Różni za gwarancje		1.245.303'40
		6.273.362'80
PASywa		zł
Kapitał zakładowy		1.500.000'00
" zapasowy		356.600'00
" rezerwowy		131.222'93
" amortyzacyjny		231.659'13
Banki		799.100'48
Wierzyciele		1.532.301'47
Akcepty		30 200'00
Kaucje		2.390'00
Sumy przechodnie		4.323'00
Niepodzielony zysk 1928/29 r.		86'66
Zysk za 1929/30 r.		440.175'73
		5.028.059'40
Zobowiązania żyrowe		1.245.303'40
		6.273.362'80

Rachunek Strat i Zysków

WINIEN		zł
Koszty prowadzenia przedsiębiorstwa		2.171.799'58
Strata na majątkach Górka Narodowa i Węclawice		95.885'41
Zysk za 1929/30 r.		440.175'73
		2.707 860'72
MA		zł
Zysk na nasionach		2.693.641'15
Różne wpływy		14.219'57
		2.707.860'72

**Walne Zgromadzenie Akcjonariuszów
Lwowskiego Towarzystwa Akcyjnego Browarów**

SP. AKC. WE LWOWIE

odbyte dn. 13 grudnia 1930 r. zatwierdziło:

Bilans zamknięcia
za rok gospodarczy 1929/30 od dn. 1/X 1929 r.
do dn. 30/IX 1930 r.

AKTYWA		zł
Nieruchomości		11.587.531'92
Ruchomości		2.196.432'59
Zapasy		4.581.859'75
Wierz. telności różne		4.445.394'32
Dłużnicy w rachunku gwaranc.		1.812.525'00
		24.623.743'58
PASywa		zł
Kapitał Zakładowy		6.000.000'00
Fundusze		7.114.493'14
Fundacje		200 000'00
Dł. i różn.		7.047.956'44
Oblig. żyrowe		1.812.525'00
Saldo zysku z roku ubiegłego		73.689'00
Zysk na 1929/30 r.		2.375.080'00
		24.623.743'58

Rachunek Strat i Zysków

STRATY		zł
Koszty produkcji stałe		3.775.514'22
Koszty produkcji niestałe		6.067.649'22
Zysk na 1929/30 r.		2.375.080'00
		12.218.243'44
ZYSKI		zł
Utarg za piwo		11.975.926'14
Sprzedż odpadków		220.141'84
Dochody z realności		22.175'46
		12.218.243'44

Dywidendę w kwocie zł 12 od jednej akcji 100-złotowej wypłacać będzie **Bank Dyskontowy Warszawski, Oddział we Lwowie**, za ściąganiem kuponu Nr. 33.

KUPCY I PRZEMYSŁOWCY!

Nie wieście gototówki

w nadmiernych zapasach towarów,
gdyż dzięki komunikacji powietrznej
można je sprowadzić z dległych miast
.. .. w ciągu kilku godzin.

Samoloty kursują codziennie.**NISKIE TARYFY.**Bydgoszcz—Katowice—Kraów—Lwów—Poznań
Warszawa—Gdańsk—Brno—Wiedeń—Bułareszt.

Informujcie się:

w biurach P. L. L. „LOT” (w Warszawie, ul. Mar-
szałkowska 138, tel. 547-60).**MAPA**

Produkcji, Zużycia i Wywozu
WĘGLA KAMIENNEGO
W POLSCE W 1927 R.

OPRACOWAŁ

Inż. Dunin-Marcinkiewicz

CENA zł 25

Do nabycia w Administracji Tygodnika
„POLSKA GOSPODARCZA”

BANK GOSPODARSTWA KRAJOWEGO

CENTRALA W WARSZAWIE
UL. KRÓLEWSKA 5

ZAŁATWIA OPERACJE BANKOWE, W SZCZEGÓLNOŚCI:

- 1) SKUP I SPRZEDAŻ WEKSLI
- 2) NABYWANIE I SPRZEDAWANIE NA RACHUNEK WŁASNY WALUT OBCYCH ORAZ PAPIERÓW WARTOŚCIOWYCH PAŃSTWOWYCH, KOMUNALNYCH I INNYCH
- 3) INKASOWANIE WSZELKIEGO RODZAJU NALEŻNOŚCI
- 4) WYDAWANIE PRZEKAZÓW NA MIEJSCOWOŚCI W POLSCE ORAZ ZAGRANICĄ POŁOŻONE
- 5) PRZYJMOWANIE DO DEPOZYTU WSZELKICH PAPIERÓW WARTOŚCIOWYCH, DOKUMENTÓW ORAZ KOSZTOWNOŚCI
- 6) UDZIELANIE KREDYTU DŁUGOTERMINOWEGO PRZEZ EMISJĘ 7% LISTÓW ZASTAWNYCH, 7% OBLIGACIJ KOMUNALNYCH, A DLA POTRZEB PRZEMYSŁU 7½% OBLIGACIJ BANKOWYCH. PAPIERY TE WYSTAWIONE W PEŁNOWARTOŚCIOWEJ WALUCIE ZAOPATRZONE SĄ WGWARANCJĘ SKARBU PAŃSTWA ORAZ ZABEZPIECZONE HIPOTECZNIE.

KAPITAŁY WŁASNE WYNOSZĄ zł 208,000.000

19 ODDZIAŁÓW PROWINCJONALNYCH

KORESPONDENCI WE WSZYSTKICH
WIĘKSZYCH MIASTACH ŚWIATA

„POLMIN”

PAŃSTWOWA FABRYKA OLEJÓW MINERALNYCH

SIEDZIBA DYREKCJI: LWÓW, ULICA SZPITALNA Nr. 1

TELEFONY: 2-48, 3-28, 39-20, 39-21

FABRYKA OLEJÓW MINERALNYCH
W DROHOBYCZU — TELEFON 105

REPREZENTACJA W WARSZAWIE
ul. Szkolna 2; telefony: 78-84, 114-75, 512-33 i 177-8

Reprezentacja w Gdańsku — Polish Petroleum Company — Krebsmarkt 7 — 8
Przedstawicielstwa zagraniczne we wszystkich stołecznych miastach Europy

POLECA ZNANE ZE SWEJ PIERWSZORZĘDNEJ JAKOŚCI

OLEJE I SMARY SAMOCHODOWE

Polmin AS, Polmin AL, Polmin AZ, Polmin AF, Polmin AP, Polmin AD i Polmin AT

OLEJE CYLINDROWE, ODPOWIEDNIE DO
WSZYSTKICH WARUNKÓW PRACY. WYSOKOGA-
TUNKOWE OLEJE ŁOŻYSKOWE. OLEJE DO
SILNIKÓW SPALINOWYCH, DO KOMPRESORÓW PO-
WIETRZNYCH I KOMPRESORÓW CHŁODNICZYCH.
OLEJE TURBINOWE i TRANSFORMATORO-
WE. OLEJE WIERTNICZE. TŁUSZCZE MA-
SZYNOWE. SMARY DO LIN I KÓŁ ZĘBATYCH.
SMARY DO WÓZKÓW KOPALNIANYCH I OLEJE
OSIOWE. — PARAFINĘ, ŚWIECE, WAZE-
LINĘ TECHNICZNA. — BENZYNY: EKSTRAKCYJ-
NA, LOTNICZA, SAMOCHODOWA I MOTOROWA. —
NAFTE: RAFINOWANĄ I SILNOPLOMIENNA. OLE-
JE GAZOWE. ASFALTY BEZPARAFINOWE I PARA-
FINOWE. SULFOKWASY, KWASY NAFTENOWE.

ODDZIAŁY W KRAJU:

BIAŁYSTOK, ul. Warszawska 7, tel. 10-34

KRAKÓW, ul. Szczepańska 9, tel. 15-82

LUBLIN, ul. Krak. Przedm. 46, tel. 10-74

LWÓW, ul. Szpitalna 1, tel. 3-23

ŁÓDŹ, ul. Piotrkowska 152, tel. 6-27,

WARSZAWA, ul. Szkolna 2, tel. 114-75

POZNAŃ, ul. św. Marcina 18, tel. 35-36

SOSNOWIEC, ul. Naftowa 4, tel. 2-08

TORUŃ, ul. Mostowa 17, tel. 3-99

WILNO, ul. Jagiellońska 8, tel. 1-72

SKŁADY WŁASNE I KOMISOWE:

BIAŁYSTOK, BIELSK PODLASKI, BIŁGORAJ, BĘDZIN, BRODY, BYDGOSZCZ, CHELM, DOLINA, DRO-
HOBYCZ, GARWOLIN, GDYNIA, GRUDZIĄDZ, JAROSŁAW, KALISZ, KIELCE, KOŃSKIE, KOŁOMYJA,
KOWEL, KRAKÓW, KRASNYSTAW, LIDA, LUBLIN, LUBARTÓW, LWÓW, ŁĘCZYCA, ŁOMŻA, ŁÓDŹ,
MIĘDZYRZEC PODLASKI, NOWOGRÓDEK, OPOCZNO, OSTROWIEC, OSTRÓW, PABJANICE, RADOM,
RADZYŃ, RÓWNE, RYKI, SANDOMIERZ, SAMBOR, SIEMIATYCZE, SIEDLCE, SKIERNIEWICE, SOBOLEW,
SOSNOWIEC, STANISŁAWÓW, STRYJ, TOMASZÓW MAZ., TORUŃ, TARNOPOL, WARSZAWA, WILNO,
WIELUŃ, WIERZBNIK, WÓLKOWYSK, WŁOCŁAWEK, ZDUŃSKA WOLA, ZŁOZÓW, ŻYRARDÓW

WŁASNY PARK CYSTERNOWY